

**Decreta concilii provincialis Treverensis, praesidente
reverendissimo in Christo Patre ac domino D. Joanne
Archiepiscopo Treverensi ... celebrati, Anno Jesu Christi
M.D.XLIX : una cum Decretis Synodi Episcopalis, celebratae
Anno M.D.XLVIII : His adjuncta sunt alia trium
Archiepiscoporum Statuta Provincialia, superioribus seculis
proditia ...**

<https://hdl.handle.net/1874/403082>

Decreta Concilii Pro

uincialis Treuerensis, presidente Reuerēdis-
simo in Christo Patre ac domino D. Ioanne
Archiepiscopo Treuerensi, sacri Romani Imperij, per
Galliam & regnum Arelatense Archicācellario, Prin-
cipe Electore &c. celebrati.

Anno Iesu Christi M. D. XLIX.

Vna cum Decretis Synodi Episcopalis, celebratæ
Anno M. D. XLVIII.

HIS ADIUNCTA SVNT ALIA
trium Archiepiscoporum Statuta Prouincialia, superio-
ribus seculis prodita: quorum seriem uersa pagina
demonstrabit.

*Colonia, cum Gratia & Priuilegio Casaræ & Catho-
licæ Maiestatis, excudebat Iaspas Gennepaus.*

Anno M. D. XLIX.

In hoc opere ista con-
tinentur.

Primo, Decreta Prouincialia Concilij Treuerensis, Iodane Archiepiscopo presidente, celebrati Anno domini 1549.

Secundo, Decreta Synodi Episcopalis, celebrata Anno domini 1548.

Tertio, Decreta sive statuta Prouincialia Concilij Treuerensis Theodorico Archiepiscopo presidente, celebrati Anno domini 1238.

Quarto, Statuta Prouincialia Concilij Treuerensis Balduino Archiepiscopo presidente, celebrati Anno domini 1310.

Quinto, Statuta Prouincialia Concilij Treuerensis, Otzone Archiepiscopo presidente, celebrati Anno 1423.

Ioannes dei gratia sanctæ
TREVERENSIS ECCLESIAE AR-
chiepiscopus, sacri Romani Imperij, per Galliã regnũq;
Arelatense Archicancellarius, & Prin-
ceps Elector.

AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

EM omnino non nouam aggredimur, neq; per
uiam insolitam ambulamus. Verum & ortho-
dorum patrum & prædecessorum nostrorum ue-
stigijs tritam ingredimur, sincero corde semper
affectantes, ut uniuersum Clerum & gregem no-
bis commissum usq; quaq; lustremus & contem-
plemur, atq; salubris studij uigilantia in hoc sedu-
lo incumbamus, ut eam more boni pastoris, (quantum nobis ex al-
to conceditur,) pura & sana Euangelicæ ueritatis doctrina pascamus
& reficiamus, ut cum uniuersalis & tremendi iudicij tempus ingru-
rit, & pastor ille pastorum gloriosus in maiestate sua apparuerit, ad cu-
ius laudem hanc nostram functionem obire cupimus, de muneris im-
positi administratiõe cum lucro & ex uoto respondere ualeamus. Hac
igitur occasiõe prouocatos nos & diligens cura & paterna sollicitudo
extimulat, ut circa nostrorũ subditorũ statũ & uitã probe instituen-
dã, indefesso studio ac labore aduigilemus. Utq; ex hac animi nostri prõ-
prietudine ipsis piarũ rerũ cultus indies magis ac magis crescat pariter
& placeat, ipsorum onera & grauamina, pro huius tẽporis iniquitate, in-
ter manus in morẽ hydræ enascentia, imminuãtur, cessent, finiantur, tol-
lantur, atq; tranquillitatis & pacis optatus portus, uelut in alto nauigan-
tibus aperiat. Id quod tum demum recte consequi credimus, cum si-
nistris euentibus uiam præcludimus, uitiorum & malorum materiam
resecamus, & noxia dissuadentes, ad optima quæq; promouenda ani-
mum applicamus.

DECRETA CONCILII.

Quapropter horum nostrorum statutorum editione, tum antiquorum renouatione & explanatione, tum poenarum cōminatione impios & orthodoxæ Ecclesiæ hostes ab infœlici suo proposito deterreamus & depellamus, ut in quibus uirtutis zelus & ardor ad emendationem nihil proficit, eos saltem honestæ disciplinæ seueritas atq; poenæ rigor retrahat & coerceat. Sane quondam felicitis recordationis Balduinus Archiepiscopus Treueren̄. & alij prædecessores nostri, pro subditorum utilitate, pro libertate Ecclesiæ & ministrorum eius, q̄ plurima statuta Synodalia & Prouincialia, non minus utilia, q̄ necessaria & diderunt, promulgarunt, publicarunt, & poenarum adiectionibus, prout opportunū uisum fuerat, provide & cōsulte uallarunt. Quæ nos omnia de consilio & consensu Capituli Ecclesiæ nostræ Metropolitanæ Treueren̄, & nunciorum seu procuratorum aliorum, Reuerēdi domini Nicolai Episcopi Virdunen̄. & nunciorum seu procuratorum Reuerēdis. Domini Ioānis Cardinalis de Lothoringia, Administratoris Meten̄. & Reuerēdi domini Tonsani Episcopi Tullen̄. Suffraganeorum nostrorum, in præsentī Concilio Prouinciali congregatorum, quatenus per infra statuenda expresse non fuerint reuocata & cassata, approbamus & innouamus, atq; in suo robore permanere uolumus, & eadē antiqua statuta Prouincialia, atq; ea noua, quæ nos in præsentī Concilio pro tēporum ac rerū necessitate statuimus & ordinauimus, ut per totā nostrā Prouinciā Treueren̄, firmiter & inuiolabiliter, prout statuuntur, publicētur, teneantur, & obseruentur, firmiter decernimus.

DE fide Orthodoxa Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ
fideliter & firmiter tenenda.

Quando uera in Iesum Christum fides fundamentum est, & petra illa de qua Saluator noster dixit, super eā edificandam esse Ecclesiā suam, aduersus quā inferorū portæ nunquā præualituræ essent (præualerēt autē si Ecclesia errare perniciose posset, aut docere noxia,) fateri oportet Ecclesiā in fide & ueritate radicatam & fundatam errare non posse.

Nam & in confesso est, testantibus nimirū sanctæ Ecclesiæ patribus, ac re ipsa clamante, Christi apostolos Petrum & Paulum, Dei sanctum

Eum Euangelium in sanguine quoq; ipsorum signatum, Romanæ Ecclesiæ reliquisse, atq; in illius fidē ecclesias omnes, quæ ubiq; sunt fideles in toto orbe terrarum, religiose conspirasse, atq; societate sacramēti cōfoederatas & coniunctas esse. Itaq; cū ad nos p̄ Episcoporum successionē perpetuo continuatam ea fides puenerit, nō dubitamus hanc unā eandēq; esse, atq; adeo uerā fidē, quæ ab apostolis ip̄s in ueritate est tradita, & usq; nunc religiose semper custodita, & in catholica Ecclesia semper cōseruata. Nihil proinde aliud credendū, tenendū, aut docendum est, nisi q̄d sancta Romana tenet & docet Ecclesia, omnium consentientium ecclesiarum mater & magistra. Eum uero qui à fide Catholicæ & Romanæ ecclesiæ recedit, necesse est à ueritate & capite deficere. Hortamur itaq; & in Domino obtestamur omnes & singulos Clericos & Laicos, nobis Metropolitico iure subiectos, ut tenaciter & indiuulse adhereant, non solum his quæ in diuinorum eloquiorū Canone expressa sunt, uerum etiā his, quæ Ecclesia sancta Catholica habet, & cum omnium orthodoxorū consensu probata & recepta sunt, neq; ulla ratione aut persuasione à ueritate fidei, Ecclesiæ & Euangelij q̄d acceperunt, & in quo stant & saluantur omnes gentes, auellisse patiantur, sed in eo quod hactenus pie & recte docti sunt & crediderunt, permaneant.

De prædicatoribus uerbi, quos missos esse oportet.

OC habet Apostolica Ecclesia, ut nullus nisi missus prædicet. sic Christus non nisi missus prædicauit, ipso apud Esaiam testāte: Spiritus domini super me, eo q̄d unxerit me, ad euangelizandum pauperibus misit me. Neq; item ipsius præcursor, de quo scriptū est: Fuit homo missus à Deo, sed nec apostoli hoc fecissent, nisi mandato à Christo accepto: Ite, Ecce ego mitto uos. Proinde nos Euangelicæ & Apostolicæ regulæ innitentes, statuimus & præcipimus, ne quisq; posthac, etiam quamcunq; religionem professus, publice prædicare præsumat, nisi ab Episcopo Ordinario, uel eius Vicario admissus fuerit. Et si quis etiā religiosus, Apostolicæ sedis privilegio nitatur, tenebitur nobis aut Officialibus aut Vicarijs nostris de hoc fidem legitimam facere. Laicis uero prorsus interdici-mus, ne prædicandi officium usurpent, aut occulta conuenticula faci-

DECRETA CONCILII

ant, & sacerdotum simplicitatem eludant. Et si forte necessitas postu-
let, ut sacerdos tanq̄ inutilis & indignus à cura gregis debeat remoue-
ri, seruato ordine iuris, de hoc agendū est apud Episcopum, ad cuius of-
ficiū tā institutio q̄ destitutio sacerdotum pertinere dinoscitur. Omnes
uero & singulos aliter q̄ præmissum est publice uel priuatim prædica-
tionis officium usurpare præsumentes, præsentis statuti rigore excom-
municationis uinculo innodamus, & excōmunicatos declarari publi-
ce mandamus. Et nisi resipuerint, alia cōpetenti pœna à nobis aut no-
stris Suffraganeis, uel locorum Ordinarijs, plectēdi sunt.

Non quiuis admittendi sunt, etiamsi præ-
sentati fuerint.

Vando non parum refert, quis qualisue sit cui alios insti-
tuendi & docendi potestas tradita est, probandi primam
& explorandi sunt futuri concionatores, à quibus & quo
modo instructi sint, ne peregrinis forte & hæreticis do-
ctrinis imbuti, nō satis perspecti recipiantur in ouile Chri-
sti, ad grauem dominici gregis perniciem. Attamen non tam eloquen-
tiores, q̄ sapientiores, neq̄ tam argutiores q̄ meliores eligendi sunt, mo-
do gregi sana doctrina pascendo non sint prorsus inidonei. Imo tan-
to magis aliquoties cauendus est, is qui eloquentia posset, quanto plus
ob eloquentiam dum recte dicere & docere existimatur, nocere & fal-
lere potest.

Vocatus & admissus quid pro concione
docere debeat.

Isti & admissi uerbi prædicatores, in hoc toti incumbant,
ut uerbum ueritatis recte & bona fide tractent, tanq̄ di-
spensatores multiformis gratiæ Dei, omittis his quæ a
puritatem Euangelij aliena sunt, uel superuacanea, uel parū
edificantia: sed nec opinabilia ac dubia pro certis & rece-
ptis asseuerare audeant. Ab apocryphis abstineant, & quæ Ecclesia
occultanda esse decreuit, de suggesto nō promulgabunt. Comicas, ani-
les,

les, & interim obscenas fabulas, & quæ risum moueant citius quàm lachrymas, propter peccata, populi auribus non ingerant. Et omissis odij, inuidiæ, insectationis, quæstus, ambitionis, & cõsimilibus nequã affectibus, sincere & pacifice Euangelium pacis annuncient, mutuis conuitijs se non prokindant, nec alius alium pro concione impugnet. Sed si quis alterum hæresim, uel perniciosum errorem, aut aliud quidpiam, quod piarum aurium sit offensuum, dixisse deprehenderit, episcopo aut illius Vicario, aut inquisitori Apostolico, uel Officiali loci, ordine etiam seruato Euangelico, significet. Et cum Catholicas traditiones tanquàm arctissima quædam Christianæ religionis & pacis uincula conseruare & custodire omnes ex æquo deceat, nequã dubitemus traditiones & consuetudines uniuersales, præsertim eas, quas per orbem tota frequentat Ecclesia, ab Apostolis in Ecclesiæ sinum transfusas, uel a generalium sacrorum Conciliorum auctoritate profectas, nos eas simili religione, qua ea quæ sacre scripturæ præscribit auctoritas, ut obseruentur, doceri omnino mandamus. Quæ uero per loca uel regiones nostræ Diocesis uel Prouinciæ uariantur, eas quisquã obseruet ad ædificationem morum & fidei. Ac ne quisquam temere contra eas de suggesto rogationem facere præsumat, Mandamus Episcopis Prouinciæ nostræ & Officialibus nostris, ut si qui ritibus ecclesiæ antiquandis uel nouandis priuata auctoritate studere comperti fuerint, in eos seueriter animaduertant.

Quare qui pascendi gregis dominici curam susceperunt, ea potissimum doceant, quæ ad tranquillitatem & piam concordiam facere, & ad captum rudis populi accomodata esse cognouerint. Cuiusmodi est simplex explanatio symboli, decem præceptorum, sacramentorum & ceremoniarum ecclesiæ, orationis Dominicæ. Item cohortatio ad pœnitentiam: in qua Christi seruatoris commemorent beneficia, ac pœnas nunquam finiendas, quæ in malo obstinatis paratæ sunt, ob oculos ponant: sed ne misericordiam desperent, rursus subleuent ac solentur. Cessantes ac torpentes excitent, animo deiectos in spem erigant. Voluptuarijs, resque mûdi admirantibus, uitæ breuitatē & æternos ignis cruciatus subinde ingerant, ut saltē futuris malis terri peccare desinant, atque ad meliorem frugem se recipiant: nec non populo omnino persuadeant,

DECRETA CONGILII

non quamlibet fidem qua in Deum creditur, sed eam demum salutiferam fore, quæ (Apostolo teste) per dilectionem operatur, ac sic ad bona opera se dulo cohortent, & præsertim ad opera misericordiae: patres ac matres familias ut proles & familiam Christiane educant, grauitè & continue commonefaciant, atque ut adulti consueta & ordinaria ieiunia, Quadragesimæ uidelicet, & Quatuor temporum, & Vigiliarum, infringere non præsumant: plebem admoneant, & ut frequenter, uel ad minus in Quadragesima, in initio eius, uel ante medium ad confessionem ueniant: & si non sæpe, saltem in Paschate corpus Domini recipiant, si uelint inter Catholicos reputari. Sanctorum religiosam mentionem subinde faciant, animosque Christiani delium illorum exemplis incitent, confirment, & intercessione consolentur. Doceant quoque ueras sanctorum reliquias reuerenter habendas. Contenti sint Euangelia & lectiones, quibus in Dominicis & festis diebus Ecclesia utitur, interpretari populo, & ex his sermonem & doctrinam ad ædificationem populi formare.

De cultu diuino diligenter & religiose exequendo, deque disciplina Chori obseruanda.

DEVS etsi spiritus sit, non tamen internis tantum affectibus fidei, spei & charitatis, uerum etiam externis actibus colendus & adorandus est: ut cor & caro exultet in Deum uiuum. Est enim externus cultus signum ac manifestatio quædam cultus interni: qualis est laus communis, & orationes publicæ, quæ per Ecclesiæ ministros, ex persona totius populi fidelis Deo offeruntur, quo aliquoquoque (quatenus per ipsorum occupationes licet) ad laudes Dei, & gratiarum actiones excitentur. Neque enim Ecclesiasticæ melodiæ sua deest energia. Id quod Augustinus testatur, referens Ambrosium Mediolani cantum instituisse Ecclesiasticum, secundum morem ecclesiarum orientalium, eumque cultum celebrari ceptum magno studio fratrum, hymnos & psalmos canentium: quem etiam cæteræ Ecclesiæ imitati sunt. Sed & ipse Augustinus, quantum Ecclesiasticis fuerit canticis affectus, his uerbis testatur: Quantum fleui Domine in hymnis & canticis tuis, suauesonantis Ecclesiæ uocibus acriter commotus: Voces illæ influebant auribus meis, & ell-

liquabatur ueritas in cor meum, & ex ea æstuabat affectus pietatis, & eurrebant lachrymæ, & mihi bene erat cum illis. Et rursus: Cum remissior inquit lachrymas, quas in primordio fidei meæ fudi ad cantus Ecclesiæ, & nunc quoq; commoueor, non cantu, sed rebus quæ cantantur, cum liquida uoce & conuenientissima modulatione magnam huius instituti utilitatem rursum agnosco, magisq; adducor consuetudinem approbare in Ecclesia, ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis assurgat. Hæc cum ita se habeant, hortamur omnes & singulos Clericos, ut omnes pariter conuenienti modulatione, consona deniq; uoce, debitum Deo cultum nocturnum & diurnum deuote & religiose exhibeant & exequantur, eo modo, his ritibus & cæremonijs, quibus hactenus usa est Ecclesia, & ut à sanctis Patribus est traditus, atq; a maioribus nostris obseruatus.

De horis Canonicis.

Mnes qui horis Canonicis persoluendis deputati sunt, dent operam, ut collectis animis, quoad fieri potest, debitum pensum absoluant: nec ita se habeant, ut dum uoce psallunt, quiduis potius q̄ Deū animo cogitare uideantur, semper cauētes, ne propheticum illud audiant: Labijs quidem me honorant, cor autem eorum longè est a me. Quid autem est, uoce quidem psallere, mente autem domum aut forum circumire, nisi homines fallere, & Deum irridere? Graue admodū est quod scriptura dicit: Maledictus qui facit opus Dei negligenter. Statuimus proinde, ut laudes diuinæ per singulas horas non cursim ac festinanter, sed tractim, seruatim interuallis decentibus, ratione dierum festorum, a profestis & interseciis secerñedorum, habita, reuerenter & alacriter absoluantur, nequaquã sublato in altum clamore, ne uel insanire, uel animi lasciuia gestire uideantur, potius q̄ feruore spiritus exultare: semper uersiculum decantatissimum animo uolentes: Non clamans, sed amans cantat in aure Dei: audit enim illa uocē cordis, sine qua sonum oris contemnit. Quare uidendum est, ut qui spiritu psallunt, & mente psallant.

Caveant item qui alijs occupati negotijs, extra chorum horas priuatim legunt, ne somnolente aut truncatis uerbis, aut intra fauces com-

DECRETA CONCILII

presso spiritu preces demurmurare, uel ut Ethnicus quidam ait, rabiosa silentia rodere uideantur, sed articulate, distincte, diserte, & cum attentione integre omnia pronuncient.

Ne qua item occasione in diuersa rapti, desint officio suo, districtius prohibemus, ne deambulando horas dicant, sed in locum aliquem orationi aptum tantisper concedant, ne mentis euagatio, quæ ex tumultuaria deambulatione nasci solet, fructum orationis intercipiat.

Nullus item dum Canonicæ preces in templo publice cantantur aut leguntur, audeat priuatim ibidem aliquid legere, ac ne horas quidem Canonicas absoluerit, sed cõcinat, ac una cum fratribus Deum honorificet. Contrarium qui fecerit, tanq̃ absens habeatur.

De is, qui dum sacra fiunt per templa uagantur, prophana miscentes colloquia.

Vicunq; tempore, quo diuina peraguntur, spatium in ecclesia, uel circa eam deambulare, simul & ociosis fabulis uacare, comperti fuerint, tanq̃ absentes pro die habeantur. Et si semel admoniti non destiterint, sed pertinaces fuerint, grauiorem subeant pœnam, arbitrio Prælatorũ, aut eorũ uices gerentiũ, insigendã. Quos ipsos hortamur, imo eis districte iniungimus, præsertim in Metropolitana ecclesia nostra Treuerens. & in Cathedralibus suffraganeorũ nostrorũ, tanq̃ insignioribus & frequentioribus ecclesijs, ut nulla ratione patiãtur diuina officia quorumcunq; colloquiorũ, confabulationum, deambulationũ, aut canum, auĩũ, morionum, & similitum strepitu, garritu, & latratu, siue à Clericis, siue à Laicis perturbari, aut irreuerentia affici.

Sed nec ipsi Prælati, quorũ maxime interest remouere scãdala, neq; ea quæ uerbis imperãt factis & exemplo confirmare, in ijs sese culpabiles reddant, neq; in correctione subditorũ suorum negligentes se exhibeãt; & q̃ nullus in peccatis excusationi locus relinquatur, præsentis decreti tenore in irritũ reuocamus, & annihilamus omnia statuta, ordinationes, cõsuetudines, & priuilegia exemptionũ quibuscunq; ecclesijs, militijs, hospitalibus, locis & monasterijs quocunq; ordinũ, quacunq; auctoritate, & qualitercunq; cõcessa, quæ reformationi prædictorũ abusuum, & correctiõis pueriorũ morũ aduersantur, aut in mora sunt, ut cõtra p-

tra personas & loca prædictarum ecclesiarum, ordinum, domorum, militiarum, hospitalium, monasteriorum, sine omni exceptione ad correctionem seu emendationem procedi non possit aut valeat. Cuius executio in casu negligentia, a Capitulis ad Prælatos, & Prælatorum negligentia intercedere ad Officiales uel Vicarios locorum, aut eorum superiores deuoluatur.

Quo tempore quisque in Choro esse debeat.

Aiorum nostrorum uestigia sequentes, & auctoritatis sacrorum generalium Conciliorum innitentes, ut cuncta in domo Dei ordinate fiant: Volumus, ut in Metropolitana nostra Treueren. & in omnibus Cathedralibus & Collegiatis ecclesiis, Ciuitatis, Diocesis & Prouinciæ nostræ Treueren. habeatur duæ tabule, quarum una habeatur aut ponatur in, aut circa chorum: in qua disciplina obseruanda descripta sit: ex cuius tenore satis liqueat, quando & qualiter quæ horis Canonicis interesse debeat. Ad cuius disciplinæ obseruantiam, Prælati cunctos sibi subditos rigorose commoneant & compellant. Et si alicubi haec tenus erecta non fuit, aut deperdita, eam rursus erigi & describi iubemus.

Secunda uero tabula locabitur & ponetur in sacrario, aut alio loco conuenienti: in qua quod ab unoquoque Canonico, uel alio beneficiato legendum cantandumque sit, singulis diebus & horis per hebdomadam, scribatur: & hic negligentiam committens, pro modo delicti corrigatur.

Nolumus autem, ut Collegia Canonicas preces in templis psoluere aut sacra facere, Vindemiæ, aut aliorum negotiorum & secularium occupationum preteritu omittant, non obstante quacunque consuetudine: sed ita partiatur onera, ut dum alij temporalia percipiunt, alij orationibus & publicis precibus uacent. Et si alicubi hoc fieri non potest, saltem hebdomadarius pro tempore, presentibus alijs quotidie durantibus uacationibus uindemiabilibus, Canonicas horas in choro saltem legendo persoluere curabit. Ita tamen, ut Dominicis diebus, & Apostolorum festis, Tertiæ, Sextæ, Vesperæ, & Completorium cantentur, & summum sacrum fiat.

Statuimus insuper & ordinamus, ut deinceps Capitula, actus & tractatus capitulares, tantum prefestis, seu ferialibus diebus teneantur. Sed nec in his sub Missa, Vesperis, aut Completorio indicantur, aut teneantur. Quinimo, ut omnes Missæ intersint, districte mandamus. In alijs uero si sub sit

DECRETA CONCILII

urgens necessitas, aut euidens Ecclesiæ utilitas postulet, ut Capitulum teneatur, Decanus indicabit dilationem seu moram Capituli, & actum Capitularium non carere periculo, & propterea sub prædictis horis tractandum & agendum esse. Et si in his secus actum fuerit, tam indicens, quàm intereuntes, residentia & præsentis pro illa uice carebunt, quinimo omnino uti absentes his horis reputabuntur.

De Missæ officio rite peragendo.

Hortamur, ut sacro sanctam illam actionem, in qua sacrificium precij nostri, corpus scilicet & sanguis Christi ueraciter offertur pro uiuis & defunctis, summa religione & deuotione sacerdotes peragant, ac quoties datur, sedulo frequentent & celebrent, eo modo, & his ceremonijs seu ritibus obseruatis, quos hactenus Romana & occidentalis seruauit, & hodie seruat Ecclesia.

Dum sacerdos sacrum facturus in sacrario cum ministris induitur, nemo inibi confabulari præsumat, unde uel ipse, uel ministrorum deuotio interturbetur.

Egredienti sacrarium ad altare, uel reuertenti post sacrum, omnes assurgant, similiter & ministris dum sacris induti, lectio Euangelio, Epistola, aut Homilia prætereunt.

Dum sacerdos sacrum facturus, confessionem ex more præmittit, ministri nequaquam dent operam accendendis luminaribus, aut alijs rebus mentem auocantibus, sed adsint sacerdoti confessionem persequentes, & prose inuicem Ecclesiæ nomine orantes.

Veterem Canonem instaurâtes prohibemus, ne quis sacerdos Missarum solemnia publica celebrare præsumat, nisi ad minus duobus præsentibus. Quod si in priuata Missa commode fieri non potest, ad minus adsit unus, qui respondentis locum suppleat, sed ita, ne sit proles illegittima, quam omnino patre celebrante altari astare prohibemus, multo magis concubinam, si quam habuit.

Et ieiunus quilibet celebret, & uelato capite altari assistere, aut ita illud accedere nullus omnino præsumat. Quæ & Diaconos & Subdiaconos obseruare mandamus, si quis temere contrarium facere præsumpserit,

rit, excommunicationis uinculo innodetur.

In Missa publica & summa, præfatio & oratio dominica, non debent privatim dici aut abrumpi. Ita & Symbolum, Epistola, & Euangelium integre, distincte, & clare cantari debent. Neq; ferendum est, ut chorus uerba sacerdotis uel subdiaconi, mox in ipso lectionis uestibulo interrumpens, auspicetur Graduale, Tractum uel Alleluia, quasi scilicet hoc satis sit, si astantes sciant, cuius sit lectio aut Epistola.

Dum Euangelium cantatur in summo sacro, expedit dare signum per campanam, ut existentes in uicino Laici, ad elevationem dominici corporis & sanguinis inuitentur.

In elevatione corporis & sanguinis Christi, & post, usq; dum cantatur Agnus dei, fileant organa. Nulla cantetur Antiphona, neq; pro pace, neq; aduersus pestem, aut mortalitatem, sed silenter pro se quisq; aut flexis genibus, aut prostratus humi corporibus, passionis ac mortis Christi commemorationem faciat, ac redemptori gratias agat, pro beneficij per mortem ipsius largissime acquisitis.

Statuimus insuper, imo antiquorum Patrum statuta innouamus, ut sub summo sacro, nulli sacerdotum liceat eodem in templo sacram rem facere, sed priuatas Missas antea absoluant, ut omnibus ad publicum sacrum conuenire sit integrum, & chorus plenus & collectior plenior ac puriorem Deo cultum exhibeat.

Et si optare potius, q̄ sperare liceat, adesse quotidie aliquos, qui Eucharistiam accipiant: Volumus tamen, ut sacerdotes ad frequentationem huius mysterij, & sacram communionem Laicos adhortentur; nec tamen ideo sacerdotes a quotidiano sacro desistere oportet, quod desint, qui cum sacerdote sacra faciente, mensæ dominicæ quotidie sacramentaliter communicent.

Ordinamus præterea, ut per singulas Diceceses nostræ provinciæ, Missarum officia decantentur & legantur, prout in Missali ordinario, uniuscuiusq; Dicecesis ordinatum est. Et si qua Dicecesis proprio ordine Missalis caruerit, ad modum nostræ Treueren. Ecclesiæ Missali utatur; neq; alicui publice aut priuatim alienis Missalibus uti licebit. Idem & de Breviarijs obseruari uolumus.

De moderandis ferijs.

B iij Nume-

DECRETA CONGILII

Vmerum festorum creuisse admodum videmus, sed calentem fidelium deuotionem frigescere, eoq; uentum esse, ut bona pars hominum omnia festa negligat, idq; impune, nec sine Ecclesiæ dedecore. Pauperes, qui non habent unde alant uxorem & familiam, clamant omnem fere cessationem damnosam sibi esse. Operæ precium proinde nobis uisum est, festorum numerum contrahere, quo & effrenes coerceantur, & aliquid detur necessitati pauperum. Itaq; hæc festa omnino celebria esse uolumus, & pro pastorali nostro officio solemniter celebranda mandamus & præcipimus: Dies Dominicos omnes, festum Natiuitatis Christi, Stephani, Ioannis, & omnium Apostolorum, Circumcisionis, Epiphaniæ & Purificationis, Annunciationis, Assumptionis, Natiuitatis uirginis Mariæ, Paschæ cum duobus sequentibus, Ascensionis, Penthecostes, cum duobus sequentibus, Corporis Christi, Ioannis Baptistæ, Magdalene, Laurentij, Crucis, Michaelis, Omnium sanctorum, Martini, Catherinæ, Andræ, Nicolai, Thomæ. Et in ciuitate nostra Treueren. hæc festa Patronorum: Maximini, Simeonis, Visitationis, Helenæ, Paulini, Translationis Materni & Eucharij. Et in singulis ciuitatibus, oppidis, & Parochijs Dedicationis festa, & Prociuis celebrari mandamus. Cæterum dies Innocentium, Cinerum, Parasceues, Cœnæ dominicæ, Sabbati magni, Marci, tres Rogationum, Commemorationis animarum, & omnes reliquos dies stationum, quos Ecclesia nostra Treueren. in diebus aliorum Patronorum, uel pro specialibus rogationibus ab antiquo introductis in ciuitate nostra Treueren. uel eius suburbio obseruatis, usq; in meridiem feruari uolumus. Ita ut factis sacro, cuiq; ad labores aut negocia sua redire liceat. Simili ratione in Cathedralibus & Diocesibus Suffraganeorum nostrorum: quibus tamen arbitriū suum in hoc relinquimus, & in alijs locis & parochijs Diocesis nostræ obseruanda. Et si quis, siue Clericus, siue Laicus, in prænominatis celebribus festis, aut in alijs ante meridiem operæ mercenariæ publice uel priuatim, aut comotationibus, choreis, ludis, aut id genus lasciujs & leuitatibus temere & contumaciter sese dederit aut immiscuerit, ab Officialibus nostris arbitraria poena pro modo delicti, etiam brachij secularis auxilio (si opus erit) inuocato, puniri mandamus, Cætera uero festa
qua-

quacunque ratione instituta sunt, vel recepta, in foro libera facimus. In choro vero & Ecclesia eadem festa, prout ab antiquo observata sunt, deuote celebrêtur. Ita tamen, ut historix & lectiones parum probatæ, omittantur.

Et cum potissimum hac de causa indictæ sint ferix, ut festos dies in Dei laudibus, & gratiarum actiõne, ac audiendo uerbo Dei populus transigat, Curent nostrarum Dicecesis, & Prouinciæ, Ciuitatum, oppidorum, & locorum magistratus ac Rectores, ut populus prænominatis diebus festis, uerbum Dei deuote audiant, & diuina frequentent. Neque tempore diuinorum, & præsertim hora, qua concionatores uerba faciunt ad populum, patiantur ciues uacantes, ociosis fabulis in foro stantes.

De religiosis monachis & monialibus.

Religiosos uarij nominis & regulæ, simul & pia loca, sancta Romana ecclesia, benigno fauore semper prosecuta, specialibus gratijs, priuilegijs, immunitatibus, & exemptionibus decorauit, ea omnia nos per nostram Dicecesim, & Prouinciam nostram Treuerensî, nullatenus imminuere, sed magis illibata conseruare, & quatenus aliorum iure saluo, possumus augere & extêdere, in uotis habemus & intendimus. Sed ita, ne sub ouina pelle gregem dominicum, truculentia lupi rapacis inuadat, sub pietatis imagine, uirus hæreticæ prauitatis obrepat, & sub prætextu conuersationis Euangelicæ, spiritus malignus illudat. Cuius rei gratia (præter singulorum ordinum ab Ecclesia receptorum regulares institutiones, quas tanq̃ salutare ab omnibus & singulis, prout illos respectiue concernunt, obseruari mādamus & sinones æditi sunt, à quibus (quod dolenter referimus) si nõ ab omnibus neq; in omnibus, a plerisq; tamen & multis declinatur: non solũ in propriæ salutis discrimen, sed & in religionis opprobrium, & plurimorum fidelium scandalum, sed & in illius, cui suam integritatem spontanea uoluntate deuouerũt, grauem offensam. Qua propter quæ in ijs ab Ecclesia, & prædecessoribus nostris, sancte & Canonice statuta sunt, ut inuio labiliter ab omnibus obseruentur, seruo mandamus & præcipimus.

DECRETA CONGILII

Et inter cæteros abusus reformandos curent Prælati, Abbates, Priores, Guardiani, simul & monasteriorum Visitatores, & alij quocunq; titulo nominentur, ne aliquis ante decimum quintum annum, ad probationis annum admittatur.

Item ne quis anno p̄bationis nō cōpleto, ad professionē recipiatur.

Item receptis sic, præceptores idonei deputentur, qui eos in regulari obseruantia, & diuinis officijs non minus q̄ in literis, & e conuerso instituunt & forment.

Ad sacros ordines suscipiendos, non nisi ætate & scientia sufficientes præsentent.

Item idonei ad iussum superioris sui, excusatione legitima cessante, se faciant promoueri.

Quodq; gratis singuli ad professionem recipiantur, nullo accepto precio, nec aliqua facta conuentione; & ne hæc sub paupertatis prætextu pallientur, districte inhibemus.

Non patiantur Abbates, Priores, Abbatissæ, aut Priorissæ, ut suorum Monasteriorum monachi aut moniales, honestatis habentis & monachali modestia laxatis, impudenter sese secularibus negotijs inuoluant, aut extra monasteriorum sepra deambulent, uagentur, & discurrant; & si qua ineuitabilis necessitas intercedat, quod tunc nullus egrediatur, nisi honesta subsit causa. Et tunc non nisi de expressa licentia superioris, & cum habitu decenti & honesto socio.

Cæteris Canonibus de uestitu, cibo, peculio, officio, Capitulis, Visitoribus, & correctione monachorum promulgatis, in suo robore permanentibus, uolumus, ut omnes Abbates & Priores, tales diligenter obseruare procurent, quod ipsdem districte præcipiendo iniungimus.

Moniales uero, quarum sexus fragilior est, nulla ratione uel causa, nisi tanta & talis sit, quod omnino notorie excuset, monasteria sua egredi facultatē habeāt; sed & tunc, non nisi cum honesto & decenti habitu, & associatæ egrediantur, idq; de expressa licentia Episcopi, Abbatis, Visitoris, aut ab ijs potestatem habentis, quam patri confessori pro tempore existenti, concedi prohibemus.

Nulli prorsus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ, nisi rationalis & manifesta causa subsit, ac tunc speciali licentia illius, ad quem spectat

ſpectat conceſſio petita & obtenta, acceſſus uel ingreſſus ad moniales pateat. Et quæ de clauſura in regularibus ordinum conſtitutionibus mā dantur, omnino & illibate teneantur & obſeruentur: ut ſic à publicis & mandanis conſpectibus ſeparatæ, ſeruire Deo liberius ualeant, & ſublata laſciuendi opportunitate, corda & corpora ſua in omni ſanctimonia diligentius cuſtodire poſſint.

Prohibemus inſuper diſtrictè, ne moniales ordinem aliquem profeſſæ, Confeſſorem habeant alium q̄ eiusdem ordinis & regulæ.

Religioſi omnium ordinum, ut ſiniſtræ ſuſpitionis etiam tollatur oc caſio, quacunq; mulieres, & religioſas, & ſeruietes Deo, in ambitum, ſeu periodū monaſterij recipere, aut introducere nullatenus p̄ſumant.

Religioſi cōuiuia ſeculariū nō frequentent, ſed nec facile illos ad Cœ nobia inuitēt, niſi neceſſitas & honeſtas ad ſuperiorū dictamē id ſuadeāt.

Religioſi menſam non nimiū lautam aut ſumptuoſam, neq; delicijs ad luxum exquisitis, redundantem habeāt: quā à benedictione auſpicari, ſacræ lectionis paſtu fouere, hymno & gratiarum actione abſoluere conuenit. Interim à longo accubitu, commeſſationibus ſœdis, compo tandi ſtudio, à crapula & ebrietate omnino abſtineant.

Religioſi ut omnibus bono exemplo, nullis uero, quantū in ipſis erit, offendiculo ſint, honeſto prædeceſſorum ſuorum more, nō nudis byrthis, aut pileis, ſed capitis cucullo tectis in publico incedant. Et nullatenus ad balnea promiſcua, aut alia loca publica intrēt: ſed nec ad nuptias, aut nuptiarum conuiuia uadant. Neq; pueros de ſacro baptiſmatis fonte, per ſe, uel ſuffectas perſonas ſuſcipere præſumant.

Inſuper ſtatuiſmus, imo antiquorū Patrum Canones renouādo mandamus, quod nullus monachorū pro lucro terreno, de monaſterio ſuo exire, ne phandiſſimo auſu, aut ſecularibus negotijs ſeſe immiſcere præſumat. Itaq; religioſos à curtibus monaſteriorū ſuorū, ad monaſteria reuocari, & curtes p̄ fideles Laicos, ſeu præbédarios adminiſtrari iubemus.

Inſuper, Mendicantium ordinum Prælati omnino prouideant, ne poſt hac terminarij elemoſynarum, partem quouis modo ſibi uendicent, ſed eas colligentes cum honeſtate morum, Dei habito timore, omniſcandalo ſemoto, integram ad Conuentum, & in commune conſerre, & præſentare, ad uitandam proprietatis notam, ſtudeant.

DECRETA CONCILII

De Monasterijs non molestandis.

Icet ex iniuncti nobis pastoralis officij debito, super cunctum gregem nobis commissum, mentis nostræ acie dirigere teneamur, uigilantius tamen & cautius agendum ducimus in his, ubi subditorum nostrorum maiora incommoda & pericula uertuntur. Sane uti ex plurimorum querela didicimus, multi Barones, Præfecti, Officiati, aut alij nobiles & ignobiles, in trāsfigendis aut componendis suis, uel aliorum controuersijs & dissidijs, uel simili prætextu, sese cum equis & iumentis in Monasteria, uel eorum curtes, aut possessiones cōferant, & hospitio excipi uolunt, ut nedum luxus, dissoluendæ religionis & monasticæ disciplinæ, ac turbandorum diuinorum inibi in animarum discrimen, & Dei offensionem occasio nascatur, uerum etiam ut experientia docti comperimus, nisi prouisionis nostræ auxilio succurramus, periculum sit, ne Monasteria tandem funditus exhausta, depauperentur & collabatur. Nos itaq; huiusmodi malo, ac innumeris præterea, & diuersis tribulationibus & iniurijs, quibus sub præfato prætextu religiosi sæpe afficiuntur, medelam competentem, quam possumus adhibere uolentes, Mandamus omnibus Præfectis & Officiatis nostris, ac alijs quibuscumq; baronibus, nobilibus, & ignobilibus, ut nunc, & posthac, talia iam prædicta tētare & facere nullo modo præsumant, neq; sub colore memorato aut simili, Monasteria aut eorum curtes infestare aut molestare deinceps attemptent.

Mandamus insuper districte, omnibus & singulis Abbatibus, Prioribus, & Religiosis, ne deinceps tales etiam proprio suo consensu recipiant uel admittant. Et si per aliquem Prælatum, aut alium quempiam permissum, concessum, uel actum fuerit, animaduersione condigna ita cum illo agemus, ut cæteri ab exemplo discant obedire. Et si cōtra premissa uiolenter quisquā sese ingesserit, aut indebite iniurias, aut molestias monasterijs, aut eorūdem personis intulerit, in eundem præsentis statuti uigore excommunicationis sententiam ferimus. Atq; uolumus, qd Prælati & Religiosi, eundem nobis, aut Officialibus nostris, publice significare & deferre nominatim teneantur. Nos uero, aut Officiales nostri, extunc contra eundem ordine iuris seruato, usq; ad condignam uiolen-

olentia, iniuriarum & damnorum satisfactionem procedemus, & per Officiales nostros procedi mandamus: saluis nihilominus, & in suo robore duraturis omnibus alijs Apostolicis, Imperialibus, ac prædecessorum nostrorum constitutionibus & ordinationibus, per quas ecclesiis & personis ecclesiasticis, in suis libertatibus prospectum est & prouisum: quas etiam innouamus, & per nostram Ciuitatem, Diocesim, & Prouinciam Treuerensem, inuiolabiliter obseruari mandamus: Iure etiam & præeminentia patronorum & fundatorum semper saluis & illibatis.

Præterea inhihemus hac nostra Synodali constitutione, ne quis aliquam religionem professus, ecclesiarum parochialium gubernacula, & curam suscipiat, nisi de nostra uel ordinariorum admissione, subsistente causa legitima, & superiorum suorum uoluntate & licentia obtenta. Ita tamen, quod per superiores suos reuocari possint, ac reuocati humiliter obedire teneantur. Et si qui hæcenus aliter admissi sunt, uel assumpti, uolumus & iubemus, per Officiales nostros, in Ciuitate & Diocesi nostra Treueren. ac per Suffraganeos nostros, eorundemq; Vicarios, per totam prouinciam Treueren. ad superiores illorum remitti, ut dignos dent temeritatis suæ poenas.

Ecclesias uero Monasterijs unitas seu incorporatas, si non tanta intercapedine distant, quin religiosi earundem curâ habituri, in cõmunis uitæ regulari obseruantia & obediëntia degere possint, per huiusmodi religiosos prouideri & regi, modo idonei sint, permittimus. Si uero Vicarios alios, siue in propinquis, siue in distantibus parochijs, perpetuos uel amobiles pro arbitrio constituere uelint, hæc nõ præsumant, nisi p nos, nostros Suffraganeos, aut Officiales nostros, & Vicarios, tamq̃ habiles & idonei reperti & admissi fuerint.

Volumus insuper, quod religiosi ad curâ animarum sic admissi, per omnia se parochialibus sacerdotibus, iuxta has nostras, & prædecessorũ nostrorũ Synodales cõstitutiones & ordinationes, nec nõ uniuersalis Ecclesiæ, & Apostolicæ sedis, Canones in uerbi diuini explanatione, Euãgelij prædicatiõe, diuinorũ celebratione, sacramentorũ administra tiõe, per oia conformet, & nihil nouitatis introducere præsumant.

Mendicantium uero ordinũ fratres, in uerbi Dei propositione &

DECRETA CONCILII

prædicatione, in audiendis confessionibus Christifidelium, in sepulturis & funeralibus, & alijs huiusmodi, se per omnia conforment constitutionibus & ordinationibus Apostolicis desuper æditis: quas in posterum inuiolabiliter obseruari mandamus. sublata penitus potestate, cæteris religiosi quorumcunq; ordinum, non mendicantium, ad curam animarum, ut præmittitur, non admissis nec receptis, ne ijs se ingerant: qd eisdem districte præcipiendo mandamus: saluis tamen regularibus constitutionibus omnium eorundem ordinum.

De casibus uero nobis reseruatis, hoc statuimus, ne quis eorum decisionem sibi arroget, nisi à nobis specialiter sibi cõmissum fuerit. Nos tamen hoc negotium dabimus expertis, eruditis, & probatis aliquot presbyteris: prout etiam in similibus casibus Suffraganei nostri aliq; per suas Dioceses designare poterint, quibus hoc committant.

In casibus uero non reseruatis, nullus parochianum alterius parochiæ absoluerè præsumat, nisi de licentia ordinariorum loci, uel ex permissione proprii parochialis sacerdotis, idè non nisi in casibus in constitutione Balduini felicis recordationis prædecessoris nostri expressis. Et religiosi, etiam mendicantium ordinum fratres, non obstante quocunq; priuilegio, in Ciuitate, Diocesi & Prouincia nostra Treuerensi, præmissa obseruare debebunt & tenebuntur. Imo Priores & Guardiani, non debent deputare fratres suorum ordinum, ad confessiones audiendas, nisi peritos & prudentes, qui etiam à nobis, & Ordinarijs locorum, & non alijs, (quibus per scripta superiorum nominari & præsentari tenentur) admittendi sunt.

Et cum omnes Christifideles, ex constitutione Ecclesiæ, semel in anno teneantur proprio sacerdoti confiteri, si quis hoc neglexerit, & in Paschate sacram Eucharistiam accipere recusauerit (nisi forte de licentia & consilio confessoris abstineat) sic decedens, careat ecclesiastica sepultura, & uiuus ab ingressu Ecclesiæ arceatur. Proinde in uirtute sanctæ obedientiæ præcipimus Ecclesiarum Rectoribus, Vicarijs, & Capellanis, curam gerentibus animarum, ut omnes huiusmodi rebelles & inobedientes, nobis, aut locorum Episcopis & Ordinarijs, per scripta nominatim indicent, ut uel Canonicè puniantur, uel pudore suffusi, respiscant. Quamobrem etiam districte prohibemus omnium ordi-

ordinam religioſis, curam animarum non habentibus, ne alicui ſacram Euchariftiam porrigere præſumant, niſi de expreſſa permiſſione, & ſcientia paſtoris.

De Decanis Chriſtianitatis.

Voluimus, ut omnes Decani, Archidiaconatus tituli ſancti Lubentij in Dieſkirchen, ſe conforment Archipreſbytero in Metzſſaria, & illius ſtatutis & iuribus, in caſibus qui ſingularibus ſtatutis deciſi non ſunt.

Cæterum in omnibus alijs Archipreſbyteratibus, & ſediſum Chriſtianitatis Decanatus noſtræ Diceceſis, uolumus & mandamus, quod omnium & ſingularum eccleſiarum parochialium Curati, intra annum à die acceptæ poſſeſſionis, per ſe, uel procuratorem legitimum, præſtent iuramentum Decano, quo præſtito, in fratrem recipiatur, & ſaluis iuribus Capituli conſuetis, Decanus nunc & poſt hæc a ſic recepto, habebit pro ſe unum aureum Rheneſi. Et tenebitur quilibet in Capitulis generalibus & annalibus, & ſimiliter, quando neceſſitate occurrente, Decanus Capitulum indicit, ſub pœnis conſuetis comparere, & quotam expenſarum & ſumptuum a Decano factorum perſoluere. Nec non deinceps, quocunq; paſtore uel plebano decedente, noſtro nomine marcham nobis debitam, ipſe Decanus ſubleuabit, & Sigillifero noſtro fideliter tradet.

Et pro ſe & iuribus ſuis, a quolibet ſic decedente, ipſe Decanus habebit tres florenos Rheneſi, in auro, non obſtantibus quibuſcunq; alijs ſtatutis & conſuetudinibus: quæ & quas præſentium tenore caſſamus, irritamus, & reuocamus. Atq; præcipimus, quod deinceps contra præmiſſa nullæ fiant pactiones, ſtatuta, aut ordinationes, niſi de noſtra, aut Archidiaconorum loci, expreſſa admiſſione & licentia.

Et quo præmiſſa in plenarium effectum deducantur, ut cupimus, Voluimus & præſentium tenore ſtatuímus, ſi quis claſſo anno, in fratrem Capituli, ut præmittitur ſe recepiti non curauerit, tunc in pœnam eius, propter contumaciam, fructus anni illius, qui noſtrum annum confequitur, ſequeſtrentur. Et niſi intra eundem annum paruerit, extunc tales fructus conſiſcibuntur: nobis pro media parte, reliqua medietate

DECRETA CONCILII

Inter Archidiaconum loci, & Decanum diuidenda. Et sic deinceps singulis annis fiat, donec & quousq; paruerit.

Præterea singuli Capellani, aut uice curati, nõ residentiũ Pastorum, tenebuntur singulis annalibus Capitulis comparere, & ostendere Decano commissionem regēdialias eisdem presentis statuti uigore excommunicatiõis sentētia teneri uolumus. Mandantes Decanis locorũ, ut mox tales nobis, aut Archidiaconis nostris, denuncient declarandos.

Atq; ipsi Capellani, seu uice curati, nunc & in posterum de fructibus aut arrenda nullatenus respondeant ante finem anni, nisi retenta marcha, & media marcha præmissis. Alioquin ipsi de his respondere, & de suo soluere tenebuntur. Quod etiam tempore Capitulorum obseruandorum generaliter, & cuilibet specialiter, tempore admissionis iniungi uolumus & mandamus.

Insuper statuimus & ordinamus, quod deinceps decedentibus Prælati Monasteriorum, siue Collegiatarum ecclesiarum, quibus quacumq; auctoritate ecclesiæ parochiales unitæ, aut incorporatæ sunt, ita tamen & taliter, quod non per fixos Vicarios, sed duntaxat ad nutum amobiles capellanos gubernentur & regantur, quod extunc morte Prælatorum intercedente, nobis marcha argenti, alijs uero Archidiaconis, sediũ Christianitatis Decanis & Capitulis, infra annum iura alijs præscripta persoluantur. Insuper præcipientes, ut ipsi Capellani, ut præmittitur amobiles, non nisi idonei admittantur, & admissi ad comparitionem, & omnia Capitularia onera teneantur & compellantur, sub modis & formis præscriptis.

De Competentia Pastorum.

Quum multorum quærela pulsante intellexerimus, uarios esse, qui uel ob inopiam Parochias suas deserere & mutare, aut contra Canonum sanctiones secularibus negotiis sese implicare, aut pro sacramentis ecclesiasticis immoderate exactiõem facere præsumunt, aut in dedecus clericali ordinis, uictum quasi emendicare coguntur, dignum esse & æquum arbitramur, ut qui altari seruiunt, de altari & uiuant. Neq; absonum reputamus, ut ea quæ ex antiqua consuetudine locorum, Pastoribus & Curatis

Curatis solui & præstari eisdem solita sunt, & si modica sint, benigne persoluantur: eoq; minus sub hoc prætextu sacramentorum uenditionem causentur isti, qui omnia sinistre in ordinis clericalis confessionem interpretantur: atq; ut omnium in hoc uniformis obseruantia in nostra Dicecesi constituatur, maturo consilio statuimus & ordinamus, ut deinceps in nostra Ciuitate, & Dicecesi Treueresi. Curatis pro licenciatorio seu dimissorijs literis, duodecim albis rotatos, pro educēdis seu benedicendis puerperijs, duodecim denarios, pro eo tempore, quo sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum ad infirmos deferretur, quatuor denarios, extremæ uero unctionis sacramentum duodecim denarios, pro offertorio quatuor festiuitatum, pro qualibet unum denarium exigere liceat.

Ultra tamen nullus curatus exigere præsumat, datū tamen aut oblatum liberaliter recipere potest.

Pariformiter, pro Baptismi aut poenitentia sacramentis nihil exta liberaliter oblatum recipere potest.

In nuptijs uero celebrandis sacerdos iuxta consuetudinem loci, cibarijs missis à nuptijs, debet contentus esse, nihil ultra exigendo. Si uero copulati, pro ijs pecuniam largiri uellent, numerum octo alb. excedere non debent.

In funeralibus uero, aut exequijs defunctorum, aut tertio, seprimo, & tricesimo, expensis & duobus albis, aut deficientibus expensis, ultra tres albos sacerdotes exigere non præsumant sed liberaliter oblata recipere possunt.

In pecoribus uero pascendis & custodiendis, & quæ sunt domus dotis Ecclesiæ, curtis & ædificiorum reparatiõe, Decanatus statuta obseruentur: & ijs deficientibus, ad statuta Dicecesana, olim per felicitis recordationis Balduinum prædecessorem nostrum edita & condita, recursus haberi debet.

Insuper, si super competentia quæstio emerferit, cum certa regula dari non possit, coram Ordinario loci proponetur & deducetur, ac summarie simpliciter & de plano per officiales nostros procedi, & senten-

DECRETA CONCILII

nam ferri mandamus: & si diffinitum aut cognitum fuerit, quod competentia danda sit, extunc nos aut Commissarij nostri, quos specialiter ad hoc deputabimus, primo recursum habebūt ad decimam parochiæ, siue eam Clerici siue Laici habeant: atq; hac deficiente, ad pluriū parochialium vniones seu annexiones, prout commodius fieri potuerit. & vltimo si nec sic prouideri potest, ordinaria auctoritate parochianos ad debitam parochi sustentationem compellere oportebit.

De Scholis.

Agna & præcipua cura habenda est, ut iuuentus nostræ Ciuitatis, Diocesis & Prouinciæ Treuerens. a primo ætatis flore, non minus Christianæ pietatis institutis, & incorruptis moribus imbuatur, q̄ rudimentis literarum incontaminatis recte instituatur. Quapropter præcipimus, ut iuxta Patrum antiquorum decreta, singula Collegia scholas instaurare, uel erectas conseruare debeant, & Prælati Ecclesiarum, ac alij, quibus id muneris ex officio incumbit, solerter prouidere, ut pædagogi & magistri idonei sint & probi, atq; uitæ omnino inculpatæ: qui ea prælegant, quæ puerorum seu adolescentum ætati conueniunt: dūmodo non sint obscena, suspecta aut contragiosa. Simili ratione hæc obseruanda sunt in scholis parochialibus, oppidorum & aliorum locorū Diocesis & Prouinciæ nostræ Treuerens. In quibus curent parochiales sacerdotes, si in præmissis defectus aut negligentia suboriat, quod Ordinarijs locorū denuncient: quibus iniungimus, ut diligenter circumspeciant, ne quid in his quæ ad ueram eruditionem, aut ad pietatem & cultum Dei attinēt, negligatur. Præterea, quo Collegia doctis & bonis uiris ornentur & illustrentur, Prælati ecclesiarum & Capitula, Canonicos suos, id petētes, tribus annis expectantiarum finitis: (quorum primus nobis, secundus præsentiarum augmento, tertius ecclesiarum fabricis debetur, non obstantibus alijs expectantiarum, aut primæ residentiæ annis, ex statutis uel consuetudinibus debitis, quæ & quas ad effectum præsentem studiorum obtinendum, reuocamus & cassamus, sed quæ tamen ad alios, ad studia non destinatos, illibata esse uolumus) si in sacris maioribus ordinibus fuerint, & studijs apti exiterint, ad Vniuersitates Catholicas, arbi-

trio Capitali, nec non sufficienti tempore eis determinato, ac præben-
da debita eisdem assignata: saluo tamen & deducto consueto onere, mit-
tere debent. Ipsis uero in minoribus ordinibus existentibus, de præben-
da, quæ eis deducto onere si residerent deberetur, in absentia responde-
re tenebuntur: data tamen prius sufficienti cautione, de perceptis sim-
pliciter Ecclesiæ restituendis, si finitis annis pro studio concessis, mox
tunc infra proximum annū sacris maioribus ordinibus initiari, & apud
easdem ecclesias residere distulerint: non obstantibus quibuscunq; sta-
tutis uel consuetudinibus ecclesiarum. quibus auctoritate nostra de cō-
sensu huius Synodi nostræ Prouincialis, quatenus præmissis contraria
fuerint præsentium tenore derogamus, & pro ista parte tollimus, cassa-
mus, & annullamus.

Ut nemo Clericos, uel Ecclesiasticas personas, ad iudicium
seculare trahere præsumat.

Agnum abusum & Canonibus & Imperialibus legibus
contrarium, omnino tollere & abolere affectantes, uete-
ra statuta Prouincialia prædecessorum nostrorum inno-
uamus, & districte præcipiendo mandamus, q̄ nullus ec-
clesiasticā psonam trahere ad iudicium seculare præsumat.

Et si Laicus actor hoc fecerit, à iure suo cadat, & iudicatum non te-
neat, & iudex extunc omni potestate iudicandi sit priuatus.

Clericus uero actor alium Clericum trahens ultra præmissa, ipso fa-
cto sententiam excommunicationis incurrat.

Clericus uero reus sub simili pœna, præter alias pœnas iuris in iudi-
cium Laicale non consentiat.

Et quicumq; iudex secularis, directe uel indirecte per se uel aliū Cleri-
cum coram se litigare aut respondere compellit, aut cautionem uel fi-
dei iuramentum exigit, aut impedimentum & molestiam infert aut pro-
curat, quo minus ecclesiasticæ personæ, in foro ecclesiastico libere age-
re & defendere possint, ipso facto sententiam excommunicationis in-
currat: à qua nō debet absolui, nisi prius omni damno & interesse (ut uo-
camus) restituto, prout latius in prioribus statutis prædecessorum no-
strorum ordinatum reperitur, At sub similibus pœnis, iudex secularis

D Cleri-

DECRETA CONCILII

Clericos reos non compellat, sed & eis agentibus in foro seculari, iustitiam denegare non præsumat.

De Immunitate Ecclesiarum.

Reterea statuimus, quod nullus a personis Ecclesiasticis, seu eorum bonis, contra libertatem Ecclesiasticam pædagia, thelonia, angarias, perangarias, collectas, aut exactiones extorquere aut imponere præsumat, quinimo ad abstinentiam ab ijs, & similibus, & ad restituendum, si quis aliquid extorserit, Canonica monitione præmissa, per ordinarios locorum, iuxta ecclesiasticam censuram cogatur.

Ne quis aliqua statuta, contra libertatem Ecclesiæ facere præsumat.

Etera Statuta prædecessorum nostrorum innouando & extendendo, præsentem nostram ordinationem cassamus & irritamus, omnia statuta & consuetudines, quæ & quas ciuitates, cõmunitates, & loca, Præfides, Potestates, Rectores, & Consules, & quæcunq; aliæ psonæ, contra libertatem ecclesiæ edere uel seruare psumperint, & si aliqui secundum statuta uel consuetudines memoratas iudicauerint, iudicatum uigore careat, & ipsi iudicantes uel exequentes, ipso facto inhabiles sint ad omnem legitimum actum in Ecclesia: saluis nihilominus alijs pœnis, contra tales in Concilio generali promulgatis.

De uita & honestate Clericorum.

Iti sacre Cæsareæ Maiestatis Augustanam reformationem nobis, & alijs Archiepiscopis, Episcopis, & Ecclesiarum Prælati, ad deliberandum traditam, & eam quasi sacris Canonibus consonam & conuenientem, sine omni sanctæ sedis Apostolicæ præiudicio probatam receperimus, & in nostra Diocesi Treuere, solenniter publicari & exequi, quantum in nobis fuit, curauerimus, atq; nonnulla statuta morum correctionem concernentia, in nostra Episcopali Synodo edi & publicari mandauerimus: in quibus abun-

de &

PROVINCIALIS TREVEREN. XIII.

De & sufficienter contra symoniacos, concubinarios, sortilegos, ebrios, usurarios, & alios criminosos prouisum existit: Nos tamē nunc auctoritate Metropolitana, ea omnia innouando hortamur, & monemus omnes & singulos nostræ Ciuitatis, Dicecesis & Prouinciæ Prælatos, & subditos, quatenus quemlibet concernit, ut Dei timore & reuerentia habitis, omni prauo affectu semoto, cum sacræ Cæsareæ Reformationis intuitu, tum nostra Metropolitana auctoritate, ex sacrorum Canonum, & generalium Conciliorum præscripto, sanctæ sedis Apostolicæ auctoritate semper salua, in omnibus ijs sese irreprehensibiles & inculpabiles reddant & exhibeant. Alioquin Prælatorum negligentia, subditorum uero excessus, opportunis iuris remedijs, in quantum possumus, supplebimus & corrigemus.

Ut quilibet habeat copiam statutorum Prouincialium.

E quispiam affectata ignorantia se ualeat excusare, precipimus & mādamus, q̄ per Ciuitatē, Dicecesim & Prouinciā nostrā Treuerensem, horū nostrorū statutorum legitima fiat publicatio, & q̄d omnium & singulorū Monasteriorum, Collegiorū, Prælati & Rectores, nec nō Christianitatis Decani, & plebani locorum, copiam statutorum, & aliorum predecessorum nostrorum, & presentium statutorum, semper & continuo penes se habeant & teneant, & in ijs statuta & ordinata, in quantum quemlibet concernunt, inuiolabiliter obseruent. Alioquin negligentes seu contrarium facientes, in ijs scriptis excommunicamus, præter alias pœnas supra comminatas: reseruando tamen nobis, & successoribus nostris Archiepiscopis Treueren. Metropolitanis, potestatem super præmissis omnibus & singulis, addendi, minuendi, corrigendi, extendendi, interpretandi, & declarandi, quoties opus fuerit, & usum erit expedire. In cuius rei fidem, sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum in Metropolitana nostra ecclesia Treueren. die decimo tertio Maij.

Anno M, D, XLIX.

D ij Acta &c

Acta & decreta Synodi

DIOECESANAE TREVEREN. PRAESIDENTE
Reuerēdissimo in Christo Patre, & amplissimo Principe, domino, Do-
mino Ioanne Archiepiscopo Treuerē. Sacri Romani Imperij per
Galliam & regnum Arelatense Archicancellario, ac Principe
Electore &c. celebratae uigesima quinta Nouembris,
Anno M. D. XLVIII.

MANDATVM CONVOCATIONIS.

IOANNES Dei gratia, Sanctae Treuerē Ecclesie
Archiepiscopus, Sacri Romani Imperij, per Galli-
am & regnū Arelateñ. Archicancellarius, ac Prin-
ceps Elector. Vniuersis & singulis Cathedralis
nostrae, & Collegiatarum Parrochialiumq; Eccle-
siarū, Abbatibus, Prioribus, P̄positis, Decanibus,
tum Ruralibus diuinorum Rectoribus, curatis ac
non curatis, alijsq; Ecclesiasticis personis, Ciuitatis
& Diocesis nostrae Treuerē. quibuscunq; cōiunctim, aut singulatim,
qui nostrae Synodo Episcopali, de iure aut consuetudine interesse con-
sueuerunt & tenentur. Salutem in Domino sempiternam.

Neminem uestrum latere uolumus, quod Clementissimus & inui-
ctissimus Princeps, & dominus noster Carolus V. Romanorum Impe-
rator, semp Augustus, Publice pacis & tranquillitatis uindex, Comitibus
hisce superioribus Augustae celebratis, omnem animi consilijq; rationē
in id contulerit, ut pro admirabili sua prudentia simul, & suscepto coeli-
tus Ecclesiam tuendi Catholicā officio, rebus iam in extremum pericu-
lum adductis, ac religioni prope uniuersae improborum licentia oblite-
ratq; opem ferret, eamq; quoquo modo posset diuina aspirante gratia,
in tutū trāquillitatis portū, de medijs procellarum, turbinumq; flucti-
bus reduceret. Itaq; hac tam iusta ac necessaria ratione commotus, ni-
mirum quo celerioribus consilijs rebus lapsis succurreret, idoneaq; ma-
gis uia subuenire posset, tantāq; ac tam pestilentem haereticorum con-
tentio-

tionum inundationem reprimeret, reuocata redditaq; inclytę Germanicę Nationi pristina auita q; luce & pace, à Catholicis Imperij mēbris, præter alia de religionis forma, à sua Maiestate diserte declarata, clementer monendo postulauit, ne quid ab obseruatis hactenus in uniuersali Dei Ecclesię ritibus, sanctisq; obseruationibus quisq; digrederetur: Imo, ut cum nos ipsos in primis inculpatos, circa religionis normam exhiberemus, dum etiam nostrę fidei commissos, in diuina disciplina ita moderaremur, ut omni diligentia cautum accurateq; prouisum uideretur, ne alicunde insolens quid aut alienum à uetustis Ecclesię Catholicę ritibus irreperet, aut intromitti pateremur, sed immobiles potius, tanq̃ ad scopulum tabula aliqua naufragio eiecti, ita ad relictam à maioribus religionem, usq; ad generalis Concilij definitionē, adhereremus. Quod quidē fieri posse illius Maiestas existimauit, si ecclesiarū mores, uitęq; ratio ad meliorem sanctioremq; formam reuocarentur. Huic igitur tam pie monenti, perinde atq; diuino oraculo omnes Catholici, Imperijq; Principes, ac status, ut par erat, lubenter paruērunt, & pro se quisq; simul atq; ad suos redisset, curaturum recepit. Et ne foret cuiq; necessarium, qualis nam esset reformandi processus modusq; assumendus longū cogitādo tēpus impendere, Sacra illius Maiestas sibi haud quaquā graue duxit formam nobis proponere, ad amissim cōsentaneam scripturis & cœlitis inspiratis canonibus, quam de sacrorum Voluminum penu, piorum literatissimorū hominum industria, de prōpserat: Qua quidem admoniti singuli, quid apud suos factū opus esset, ad restaurandum Ecclesię integritatem, non difficulter neq; obscure perspicerēt. Hanc igitur nos protinus, ut a Comitib; uobis redditi sumus, cōuocato Clero nostro, superioris nostrę Dicecesis Treueren. in Cathedrali Ecclesia: Inferioris uero in Confluentina arce, Reformationis Formulam, iuxta Cæsaris mandatum publicari, & prælegi omnibus uobis curauimus: ac nunc de integro etiam a uobis exigimus, monētes & obsecrantes, aut etiam uirtute sanctę obedientię, & auctoritate nostra præcipientes, ne quisq; uestrum a declarata Cæsareę Maiestatis Formula, institutionibusq; Ecclesiasticę, & a maioribus nostris cōseruata disciplinę, uel in Cathedrali, aut secundarijs parochialibusq; Ecclesijs, Monasterijs, sacellis, oratorijs, aut ullis locis religioni dicatis, discedat, aut a-

ACTA ET DECRETA SYNODI

lienum aliquid insolitumve agat, uel obstrepere præsumat, sed ea omnia qualia sunt, summo studio & animo cõplectatur, obseruet, & constanter re ipsa & opere prosequatur.

Deinde quoq; eadem auctoritate requirimus, ut ad Synodum nostram Episcopalem, in qua executionis edictum concludetur, die constituto, in Ecclesia nostra Metropolitana, ceteris postpositis rebus omnibus, propensis animis conueniatis, quo possimus in cõmune consulere, ac dispicere ea omnia, quæ extripandis erroribus erunt necessaria, & ad rectam diuinorum officioũ administrationem conducibilia. Inquisituri præterea, quod etiam communis salus maximopere postulat, quid ad morum ornamenta, splendoremq; conferat, quid uitam emendat, ac nos deniq; extra maleuolorum reprehensionem ponat. Quas quidem cõmoditates ac officiorũ certissima adiumenta suppeditabit, cũ recti cupidus in Synodum allatus animus, tum ipsa norma & obseruatio ueterũ Canonũ diuinorumq; scriptorũ, quæ sacro spiritus afflatu, quasi indice uia ostendent. Ac ne quis dicat, sibi de huius nostræ Synodi, deq; reformationis intimatione certi nihil constitisse, taliq; prætextu effugere se speret: Ideo in omnem Ecclesiæ nostræ religionem & agrum tot Reformationis exempla spargi curauimus, ut omnibus uobis à maximo ad minimum sufficere credamus. Quamobrẽ ad unum omnes ratione officij nostri appellamus, & paterna charitate adhortamur, obsecramus, & monemus, ut cum hanc religiõis disciplinam diuinitus Cæsari inspiratam nacti sitis, operam detis, neruoq; omnes huc intendatis, ut illi per uos respondeatur, eiusq; tanq̃ fideles ministri in omnibus & singulis articulis curam summã habuisse uideamini: neq; impunitum erit ea quæ hic iubentur non præstare, aut ad illius præscriptũ non explodere in totum quicquid iam diu seuentibus dissentionum tempestatibus à Catholica Ecclesia alienum, sanctoq; gregi noxium, atq; huic reformationi contrariũ fuerit inuectum. Si uero quisq; obtemperare noluerit, aut obstiterit, quo minus hæc Reformatio in opus producat, eius in futura Synodo inditia faciat: ut aut nostra in talem auctoritas iuxta Canonum censuram animaduertat, aut ad Cæsaream Mafistatem uti iniunctũ est omnibus, de huiusmodi pertinatia relatio fiat. Quamobrẽ unumquemq; magno & securo animo ad promulgandam

dum reformationis doctrinam procedere iubemus, quia certus modo
 luculentæ veritatis scopus à Cæsare erectus est. Ad cuius conspectum,
 nulla vi aut potestate territi, una cum illis, quorum curam geritis cõni-
 ti debetis. Et hoc modo ad constitutũ diẽ in Synodo idonei cõparati-
 tis: in qua sane, nos una cũ uobis, iuxta promulgationẽ harũ literarũ,
 ad reformationis executionem erimus intenti, digna uidelicet excessi-
 bus istis, qui contra reformationẽ commissi sunt, & cõtumacibus, reme-
 dia adhibitori. Porro in fidem & testimoniũ præmissorum, præsentem
 nostras literas, sigillo nostro sub impresso fecimus cõmuniri. Datũ ex
 oppido nostro Vuitlich, die xxx. Octobris. Anno millesimo, quingen-
 tesimo, quadragesimo octauo.

Cum itaq; dies uenisset, qui à Reuerendissimo patre, ac Domino Io-
 anne, Archiepiscopo Treueren. Principe Electore indictus erat, ad ce-
 lebrandã Synodum, comparuerunt Nobiles & Reuerendi patres, ac do-
 mini Archidiaconi, Abbates, Præpositi, Prælati, Archipresbyteri, De-
 cana, cæteri q; uocati, qui omnes simul in Basilicã maiorem Treuerensem
 processerunt, & inuocato ante omnia spiritus sancti auxilio, & officio di-
 uino peracto, Vicarius Reuerendissimi in Pontificalibus, Nicolaus, Epi-
 scopus Azotẽ, toti ordini Ecclesiastico præsentem, solenniter benedixit,
 & ad Deũ preces direxit: quibus transactis, in medium chori progres-
 sus, p̄sentes in Synodo pia & erudita oratiõẽ hortatus est, ut omnẽ ope-
 rã suã in Ecclesia Treueren. salutarẽ Reformationẽ cõferre dignentur.

Posthunc Doctor Pelargus prodijt, qui in eandẽ sententiam, Reue-
 rendos Patres in Synodo congregatos, copiosa oratiõẽ cohortatus est.

Oratio D. Pelargi Doctoris Theologi, in Synodo Tre-
 ueren. habita.

Egre quidem, sed tamen passus sum, in hoc tam celebri pa-
 trũ cõfessu dicendi prouinciã mihi mãdari, qd publicã au-
 ctoritatẽ (quæ eã necessitatẽ imposuit) detrectare integrũ
 nõ fuerit, etiã rerũ hac oratiõẽ tractãdarũ, magnitudo &
 difficultas p̄pmodũ deterreat ab officio. Proinde cũ hæc
 eã ancipitẽ puinciã, & gratificãdi studio, & recusãdi pudore susceptã, ul-
 terius dep̄cari nõ liceat, & tñ uestre expectatiõĩ respõdere nequeã. (Nõ

ORATIO D. PELARGI

enim qualiscumq; sed grauis equidem pro grauitate exigitur oratio,) Precium opzre me facturam existimo, si liberandi fidei meæ, flexanimum illum spiritum coelis deuocauero, qui mentes nostras luminis sui radijs coruscat, Orationi uim & energiam suppeditet: Deniq; in amorem eorum, ad quæ uos in hoc Synodali confessu cohortaturus sum, corda uestra excitet, extimulet, rapiat, accendat, inflammet, & incalescere faciat: quod ut facere dignetur, uos quoq; flagrantibus uotis ab ipso cõtendere conuenit.

Porro, non stat sententia hac oratione operam sumere colligendis, celebrandisq; uirtutum uestrarum laudibus, quod & dignitatibus, & meritis uestris forte conueniet. Certæ causæ inquam tota fere hæc nostra oratio incumbit, magis exhortatio congruit, tamen si per multa sunt fautor, quæ gratulationē sane & laudem merentur, cur hoc unum cōmemorasse satis habeo, quod in hoc odiosissimo tumultu, ac formidanda renouatu, uarie tentati & pulsati, nulla ratione aut persuasione passis estis, in deditionē hostium, proditorumq; Ecclesiæ & fidei uos redigi, sed in castris Christi, firmi, immoti, inuicti, & ipsi constitistis, & fidei uestre concreditos, etiam eos qui forte uacillantes, ac propemodum persuasiam defecturi uidebantur in apostasiam & hæresim, in fide & officio continuitis. Quod si laude dignum est, a desertoribus ac profugis in totum abstinuisse, nullamq; unq̄ cum ipsis habuisse consuetudinem: Si uirtus est, & uitam illorum & dogmata odisse ex animo, quibus uos laudibus ferēdos esse sentiam, qui non modo, non ad hæreticorū castra defeceritis, uerum etiam pro defendenda Ecclesiæ dignitate, & fortunarum, & capitis quoq; periculum fortiter neglexeritis? Dum scilicet superioribus aliquot annis iuratus hostes per Treuericos agros grassatus, & religionem labefactare, & fidem etiam uestram expugnare, nefandis ausibus sibi sumpsit. Verum enim uero, cum ego uestram hanc in fide constantiam, obfirmatam pertinaciam, ac singularem animi fortitudinem uobis congratulor. Laudo quidem uos, sed in transcurso, & tanq̄ aliud agens, hoc nimirum, ut magis magisque uos incitem & cohorter, ad istiusmodi uirtutum studia: haud ignarus eius sententiæ, quā externæ sapientiæ autor quidam extulit, Virtutem laudatā crescere, gloriamq; immentum calcar habere. Macte igitur hac constantiæ uirtute este uiri pa-

tes ac domini, & ad quod Paulus quoq; cohortatur: Vigilate, ac stete in fide, quã gratia Dei assecuti estis, per quam & salutem vos consequituros esse speratis. Neq; ab ea ulla hæreticorum persuasione diuelli uos patiamini. Hoc enim pacto perpetuam & nunq; intermorituram nominis uestri memoriam comparabitis. Imo uero partam iam comparatamq; tã insigni præclaroq; facinore, etiam atq; etiam confirmabitis.

Est uero aliud uiri patres ac domini, quod in uobis desiderem, quod unum moneo, hortor, oro, obsecro, omni deniq; studio à uobis contento ac flagito: Quamobrem peto, ut pro humanitate uestra, & admonentem & obtestantem me, & quis benignisq; animis audiat, Rem nãque iustam, honestam, & reipublicæ q̄ maxime profuturam, oratũ uos huc uenio: nisi forte non sit iustum & utile instaurare bonarum sacrarumq; literarum studia, aut non ex honesto publicam Ecclesiæ lustrare disciplinam, aut forte est aliud Christianæ reipublicæ magis necessariũ & utile. Quod si æquum & bonum me postulare iam intelligitis, impetrem obsecro. Ideo enim ea de re, etiam atq; etiam admonendos atque obtestandos uos esse duxi, quod hunc unum coactę Synodi scopum ac finem esse uideã, ni fallar, ut & oblitterata diu res literaria restitatur ac repurgetur disciplina status Ecclesiastici: quod ut fiat, luculenta necessitas uos mouet urgetq;.

Vt em̄ neglectis agris, filix noxiumq; id genus germẽ innascitur, ita neglectis scholis, ingenij in quã & animi cultura, immanũ dictu, quãta, quãq; uenenata errorum, hæresum, scandalorum, offensionumq; zizania sulq; deq; in agro Dominico suppallulent, nõ sine incredibili Ecclesiæ malo & incommodo. Quãtis enim bone Iesu tenebris, quã horrenda caligine obruta & obducta uidemus propemodum omnia. Quis nõ deploret studiorum puritatem, a multis iam inde annis, nedum neglectam, etiam contraminatam, labefactatam, econdensatisq; tenebris obumbratam? Artes, Philosophiam, diuinasq; literas non satis pro dignitate tractatas: quę rectius tractatę, multum profecto attulissent luminis, plus religiose minimeq; fucatę pietatis. Quid dissimulamus? quin quod omnium uerissimum fatemur, an non collapsis ac prope extinctis scholis, magnum uulnus Christiana accepit reipublica? Quid ita inquis? dicam in genere, siquidem libera est Synodus: In scholis docentur bonæ

E literæ

ORATIO D. PELARGI

literæ & artes, quas Græci *ελευγισια* uocant, nos liberales, Literarum studia ad Philosophiã, tum naturalem, tum moralem uiam sternunt. Porro ut rerum naturæ cognitio uiam munit ad professionem medicam, ita morum disciplinæ non parum adminiculantur, & Theologiæ, & Iuris prudentiæ: ex qua nimirum ius, siue sacrum, siue prophanum ortum esse existimant. Quis iam non uidet, quantum fructus ex scholarum, seminarijs ad repub. redijt, siue ad bonam corporum habitudinẽ, constitutionemq; instaurandam, alendam, & confirmandam, siue respublicas recte & ordine gerendas & administrandas: siue ad uitam pie, ac religiose instituendam & cõponendam. Contra neglectis literarũ & Philosophiæ studijs, qualis, amabo, possit esse doctrina in templis? quid sani iudicij? quid opis apud Medicos? quid cõsilij aut patrociniij apud eos qui Iuris profitentur peritiã? Verũ esse quod dico, res ipsa clamat, & rerum euentus confirmat. Nusq; fere non desiderantur artiũ, honoratorumq; facultatũ professores. In republica quidẽ experti medici, prudentes Iureconsulti: in Cathedra & publico suggestu, eximij & cãdide docti Theologi: in templis Pastores: in scholis probe instructi & eruditi præceptores. Vnde quæso? Neglectæ sunt scholæ, à quibus cõplures annos exularunt, cum liberalia studia, tum uero sanctissima illa, amplissimaque diuinarum literarum disciplina: recepta est in scholas, & aliquãdiu obtinuit spinosa, senticosa, frigida, ieiuna, ac nimis q; infelix illa, cum Philosophiæ, tum Theologiæ tractatio. Eis nimirum in urram uis aurem dormientibus, altumq; stertentibus, quorum aduigilare aut inspicere intererat. Animaduersum est tandẽ Romanorũ Imperatori domini nostri Clementissimi, nescio quibus suggerentibus, eum studiorum antiquæ religionis neglectum Principem causam esse. Quamobrem, tot hodie malis præmitur, angitur, & affligitur Ecclesia ab hæreticis: nec surdo narrata est fabula. simul enim ut resciauit rem ita habere, simul nernos omnes intendit, strenuamq; nauauit operam, ut postlimineo ad nos redeant honesta, & literarum & pietatis studia. Certe non poterat melioribus cõsilij ac ratioibus succursum esse, afflictis ac pene deploratis rebus Ecclesiæ, q; instauratione publicorum studiorum, & reformatione collapsi status Ecclesiastici. Atq; utinam ego syncerũ ardentem, rectiq; ac pietatis amantem illius animum, tam digne possim uobis orati-

bis oratione commendare, quā nunquā satis pro dignitate potest celebrari. Fœlicibus illius ceptis agendum uiri, Patres, ac domini fauete omnines non utroque modo, quod aiunt pollice, sed toto quoque, apertoque pectore. Sed ad rem hoc fateamur omnes oportet, nulla re eque opus esse Ecclesiæ, in has quas uidemus angustias contractæ, ac liberaliori eruditione, qua suffragante suppetiasque ferente, facile & libertatem suam, & priorem dignitatis ac gloriæ splendorem amplitudinemque suam uindicare uerit. Quæ causa, si non est & alia, uel sola hortari & excitare nos debet, ut summa animorum contentione, liberalia expetamus & reuocemus liberalia studia: quod utinam ea res omnes ex æquo haberet sollicitos. Vereor enim, ut ea cura tanto minus tangat aliquos, quanto magis student rebus & à literis & à religione alienis. Venationibus inquam, aucupijs, aleæ, uentris denique ac Veneri, ut nihil aliud dicam. Hi hoc durius obiurgandi sunt, quod cum plerique ipsi impendio indocti ac barbari sunt, culpandæ denique ignorantia tenebris infuscati, oppressa, extincta, ac deleta cupiunt etiam sacrarum literarum studia: sperantes hac ratione, suam quoque iustitiam facilius latere posse, satis esse rati, si nomen ac dignitatem suam tueantur ociosis titulis. Habetis priorem orationis partem.

Venio nunc ad religionis ac disciplinæ Ecclesiasticæ repurgationem. quam uero cupiam uere, sincere, minimaque superstitiose religionis formam & imaginem, non iam literis in tabulis aut membranis deformatum circumferri, uerum cordibus uestris inscriptam, impressam, pietatisque operibus expressam exhiberi, spectandam cæteris excoare, uiua uirtutum simulachra exprimant. Ad quam item uitam suam exigant, quamque imitentur. Quemadmodum enim permagni refert recte seculve discipulos preceptor doceat, ita plurimum interest bene an male uiuat, qui uitæ aliorum fingendæ ac formandæ suscepit prouinciã. Ita enim siue natura, siue moribus comparatum est, ut non tam facile uerba eius, cui se totum quod credidit, quam facta emulari contendat. Quo fit, ut si ij qui præsumunt, perperam agant, fiant ipsi subditi quæ simili, ut nihil hoc Gregoriano uerbo uerius sit, quo ait: Gregem consequenter ferri in præceps, si per prærupta uiciorum gradiatur Pastor. Quale autem est obsecro, si ij quorum refert errantes & delinquentes corrigere, obiurgare, coercere, atque omnino continere in officio, sint ipsi omnium corruptissimi moribus?

ORATIO D. PELARGI

Qua etiam fronte, qua libertate alios reprehēdent, si ipsi aut graul-
 oribus forte uitis sunt ipsi obnoxii? Quisquis secum ipse reputet, quan-
 to pudore sui nominis delinquat subditi, dum ad ipsius exemplum ali-
 us iudat aleam, alius ebrietati ac crapulae est deditus, alius fœdis uolupta-
 tibus dat operam, alij alia pro sua quisq; libidine designant. Memine-
 rit proinde quisq; uocationis suae, & hoc esse studeat quod dicitur, qdq;
 audit: Posuit uos Deus in Ecclesiam, alios Episcopos, alios Doctores, ali-
 os Euangelistas seu prædicatores, alios Pastores, & dispensatores my-
 sterij uerbi, dispensatores multiformis gratiae Dei. Magnifici tituli, &
 quos blande compellati, facile agnoscitis. Atq; utinam uere agnoscatis
 omnes. Hi enim non tam dignitatis q̄ officij uestri uos admonent, si sa-
 pitis, an uero susq; deq; habetis, sedere ad Ecclesiarum gubernacula, re-
 gere ac pascere gregem Christi, quem tanti ipse fecit, ut ei redimendo
 sanguinem & iudauerit & fuderit: si nō etiam sanguine fleuerit. Quod
 si magni hæc uobis sunt, quin (amabo) probe, ut cōuenit respondere cu-
 retis, uocationum uestrarum titulis. Hem Pelarge dicit aliquis, extra
 chorū saltas. Minime gentium, cohortator sum, nō obiurgator: si qui-
 dem rogo, horror, moneo, idq; amanter, quisq; ut suo fungatur mune-
 re, & clauum rectum quod dicitur teneat. Quod si me inhortantē ægre
 forte auditis, Petrum quaeso audite etiam obsecrantem, & amplissimis
 præmijs inuitantem, ut commissum gregem, exemplo etiam, nedū uer-
 bo pascatis. Recito uerba Pontificis. presbyteros, uos ipse quoq; presby-
 ter, obsecro: pascite qui in uobis est, gregem Christi, curam illius habē-
 tes: non coacti, sed uolentes: non turpis lucri gratia, sed propenso ani-
 mo: neq; ceu dominium exercentes aduersus Clerum, sed sic ut fitis ex-
 emplarja gregis: & cū apparuerit Princeps pastorū, percipietis immar-
 cessibile æternæ gloriæ coronā. Certe uel hinc colliquescit, non satis esse
 commodo pastori ad populum e suggestu agere, nisi & uita seu conuer-
 satione studeat aliorum animis certam morum formā imprimere, idq;
 non necessitate, aut religione officij, neq; quaestus gratia, sed paterno
 sinceroq; affectu.

Porro, ut Petrus Ecclesiarum præfides, typos seu formas factos esse
 dicit gregis Dominici, ita eosdē ipse seruator salē terræ esse dicit, lucēq;
 mūdi, opinos ut non uno tantū noīe, de officio suo illos cōmone faciat.

Verum

Verum cum hoc non solum Apostolis dictum sit, sed omnibus quorum interest, iusto clauo designatas gubernare Ecclesias: Vestrae quoque curae ac laboris erit, sana doctrina, salua ac mordaci reprehensione, honeste etiam vitae exemplis, iuxta animos, uelut sale perfricare, urere, & restringere, ne in uitiorum praedidinem disfluant, perpetuosque uermes spargant. Sic item ignorantiae errorumque tenebris offusas insuscatasque hominum illustrare mentes, ut & ipsi eadem luce potiantur in Dei gloriam. Inde enim Saluator postquam dixit, non esse ex more hominum, ut accensam lucernam subtus modium ponant, sed super candelabrum, ut luceat omnibus in domo existentibus, continenter subiunxit: sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uidentes opera uestra bona, glorificent patrem uestrum coelestem.

Si his qui in Christianismo uix tertias tenent, Apostolus praecipit, ut uita, conuersatione ac moribus, ceu luminaria in edito posito luceant in medio nationis prauae ac peruersae, si quem forte e tenebris in lucem uindicerit: quid non his qui primas tenent in Ecclesiis, faciendum est, in ueritatis lucem reuocandis errantibus? Haec enim qui sedulo praestant & candide, magnum profecto merentur opere praecium. nam & Daniel uaticinatur eos qui & docti ipsi fuerint, & alios ad iustitiam finxerint, seu splendorem firmamenti, & quasi stellas perpetuo aeternumque fuluros. Et ipse seruator, cum uero magnum uocatum iri ait in regno caelorum, qui iustitiae praecipua, & ipse fecerit, & alios edocuerit. Contra enim, minimum fore in regno, qui uel unum ex minimis etiam mandatis soluerit, aut soluendum esse docuerit. Nihil uero minus conuenit, quam uel falsatum fieri ac desipere, uel lucem tenebrosam esse. Quorum hoc quidem tum denique fit, cum ij, quorum est sapientiam in alios transfundere, & quasi de suo lumine, lumen in aliorum mentibus accendere, perniciose & ipsi errant, & alios in errorem adducunt. Illud autem tunc fit, cum ij quorum refert, sermone gratia saluo, probataeque uitae exemplo aliorum condire mores, luxosque solidare animos, aut non solide docent, sed stulti ipsi cum sint, fatua, ut Esaias ait loquuntur, aut non ita ut loquuntur uiuunt, quo fit, ut doctrina illorum desipiat, adeoque conculetur, despiciatur reijciaturque ab hominibus, ut hic quoque locum habeat Gregorianum illud, Cuius uita despicitur, restat ueius praedicatio con-

ORATIO D. PELARGI

temnatur. Prius illud Doctorū ac Pastorū genus Ieremias subinde taxat, in Prophetis mendacia loquentibus, quibus nihil uanius esse possit aut tenebrosius. Posterius uero ipse seruator in pharisæis notat, aut mandata hoim docentibus, aut alios, ut ad p̄scriptum Mosaicę legis uiuerēt, urgentibus, cū diuersum ipsi facerent. Qua quidē re, quid, amabo, cogitare possit stultius: dicunt inq̄t & nō faciunt. imponunt humeris hoim onera grauiā, & portatu difficilia, quæ tñ ipsa ne digitulo quidē uel mouere uolunt. His nō melioris notæ sunt, quæ hac nostra quoq; ætate aliud foris docent, aliud ipsi domi agant.

Prædicant Christum in deserto ieiunantem: uiuunt Epicurū splendide in hortis coenantem, alijs ieiunia cōmendant, ipsi Bachanalia uiuunt. Tales Apostolos graphice suis coloribus alibi exprimit atq; obiurgat durius. Ut sciens interim ac prudens præteream obiurgatricem illam expostulationē, qua in Psalmis cuidam dicitur: Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuū? Sed his ualere iussis, ad figuram orationis redeam. & quantum possum uos omnes uenerandi Patres ac domini hortor, moneo, rogo, & obtestor: Age dum fauete rectoribus studijs, eaq; postliminio redeuntia obujs quod aiunt uulnis excipite: luuate, hisq; instaurandis totum adijcite animum. Huc studium, curam, cogitationes, consilia, operam, conatum, auctoritatē oēm deniq; & fortunas uestras, quantum res fert, conferte.

Quod si quid forte, & in religionis studio neglectum est, curet pro se quisq; emendationis uitæ, usura sarcire, aut antea acti temporis negligentiam compensare. Facietis autem omnino, nisi forte, si quis est qui nullam uel communis reipublicę Christianæ, uel dignitatis Ecclesiasticę, uel propriæ salutis rationem habendam esse puto, quod mihi quidē de uobis dicere religio sit.

Attamen cogitet quisq; in eadem, q̄ dicitur, naui nos omnes esse, commune esse periculum: nondum enim proh dñi immortales, ex tantis malis emerimus. Iactatur adhuc fluctibus uentisq; concutitur Petri nauicula. Quare sedulo aduigilandum. Cum primis uero orandus est Christus, ut uentos ipse increpet, procellis imperet, hanc rerum tempestatem in tranquillitatem uertat, ac fluctuantem nauiculam in portum uindictet; Ecclesiam honestis literarum, tum uero religionis studijs,

dijs præcipuis utique uitæ ornamentis, exornet, foueat, alat, conseruet, ac tueatur, ad laudem & gloriam nominis sui sancti, & in secula benedicti Amen.

Postq̄ igitur doctor Pelargus, orandi finem fecisset, celebri atq; decenti processione, ex maioris Ecclesiæ Choro, ad uicinum adeoq; contiguum beatę Virginis templum itum est: in quo cum ordine Patres cõsedissent, Reuerendissimus Treueren̄, dominus, sequenti uerborũ forma per eundem suum Vicarium omnes compellari iussit.

Summaria tractandarum rerum Propositio.

Ameti Reuerendi, Generosi, Nobiles, aliq; Patres uenerabiles in Christo charissimi, Reuerendissimus dominus noster, ob uestrum omnium conspectum, atq; parendi alacritatem, qui ut membra capiti morigera, ad præsentem Synodum libenter quoq; adestis, plurimum sibi grauletur: Tamen quia corporum repræsentatione tantum, atq; personarum intuitu, animorum abdita haud quaq; pateſcunt, idcirco in primis ad huius negotij tractationem, quomodo in manibus est, plurimum referre existimauit sua Paternitas, si pia atq; libera, claraq; confessione fateamini: Vtrum uos non modo æquo animo laturos sitis, illius Reuerendissimæ paternitatem, uestris moribus, si quos uestra parum dignos uocatione forte perspexerit, iuxta reformationis normam, ac pium eius in uos omnes affectum consulere uolentem: Verum etiam eum animum mentemq; huc intuleritis, ut persuasum uobis sit, hanc causam, de qua in præsentiarum agitur, ex æquo omnibus esse communem. siquidẽ omnes deliquimus, culpamq; admisimus, cur paulo ante acta ætate, immensam malorum colluuiem, in nostras omnium ceruices uidimus constillasse, quam Dei benignitas alio deriuabit, reddita nobis ampla tranquillius uiuendi respiratione. Quamobrem si omnes affecti estis, ut quidem esse debetis, ut cum Reuerendissima illius paternitate, erecto in religionem animo, siue collatis ut aiunt signis, seu priuata quisque ui atque uirtute, iuxta officium sibi commissum: In primis, contra hæreticos, atque prauas illorũ doctrinas, uobis bellũ suscipiendum esse putetis.

E iij Deinde

DECRETA SYNODI

Deinde si de proprijs moribus turpitudinem, si sunt infecti, tollendam, si ruptam Ecclesie unionem resarciendam, integramq; tutandam uobis existimabitis, si deniq; omnium rerum agendarum ordinem instruendi subditos uestros rationem habendam statuendamq; tum ex reformationis forma, tum ex prædictis Synodi decretis, firmiter, indubitaterq; animum induxistis, idq; alta uoce prædicaueritis, iam opportunum Reuerendissima illius paternitas iudicat, ad reliqua quæ ex usu erunt præsentì Synodo transire, eaq; q̄ poterit maximo cum fructu absoluere.

His auditis, hilari & læto uultu Patres responderunt, sibi nihil esse prius aut magis in uotis, quam ista omnia quæ in reformatione continentur, tum ea quæ per Synodum omnium suffragijs forent decernenda, uerbo & opere exequi, atq; si uel uitæ periculū obster, etiã præstare.

Post q̄ aut hanc Patrum ceterorūq; expectatã iuxta & piã responsionem Reuerendissimus gratiose accepisset, collaudari primum per Vicarium suum, deinde gratias Patribus agi & cæteris omnibus iussit, eo quod & prompte denuntiationi paruissent, & res serias, sanctas, ac salutare, non ut bona mortalium pars per ignorantiam reiicerent, sed obuijs uicis ac toto pectore in uniuersum reciperent atq; complecterentur.

Adiecit etiam Suffraganeus, non sine diuina benignitate factū esse credi oportere, quod post tot præclarissimarum regionū concussionem, post tantas templorum ædiumq; insignium, atq; monasteriorum ruinas, quibus ciuitatum prouinciarumq; ornamenta & decus continerentur, post tot religionis miserandas strages, Treuerensis Ecclesia bonorum precibus & sanctimonia, patrum cura, pastorum excubijs, ueterem & ab apostolis pene traditam formam ad hæc usq; tempora inuiolabiliter retinisset. Quam rem acceptam ferre hortabatur diuinæ misericordie, quæ in maxima prophetarum inopia, cum unus tantum superesse uideretur, sibi septem milia uirorum cultorum reseruauerat, qui ætate ad idolum Baal non flexerant. Itaq; post q̄ Dei fauorem, gratiam, atq; clementiam iugiter implorandum admonuisset, atq; iam omnia quæ ad Decretorum rogationem, patrumq; suffragia colligenda pertinerent contulisset, placuit Reuerendissimo, ut iterum a prandio conueniretur, atq; a patribus Decreta de publicis criminibus relegerentur, lectaq;

lectaq; ac diligenti cura examinata, postero die ad uniuersum Synodi consensum referrentur, ac patrum attestatione recepta in Synodo, ab illo paternitatis Suffraganeo, in Metropolitana Ecclesie choro publicarentur, & postremum huius Synodi actis infererentur. Quod quidem iuxta Archiepiscopi nostri sententiam factum est. Hic Reuerendissimus dominus attendens, quod à capite, ut eo facilius ad membra deueniatur omnis emendatio uitæ sit inchoanda, se humiliter submittit reformationi, oratione ut sequitur.

Cum animo reputaret, non satis esse recte uiuendi formam alius præscribere, nisi ille ipse qui leges dicitaret sumptius parem, uel maiorem etiam rationem habuisse uideretur. Et quia omni uitio carere angelicum magis quam humanum arbitratur, & alios quoque in alienis peccatis uel oculatiores esse, uel seueriores iudices, tum nos etiam indulgentia, qua nostra extenuamus plerumque impediri, ideo Reuerendissima eius gratia, haud quæquam committendum sibi putat, nedum aliorum moribus opportuna consuluisse, ipse sibi in proprijs tollendis erroribus uideretur defuisse. Quare unumquemque, qui huic celebri Synodo aliquid consilio & prudentia attulerunt, per fraternam charitatem obsecrare statuit, imo & nunc obtestatur, ut libertate in se monendi utantur, & candidè uitium, si quod fortassis humano errore ad Archiepiscopatus fastigium ab ipsius gratia sit allatum, aut maiorum consuetudine traditum, in apertum proferent, quo saluari subindicatione resecetur, aut opportuna ratione retexatur. Nam eo prorsus affectu, suam paternitatem ad publicam Synodum descendisse non dubitent, ut nihilo segnius propriæ salutis, cuius cura maximè opere ageretur, quam illorum quænoxius erroribus bonorum oculos perstringerent, rationem, consiliumque esset habiturus. Ita demum fieri posse ratus, ut capite repurgato, membra facilius ad sanitatem restarentur. Deinde quoque uniuersi probi exemplo præfidis excitati, seipsum excuterent, & quod à Cæsaris, imo ipsorum ueterum, toties recusis reformationibus dissidens, peregrinum atque absonum in se quisque deprehendisset, non expectata ulterius executionis medela, ipsam turpitudinem abominatus, aut diuino denique iudicio permotus, cupide repudiaret. Quamobrem si quid per incuriam aut locordiam, fuisset, omis-

ACTA ET DECRETA SYNODI

illicitis exactionibus à subditis, qui propria uita sunt illius gratiæ chari-
ores, esset extortum, si pupilli, uiduæ, & innocentes, ab Officialibus utri-
usq; conditionis, per uim oppressi: postremum, si pro iustitia Tyrannis
dominaretur: id quidquid esset, quod ad suam quidem paternitatem
spectare uideretur, candide ut precata est à Patribus admonita eius
gratia, quam posset maxime, & cito, & diligenter emendare uelle pro-
mittit: potissimum cum non dubitet, se eo nomine apud Deum, cuius
Vicarius est, gratiam inire, & reipublicæ suæ commodis, cum pace tran-
quillitateq; consulere posse.

Responsio Patrum.

Vic tam pie petitioni, a Synodi statibus, & in primis a Re-
uerendis Abbatibus, deinde a Metropolitana Treuerens.
Ecclesiæ, Dominis Canonicis, responsum est, nihil se re-
perire posse, quod Reuerendissimam gratiam suam dede-
ceret, aut in administranda publica re, tanq̃ graue & da-
mnosum offenderet. Sed hortari omnes, ut eum quem ipse statim gu-
bernationis cursum a portu insti- tuisset, ad ultimam usq; metam inde-
fessus teneret, spem maximam Patribus inuectam esse, sub tanta Præsi-
dis bonitate, omnibus beate uiuendi summam occasionem firmamq;
propositam esse. Collegiæ autem & secundariæ Ecclesiæ, quia grava-
ri se contributionū inæqualitate, quæ ad subsidia impositæ dudum fue-
runt sentirent, humiliter supplicauerunt, ut utriusq; status censu ualde
inæquali considerato, pro Collegiorum tenuitate atq; ubertate cense-
rentur, & Reuerendissima illius paternitas eorundem Collegiorum, ac
reliqui Cleri Ecclesiasticam libertatē, ut cepisset tueri dignaretur. Hoc
equidem se, quoad fieri posset curaturam, per dominum Suffraganeū
illius gratia benigne promisit.

Submissio Suffraganei.

Bi autem Reuerendissimus dominus Patrum de se sentē-
tiam cognouisset, Reuerendus dominus Suffraganeus:
Que, inquit, Pontificalis muneris sunt, ipsum Reuerēdis-
simum dominum Treuerens. proprijs humeris subire qui-
dem

dem æquum esset, nec dignitate inferioribus sanctum officium committere. Verum quia distrahunt nō pauca, atq; subinde recenter emergentia hinc inde Archiepiscopatus negotia, iustissima de causa ad me tanquam fidelem Suffraganeum, eiusmodi Ecclesiæ ministeria, pro sua uoluntatis iudicio traduxit. Et quoniam sancta munia, sub tribus insignibus uirtute Præsulibus continuauit, à me nunc porro administranda, ideo non sine pudore aliter agere licet, q̄ officij mei ratio deposcit, ut uideat sanctum & inculpatum in omnibus me præstem, uirtutumq; exemplar aliquod factus, cæteris Ecclesiasticis uiris pietatis faciem accendendam. Idcirco obnixè uos Patres Reuerendos oro, ut uestro Reuerendissimum dominum nostrum iudicio, benigne de omnibus, quæ officio nostro dedecori esse queant, admoneritis. Quo deinde me Paternitatis illius Reformatione correcto, prouincia mea omnibus utilis ac salutaris esse queat.

Ad hæc dum Patres uno ore responderunt, Suffraganeum sub prioribus memoria dignis præsulibus, officio liberaliter functum fuisse, nihilq; aliud accusatione dignum reperiri, q̄ quod conferendis ordinibus in iure statutas insinuationes, uel prorogando, uel anteuertendo turbasset. Sed ex templo illius rei ueraces, cur ita necessitate compulsus fecisset, causas cum adduxisset, Patres in omnibus purgatum habuere.

Ac deinde statim Reuerendissimus dominus per suum Suffraganeum, Reuerendos dominos Abbates, aliosq; professione dignitateq; eximios, simili examinatione percurrendos innuit.

F ij Sequuntur

Sequuntur Edicta Synodi

DIOECESANAE TREVEREN. PRAESIDENTE

Reuerendissimo in Christo Patre, & amplissimo
Principe &c.

IOANNES Dei gratia, Archiepiscopus Treueren-
sis, Sacri Romani imperij, per Galliam & regnum
Arelateñ, Archicancellarius, ac Princeps elector-
Vniuersis & singulis quorumcunq; Monasteriorũ
Cathedralis nostræ, & Collegiatarum, Parrochia-
liumq; Ecclesiarum, Abbatibus, Prioribus, Præpo-
sitis, Decanibus, etiam Ruralibus diuinorum Recto-
ribus, curatis & non curatis, alijsq; Ecclesiasticis p-
sonis, Ciuitatis & Diocesis nostræ Treueren. Salutem in Domino.

CVM olim Christum in carne ambulantiem, & uerbum Dei semi-
nantem se ueritatem appellasse non ignoremus, certo persuadendum
nobis omnibus erit, per ipsissimam illam ueritatem, nos falli minime
posse, quum eius præsentia nos quotquot in hoc cœtu sacro ad Euan-
gelizandum bona & exterminandum mala cõpererit, spiritus sui Chri-
smate illuminatura sit. Ait namq; ubi duo uel tres in nomine meo con-
gregati sunt, in medio eorum sum. Huic ideo ueritati, tanq; sacræ anco-
ræ innixi, non modo seculo nostro, licet turbulentiſſimo, sed & poste-
ritati consulere uolentes, quædam pudenda atq; foeda, neq; ullo modo
ferenda in Clero flagitia, ut est concubinatus, scortatio, & similia, de q-
bus ordine inquiretur Synodico hoc Decreto, insectari, castigare de-
niq; excindere, secundum inuictas olim Canonicas sanctiones, seuerè
statuimus, mādamus, atq; per præsentès decernimus. Deinde refracta-
rios atq; pertinaces, præsentès seu futuros, Canonum censuris, & refor-
mationis pœna, Synodi auctoritate freti, iuxta delictorum genera, ma-
gnitudinem, atq; foeditatem, coarcendos atq; puniendos demanda-
mus. Ita enim Legum & Canonum seueritatem ueriti, admissorũ pœ-
nitentia peracta, deum timere & amare, & ab iniquitate sese auertentes,
honestà uiuendi exempla esse consuescant. Cæterum quando ingluui-
es,

es, uinique intemperantia, non paucos obnoxios habet atque delectat, quo uitio cum omnes, tum Clericali ordini initiati, Deum grauiter offendunt, ideo nobis & sanctæ Synodo uisum est, huic turpitudini ante omnia, ut pote multorum malorum fonti, medelam adhibere.

De Clericorum temulentia.

Orro Ebrietas, ut palam est, insignium flagitiorum incitatrix ac scaturigo, quæ in commensationibus & conuentibus dominatur, Ecclesiasticum gradum summa cum turpitudine passim infamauit. Quod perpendens Reuerendissimus Dominus noster, quæ retrum & abominabile sit, cum in prophanis, tum in sacerdotibus uitium, quamque periculosum, rixis nimirum, cædibus atque uulneribus scatens, quod confessionum arcana sæpe effatur, iudicium mentemque peruertit, in quascunque denique libidines, pecudis instar ratione priuatum, impellit atque exagitat. Ideo huic fœditati deditos Ecclesiarum ministros, Reuerendissima illius paternitas, una cum præsentis Synodo ab officijs, curis, & Ecclesiæ muneribus remouendos decernit. Quid enim inhonestius, quam uino assidue madidos, eiusmodi helluones animarum curæ præfesse de quibus Propheeta dicit: Væ sacerdoti & Propheta præ ebrietate erranti, & nunquam iudicium aspicienti, formidabilem namque in eos statuit poenam Evangelica taba, nisi Iohes propheta monente, fleuerint atque ululauerint, ex opinato diuidendi à sobrijs, ut cum Hypocritis, exitij æternæque damnationis partem sortiatur. Quare ad sobrietatem, cum omnes tunc precipue Ecclesiæ seruos, qui luminaria mundi, & sal terræ sunt, una cum Paulo, Reuerendissima illius paternitas inhortatur, utque temulentiam, in qua luxus est, deuitent, obnixè precatur. Cæterum qui turpiter illi uitio indulgent immorigeri, ab officijs & beneficijs, ut dictum est, Ecclesiastica censura, & Synodi auctoritate primam suspendit. Deinde si etiam impudenter detestandæ consuetudini, & dictu pariter ac uisum fœditissime, ulterius inhæserint, omnibus honorum gradibus exutos, ad quadrupedum sortem, quæ natura prona, atque uentri obedientia finxit, maioribus supplicijs affectos, statuit abijciendos.

De eorundem Concubinato,

F ij Huic

ACTA ET DECRETA SYNODI

Vic uero alia succedit, & pene grauior offensionis macula, illicitus sacerdotum & diaconorum concubitus: qui quantum iam inde ab initio, apud omnes fidei Catholice cultores, consecratis hominibus peperit inuidia atque consciuerit odij, uix dici potest. Aude mus tamen ingenue fateri, nullam aliam labem, ebrietate & concubinato uulgi oculos acerbius offendisse, maioremque causam dedisse, scruendi ac murmurandi contra Ecclesie status. At etiam illud negari non potest, quod praeter euidencia sacrarum literarum testimonia, praeter Canonum ubique castimoniam iniunctis inculcantium Decreta, etiam ipsa ratio quodammodo loquitur, Ecclesiasticum hominem, qui diuinis legibus sese, & animarum saluti obstrinxit, castitatem sectari oportere. Quomodo enim alias, iuxta Pauli admonitionem praestare possemus, ut adhaeremus domino absque ulla distractione. Cum enim corpus nostrum templum sit, habitantis in nobis spiritus sancti, quem habemus a Deo, & nostri negamur esse iuris, qua ratione fieri potest, ut sine Dei iniuria in alterius redigamur potestatem? Siquidem etiam maritus proprii corporis ius non habet, sed uxor. Quid igitur iuris nunc spiritum sanctum in Ecclesie seruis habere dicemus? qui corpus suum scorti per illecebrosum concubitum fecerint membrum? Haec nimirum sollicitè perspicillantes, uisum fuit nobis, ac toti Synodo, non obstante priori contra concubinarios mandato a nobis emisso, de integro admonere, ac illos per Christum rogare, ut qui hactenus castitatis uota non uolauerunt, studeant ad ultimum usque terminum uitae incomparabile bonum ne amittant: memores quod agnum immaculatum quocumque ierit, comitabuntur.

Ceterum quicumque carnis imperio, quo nihil potest huiusmodi accidere indignius, uinci se passi sunt, conspurcatisque per exosam Deo impudicitiam membris in contumeliam sacrorum mysteriorum abuti non ueretur, illis nimirum abactis eiusmodi incontinentiae latrinis, pie consulimus, (Quonia Deus benignus & misericors est) ut secundum huius sanctissimae Synodi Decretum, se ad integritatem totos conuertant, poeniteant, culpam deprecantur, erroris sui ueniam apud Deum & homines consequantur.

Deploratorum poena.

Quando

Vando tamen hæc pestis, ut uerisimile est, quosdam a deo peruasit, ac ita in totū labefecit, ut per q̄ exigua spes sit à fornicatiōis maculis, uel diurnitate temporis, uel Reuerendissimi gratia, tanq̄ mitiori medicina elui posse. In illos igitur primum diuinæ uindictæ metu, deinde Synodi huius celsura, eius Paternitas decernit, ut simul atq; huiusmodi in libidinis cœno uoluntari depræhendentur, ilico mandati contra concubinariorum editi uigore, omnibus Ecclesiæ bonis spoliuntur: scorta uero, aut de impura cōsuetudine, illorū noie suspectæ, longissime ab irretitorū miseriq; captorū ædibus, Synodi uirtute firmaq; Reuerendissimi auctoritate, pellatur.

De Concubinis ad parentes redire uolentibus.

In qua uero abiecta: si res ita fert, in eadē Parochia, in qua miniatro altaris adglutinata fuit, hereditariā domū habeat, ea ne ob decreti uigore priuata, animū despōdeat, & ad desperationē adigatur, Reuerendissimus noster una cū Synodi auctoritate permittit, ut ad suos parentes commigret, & de priore conuersatione poeniteat, omnemq; ante actæ uitæ infamiā constanti pudicitia in posterum seruata abstergat.

De relabentibus.

Orro, si qui aut ea qua dictum est causa remanentes, aut extra Parochiam relegatas, Cōcubinariorum euidentibus indicijs & fide dignis testimonijs clam seu palam reuississe adhæscq; conuicti fuerint, illos cōmuni nostra, & Synodi sententia, ipso facto, ab officijs & beneficijs cecidisse, & n̄sdē priuatos esse, decernimus. Præuaricatrices uero, ut canes ad uomitū reuerfas, dignis censuris, extra hæreditarias ædes exterminandas edicimus.

De sortilegis Sacerdotibus & Laicis.

Vi uero auguria & sortes tractant, siue sacri, siue prophani, aut diuinationibus, & incantamentis uacant, quibus sane studijs Dei cultus deserit, & ad dæmonū, fallacijsq; spiritū p̄stigias cōfugit, illos q̄ quot Officiales attēra inuestigatione dephēderint, Canonico anathemate nisi à dānatis diuinitus erroribus ad legitimū Dei cultū ilico admoniti anim atq; mētiē reuocauerint,

ACTA ET DECRETA SYNODI

non ferendos modo Reuerendissimus una & Synodi senatus declarat, sed per Officiales in uincula quoq; conijciendos decernit, quousq; demonum magistrorum uidelicet suorū susurris ac illusionibus liberetur.

De Apostatis.

Erunt ut nullum facinus turpe, sine cacodemonum instigata admittitur, ita etiam religiosa professio illius inspiratiōe, in omnibus pene Prouincijs, à quibusdam uotorum sanctorū oblitis, nulla de causa, est uiolata. isti quidem pro nihilo duxerūt, postq̄ ad Dominicum aratrum manū apposuisent, nō respicere tantum, sed & turpiter damnare, insectari, & quibus possent conuictijs proscindere omnē quam professi sunt aliquamdiu anteaetate uitae rationem. Cum igitur tales, qui spretis uotis, proiectis cucullis, ac religiosa in torum deserta uita, ad seculum sese retulerunt, passim etiam in Treuerensi Diocesi, uagari, ac libidinum noxibus ad Ecclesiae offendiculum inuoluti reperiantur, Reuerendissimus dominus cum congregatis Patribus, nefas esse putauit, nisi praesentis Synodi decreto, utriusque sexus Apostatae, ad propria Monasteria, habita singulorum iusta ratione, aggregentur.

Contra Apostatarum Patronos.

Erunt enim uero nonnullam quibusdam ex illis praebuit fortasse ad desertionē occasionem, refugij quorundam patrociniū, quo quasi recli, Ecclesiasticam se censuram euitare posse considerent. Ideo Reuerendissima gratia sua, huius Synodi suffragijs adiuta, sub censuris huic negotio idoneis, ac suo tempore specificandis, omnibus Treuerensi Diocesi subiectis, cuiuscumq; status & praeminentiae extiterint, Mandat ac praecipit, ne post hac tales Apostatas recipere, fouere, tueri, aut animarum curis praeficere, ullamue in Ecclesia Prouinciam illis committere praesumant. Quin etiam potius, ne se alienis prauarantium sordibus coinquant, illos admonitos esse de paterno affectu desiderat, ut hactenus contra Ecclesiae decreta defensos, ita pro uiribus ad professionum repetitionem, reditumq; adhortentur: Ad quem Reuerendissima eius gratia

ria propensis, & auxilium, & opem, & restitutionem benignam, prævia
pœnitentia, misericorditer promittit.

De his, qui contra uotum solemne præstitum connubio
sele alligarunt.

Ostremo, quia Pontificum & occidentalis Ecclesiæ ordi-
natione, iam olim diuinitus constitutum est, ut rite conse-
crati utriusq; sexus homines, quo corpore & animo iugi-
ter Deo inseruirent, non tantum in suis conuenticulis ca-
stimoniam colerent, sed etiam si forte de suscepta solemniter
professione, aut errore seducti, uel intemperantia incitati defecissent,
neutiq; contrahendi matrimonij ius haberent: atq; adeo communi id
apud omnes consuetudine receptum fuit, & Canonicis & Ciuilibus le-
gibus, de uano & incestuoso talium coniugio satis superq; est proditum.
Nam proli quoq; si quã sustulerunt tales, legibus successiõe esse inter-
dictum tenetis. Ad tollendum igitur eiusmodi uetitum matrimonium,
suo ac patrum decreto, Reuerendissimus dominus noster decernit, ac
stricte mandat, ut quocumq; loco in Dicecesi sua, aut sub quacumq; Ec-
clesiastica uel prophana ditione Monachi, Moniales, aut alijs sacris or-
dinibus initiati, nupriali foedere copulati delitescant, ab Officialibus
prehensi, suis impensis, sibi uelut ordinario præsententur, ut ex his pro-
delicti qualitate alij castigati, alij monasticis disciplinis emendati, exem-
plo sint posteritati, ut ab enormi scelere caueant. Porro resipiscentes,
& ad Ecclesiam matrem redire ultro uolentes, quatenus ad reipublicæ
Christianæ utilitatem spectare cognouerit, placabili, & propenso ani-
mo, ut oues perditas, & filios prodigos, Reuerendissima illius gratia re-
cipiendos pollicetur.

Ordinum explorationes.

Verunt autem examinationum capita, quæ uere euange-
licos fructus producant. Quæsitum enim est, num essent
fastu turgidi quidam: num superbia inflati: aut libidinum
illecebris inescati: (qua scabie, Monastici pleriq; ad ho-
norum uirorum nauseam usq; sunt infecti) qui Diaboli
imperio magis q̄ Christo parerent: Deinde an temperantiam, humilita-
tem, patientiam, cæteraq; uirtutum Monasticorum arma, contra uiciorum
G impetum

ACTA ET DECRETA SYNODI

impetum, ut milites Christi decet, parata haberent: & an ut alij idem conarentur sedulo prædicarent: Et si quid forte turbulentum, odiosum-ve inter confratres subortum, num etiam ut sopiretur, tanq̃ pacis boni amatores, collaborassent: Ad hæc (quippe monastici uiri) an præcipuam nauarent operam, ne cultu tantum foris, atq; composito ad pietatem corpore, id quod maior pars satis esse ad pietatem iudicat, sed intus in pectore uirtutum thesaurum, & religionis ueram imaginem circumferret: Deinde an horis decantandis, orationibus fundendis, atq; ieiunijs, stato tempore strenue uacaret: Num hospitales esset: num peregrinorum, pauperum & pupillorum curam subirent, proprijs, honestisq; ad hoc comparatis edificijs, tum cõpetenti suppellectile adiecta: Quod inter extrema quidem monasticæ uitæ opera, minime ponitur. Quoniã in hoc tot tanq; ampli redditus sunt piorum hominum liberallyter congesti. An postremo ea omnia quæ sanctimoniam commendarent, grauitèr singuli suis fungendo, probe, tanq̃ coram Deo officijs psequerentur: nam ea est Dei uoluntas.

Ad hũc aut̃ modũ monastici ordinis patres compellati sunt, quo qd̃ religionis disciplina, uerusq; Dei cultus exigeret, in memoriã plixius reuocare, & manũ iuxta Synodi p̃sentis Decretũ, operi adhibere possent. Tandem nequid præteriretur, quod ad celebris Synodi absolutã rationem pertineret, gratia Reuerendissimi, Metropolitanæ Treuer̃sis Ecclesiæ, cæterorũq; Collegiorũ, cum superioris tum inferioris Diocesis egregios, nobilesq; Præpositos, Decanos, Archidiaconos, aliosque Prælatos, q̃rum om̃ium cura & exẽplis, publica salus continetur, benigniter atq; gratiose rogauit, ut & ipsi q̃ lucernæ essent in domo Dei, ita sese cõpararent, ut uirtutũ ueros & æternos radios subditorũ oculis inferre possent: nam dubium nulli esse, si quorum id maxime interesset, tum ob generis splendorem, tum propter Ecclesiasticam dignitatis eminentiam, sese tales præstarent, quales haberi & esse cuperent, fore, ut inferiores hominũ ordines, bonorum exemplis cõmoniti, ad uirtutis pietatisq; studium ardentioribus animis raperentur. Quare ante om̃ia bonis operibus, beneficentia, sobrietate, modestia in sermone, conuersatione atq; mutua charitate, diuites atq; locupletes fieri studeant, bonaq; studia promoueant. Ex nimirum diuitiæ, immortalitatis gloriã merentur.

tur, quando cæteræ quidē res omnes, occupatiōes atq; studia, nihil quicq; solidæ beatitudinis merētur. Sed hæc Reuerēdissima illius gratia ad morū qualēcūq; institutionē satis esse putauit. Quod uero ad grauiora incommoda euellēda, maximopere requirit, illud ordine q̄ sequi p̄cipiatū fuit.

In primis Reuerēdissimus dominus noster à singulis certiorē se fieri postulauit, de hæreticis uspiā in tota sua Dicecesi palam, aut abstruse uersantibus, uel in Monasterijs siue Collegijs, aut agrorū uicis delitescētibus. Deinde audire quoq; à singulis indicio facto postulat, si usq; inueniantur, qui Catholicam religionem, eiusq; sacros ritus oppugnant. Tū eadem obediendi religionē, Paternitati suæ Pastores insigniter illiteratos nominatim patefaciant, & illos qui Ecclesiæ doctrinam adulterāt, aut Sacramenta perperam administrant, aut uitam pecuinam bonis odiosam ducant, manifestent: suppressis minime Prælatorum cuiuscūq; ordinis nominibus, qui aliqua huiusmodi nota fuerint conspersi.

In summa, quia Ecclesiam Dei grauem maculā rugamq; habere non oportet, quā Episcopi uigilantia tollere possent: Ideo usurarios, Simoniacos, Aleatores, percussores, uinolentos, iniuriatores, ac contumeliosos, calumniatores, ad hæc Ecclesiis census denegantes, aut ædituum perniciosum agentes, calamitatem egentium floccipientes, quiue peregrinos de Monasteriorum Xenodochiorumq; limine arcunt, aut q̄quo modo Ecclesiasticā libertatē corrodunt & opprimunt, necnon alia cuiuscūq; sint classis dedecora admittūt, eos oēs Reuerēdissimus sibi indicati notariq; petit: q̄ cuiuscūq; defectui idoneo auxilio posthac mederi possit.

Archipresbyteri uero, q̄ & Decani Rurales appellant, quū ad Synodi cōfessum admissi sint, etiā & compastorū, & sui ipsorū officij, rationē reddere Reuerēdissimo dño nostro iubētur: quandoquidē ad eos pertinet, publica subditorū delicta corrigere, animarū curæ cōsulere, oēs pura uerbi Dei doctrina pascere, miseros atq; calamitosos cōsolando sustentare, Ecclesiæ in oibus bene p̄esse, deniq; ipsos sana uiuēdi exēpla, uerbo & ope exhibere: q̄d q̄ faciūt, eos duplici honore dignos Apostolus iudicat. Nā turpissimū Ethnicus esse cēset cōmittere, q̄d doces alios nō esse cōmittendū. De hīs igit, tū etiā de alijs sacerdote dignis curis, respōdere suę Reuerēdissimę gratiæ debēt, q̄ cognoscat illorū in administrandis officijs integritatē. Eo sane noie bonis ac subēter parituris, gratiā & laudē

G h referri,

ACTA ET DECRETA SYNODI

referri, malis uero & reprobris, cuiuscūq; cōditionis fuerint, ignominia & pœna, posthac Ecclesiastica censura uigore, affici imperabit.

Porro autem uniuersis ordinibus, eo q̄ ppositum est modo, ad rogatū respōsuris, Reuerend. dñs Treueren. ipse p̄sedit, ac corā duobus Notarijs respōsa accipientibus, oim & singulorū quēstiones, accusatiōes, examinatiōes & dubia, magna diligētia & labore multo auscultauit atq; inq̄siuit, nihilq; p̄tereundū putauit, q̄d ad subditorū obedientiā, cōmunem nitrē emendationē, & Dei honorē, ac Ecclesiarū usū spectare censeret. Itaq; triduo molestissima oīno inq̄sitiōe iā absumpto, atq; patribus ceterisq; statibus, q̄ ex ordine fuerāt exploratis, cū oēs & singuli oīa sancta, pia, honesta ac laudabilia pmitterent, atq; ad cōmunē patriæ tranquillitatē, quæ Dei & eius filij Iesu Christi, puro cultu, & uiuēdi integritate facile paratur, cōcordibus uotis cōspirassent, seq; una iā uoce Cæsarē Maiestatis reformatiōi submississent. Tandē ad Reuerend. dominū tanq̄ ad unicū publicæ fœlicitatis patronū, oēs ora uultusq; uerterunt. Precabātur autē ut opē ferret, dāna tēporū p̄urbationibus incussa, & Ecclesiastica priuilegia, partim per uim potentiorū misere uexata, partim defensionis inopia etiā erepta, refarciat, atq; in integrū sua amplitudine restituat. Etenim proditū esse sacris literis, neq; id Reuerendissimā gratiā eius ignorare, neminē suis militari facultatibus, & p̄ceptum esse, ut q̄ seruiēt altari, etiā de altari uiuērēt: q̄d quidē paugustū factū foret, si Ecclesiæ libertas, si prouentū integritas conseruaretur incolumis. Postremo & illud patres orabant, ut illius Reuerēdissima prudētia, p̄cipuam curā expenderet, ut officarios passim p̄æficeret Orthodoxæ fidei tenacissimi illis uiciatis, apostatarū pernicioſa dogmata, illorū dissimulatiōe gliscere. Postq̄ hæc Patres, & pie & sincero aīo locuti essent, Reuerendissima eius gratia prout debuit, oīm in Religionem affectus unice cōprobauit. Deinde petitiones, quantū p̄xatē liceret, ac diuina gratia aspiraret, sibi in primis & semp̄ curæ futuras promisit: neq; dubitārēt, quin rei publicæ suæ fœlicitati, cuius salutem diuinitus commendatam sibi esse sciret, ita prospiceret, ut omnia illi aduersantia impedimenta, incommoda, atq; offendicula, prout Notariorū summa cura & fide, accedēte oīm cōcessiōe, excepta essent, seuioribus executionū telis, à Reuerēdissima sua gratia cōfossa, excisa, penitusq; sublata, aliq̄n cognoscerēt.

Manda-

Mandatum contra Con- CUBINARIOS.

IOANNES Dei gratia, sanctæ Treueren. Ecclesiæ Archiepiscopus, Sacri Romani Imperij, per Galliã & regnũ Arelaten. Archicæcellarius, ac Princeps Elector. Vniuersis & singulis Cathedralis nostræ, & Collegiarũ, Parrochialiumq; Ecclesiarũ, Abbatibus, Prioribus, Prepositis, Decanibus, tum Ruralibus, tum diuinorum Rectoribus, curatis & non curatis, alijsq; Ecclesiasticis personis, Ciuitatis & Diocesis nostræ Treueren. quibuscumq; cõiunctim aut sigillatim, qui Synodo nostræ Episcopali, de iure aut consuetudine interesse consueuerunt & tenentur, Salutem in Dño sempiternam.

Peruasum habemus, exactis iã aliqt diebus omnium oculis reformandæ uitæ formã, Ecclesiasticis uiris, à Cæsarea Maiestate cõmendatam, atq; à nobis publicatam, penitus p̄spectam esse. Neq; quemquã e uobis existere arbitramur, quẽ ista tã salutaria, nõ eluendis tantũ Ecclesię neuis, sed atrocibus etiã atq; p̄niciosis in religione contagionũ ulceribus repurgãdis, pharmaca diutius latere possint. Et quũ nõ pauca, neq; eadẽ contẽmenda, animorũ uitia, atq; morũ pestes, in Ecclesiastico corpore grassari cernantur, quẽ p̄peram, atq; citã sanationẽ deposcũt. Idcirco auxiliatricem manũ diutius differre nõ licet, sed qd lædit, Canonico ense excindendũ est, ne parsyncera trahatur. Quare cũ animũ aduertimus, & causam querimus, cur pleriq; Ecclesiæ ministri, & uerbi Dei dispensatores, cæteri q; de altari uiuẽtes, hac nostra rē pestate, nõ modo cõtemnãtur à plebe, uerũ etiam in odio iã diu antefuerint, nullã aliã euidẽtiorẽ rationẽ reperire potuimus, quã uitã eorundẽ, à connubiali indulgẽtia nihil distantẽ. Quæ sane culpa, ut in primis diuinarũ rerũ tractationi plurimũ officit, ita etiam Ecclesię Dei, illiusq; seruis cõtempitũ odium q; haud mediocre parit. Quod quidẽ uitium, ubi cognouimus in nostra Diocesi passim temporũ licentia, Officialiumq; incuria, ut zizaniã agrorum neglectu succreuisse, falcẽ sacrorũ Canonũ, constitutionemq; uete-

ACTA ET DECRETA SYNODI.

rum Patrum: tum ipsius quoque Cæsaris Reformationem, ac Synodii nostræque auctoritatis censuram, ne posthac amplius crescat, adhibendam esse censuimus: atque illud quidem hoc eodem mandato factum esse volumus, quanquam deinceps sæpius facturi sumus: præsertim cum intelligamus, nihil esse dedecere hominem diuinis rebus militantem, quàm ea quæ carnis sunt sectari. Quare etiam nunc uobis edicimus, quotquot hanc tum Ecclesiæ, tum uobis ipsis ignominiosam notam contraxistis, quicquidem sacris initiati estis, Mandamus, atque præcipimus, nullo Ecclesiastici ordinis gradu aut statu excepto, ut infra nouem dies, uos ab omni concubinato, imo concubitus atque incontinentiæ suspicionem omnino abdicetis, procul de domibus ac parochiis uestris eiusmodi offendiculi saxa, uitis his præsentibus literis, exterminantes. Neque posthac unquam deprehendamini, cum suspectis, aut parum continentibus, aut ætate petulcis commercium habere. Erunt autem hi nouem dies, in singulas Triades peremptoria, atque Canonica admonitione uobis indulti: quo sit mouendi extrudendi que spatium. Quod si quispiam uestrum, uel quicumque illi sint, interea loci à se non segregauerint probrosam consecratis eiusmodi consuetudinem, sed pertinaciter, tanquam ad sacrum pergant adherescere, illi se sciunt ab officio pariter & beneficio, secundum dictæ Reformationis tenorem, suspensionis sententia, quam hisce in literis in illos ferimus submouendos: fornicatiæ autem huiusmodi concubitus infamia conspurcati, nisi domibus cesserint, & consueta suspectaque libidinum diuersoria fugerint, sed deprehensi fuerint, iisdem in locis, ubi incontinentiæ ludum exercuerunt, à Collegiorum, locorumque illorum Decanis auctoritate nostra excommunicentur, ac publice pronuncientur. Ad hæc ipsidem Prælati ac Decanis saeuere etiam mandamus, ut ad proxime a nobis indictam Synodum, rebelles, peruiacesque, ac nostro huic mandato morem gerere ultra nouem dies procrastinantes, nobis nominatim proferant: quo possimus, iuxta Canonicas sanctiones, aut beneficiorum priuatione, aut alio genere pœnæ, aut iuxta Reformationis Imperialis regulam, ad integriorem, Deo uulgoque minus odiosam uitam, obstinatos adigere, ut nimirum offensionum causæ, a domo Dei, quam longissime facestant. In fidem præmissorum præsentem literas sigilli nostri impressione communiti iussimus, Datum ex Oppido nostro Vuitlich, die

Die xxx. mensis Octobris. Anno M. D. XLVIII.

Executionis commissio.

Erum quia consultationum edictorumque finem, executione, qua tanquam falce flagitiorum atque incommodorum noxia leges amputatur, metimur: Ideo Reverendissima eius gratia, hac Synodo feliciter completa, quod ad reipublice usum, & religionis celerem restorationem plurimum valet, maturare animum induxit: quod igitur illius successus ad opus statim accommodatus, boni eventus specimen, sanctorumque imaginem vite praeberet, postulavit idoneos iuxta & graues, de illorum qui conuenerant numero viros Commissarios sibi dari, qui religionis offendicula, pacisque impedimenta, & alias dissensionum acerbitates, iuxta Decreta ac Synodi placita, vigili atque stricta cura omnium nomine persequantur. Hanc Reverendissimi postulationem, tum aliarum rerum corrigendarum commissionem, Reverendi Patres, ne plus ope sumendum esset, & iam redeundi ad suos expectationem diutius fallerent, ad amplitudinis eius arbitrium atque prudentiam, cum humili submissione transulerunt.

De libertatis Ecclesiasticae uiolatoribus,

Tum sunt, quae potentia aeterni, Ecclesiae lura inuadunt, aut ipsius Cleri Privilegia perturbant: bonaque, conficta & falsa iuris specie occupant, quae cum nepharia studia, oppressorum potentia & formidine, una cum nominibus reticentur: ut hanc ergo tam sacrilegam uolentiam, quae hoc genus luporum grassatur, Reverendissimi Principis gratia accubita animaduersione reprimat, singularem commissarium ad istiusmodi hominum inquisitionem decernet: cui si ne metu inter uisitandum opprimentium nomina designabuntur, atque ita demum a sua amplitudine cogniti, Ecclesiae censuris, Canonico & Caesaris Decreto damnati atque puniti, a sacrilego aucupio repulsi coquiescant.

Præterea, quae Caesaris Maiestatis Reformatio, liberam in Ecclesiasticos excessus, accusationem Laicis, & uicissim in illorum crimina in Synodali confesso Clero permittit: Ideo illius Reverendissimae gratiae usum est, quod ad eum articulum attinet, in sequenti Synodo Prouinciali, una cum patribus, pro rei exigentia tractaret: ubi etiam tum de Sacramentorum constanti-

ACTA ET DECRETA SYNODI

et administratione, deq; similibus Ecclesiæ utilitatibus, iuxta Cæsareæ Reformationis præscriptum, si non maiori, saltem pari diligentia, per Dei adiutorium habebitur ratio.

Rebus igitur ad hunc modum, spiritu Dei duce, p̄ decem dies gestis & practatis, Synodi patres, una cū Reuerendissimo dño Treuerēsi, obseruata grauibus uiris digna modestia, à templo Matri uirgini sacro, ad maioris Ecclesię chorū ordine p̄cesserūt, ibiq; actis p̄ Suffraganeū omnibus gratijs, Synodū Prouincialē, ad diē Lunę, post Dominicā Misericordias Domini proxime uenturum, Reuerēdissimo iubente, Suffraganeus indixit.

Recitarum quoq; est, eodē loco & clara uoce, postq̄ a Patribus esset receptum Synodi Decretum, in calce hic adiectum: quo audito, sacra Synodus est soluta.

DECRETVM.

Quandoquidē honorabiles uiri Patres, & fratres dilectissimi, non ignoratis, qbus de causis palijē dies, hic ad uos cōtinue descēderit Reuerendissimus Treuerensis dominus, & q̄ studio, quantaq; pietate in hac celeberrima Synodo, uobiscū spiritu sc̄to cooperāte, de rebus ad animarū salutē, & cōmunem pacē necessarijs, sedulo tractarit. Itaq; & uestro consilio, atq; oīm qui hactenus interfuerunt fauore, iam sua Reuerendissima gratia, eo deductā esse exhaustorum in hoc cōfessu laborum rationē putat, ut nihil dubitari possit, quin ad restaurāda Religiois moenia, ad syncerū Dei cultū erigēdū, ad effugāda oblcœna hæresum mōstra, pulcherrima, firmaq; fundamenta iacta sint. Quæ qdem multo sc̄licius pxime indicta Synodo p̄ficientur, & ad emendationē Treuerensis Diocesis pducentur: qd fiet, si pro se quisq; huius sanctæ Synodi decreta, & Cæsareæ Maiestatis edicta, opere & uita præstiterit. Id em̄ Reuerendissimus Treuerensis dominus Archiepiscopus, hicq; sanctus Patrum senatus, cōmuni auctoritate omnibus faciendum, iuxta præsentis Decreti uigorem, & p̄cenarum in edicto expressarum censuram, statuit. In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.

Actum in publico Synodi Concilio Treueri. Anno Domini, M, D, XLVIII, Mense & die ut supra,

Decreta siue Statuta Pro

VINCIALIA CONCILII TREVERENSIS, Theodorico Archiepiscopo presidente, celebrati Anno Domini M. CC. XXXVIII.

ANNO Domini M. CC. XXXVIII. In festo beati Matthæi Apostoli, in Ciuitate Treuerens. in Ecclesia beati Petri, celebratum est Concilium, residentibus Domino Theodorico, Treuerorum Archiepiscopo, & Reuerendis in Christo Patribus, Ioanne Metens. Rogero Tullens. & Rodolpho Verdunens. Episcopis. & hæc sunt ipsius Concilii constituta: Quum crescente peruersorum

hominum malitia, aduersus spirituales nequitias, Sanctorum Patrum Canones, ad reprimendas quorundam insolentias non sufficient, nouis morbis noua medicamina præparamus. Necessitate itaque rerum compulsi præcipimus, religiosorum locorum incendiarios, & eorum receptatores, singulis diebus Dominicis excommunicatos nunciari, per omnes Conuentuales, & Parrochiales Ecclesias, & Monasteria, tam monachorum quam monialium. Cum autem ipsi incendiarii absolui non possunt post publicationem, nisi à Papa, nos expensis & laboribus parere uolentes, statuimus, ut ante denunciationem hoc ipsis intimetur, uidelicet, quod nisi satisfecerint, ad Papam eos oporteat laborare: ut sic territi, ad satisfactionem facilius inducantur.

Idem de uiolatoribus, fractoribus Ecclesiarum uel Monasteriorum statuimus, & firmiter præcipimus, quatenus si quis ad locum aliquem, prædam locorum Ecclesiasticarum, uel personarum earum duxerit, per totam illam Parochiam cessetur à Diuinis: dum ibi est præda, uel ipse prædo, & prædæ emptor. Si autem in ipsa Parochia Conuentus fuerit, inanis clausis, & exclusis ipsius Parochiæ Parochianis, ibi Diuina celebrentur submissa uoce, ita quod foris audiri non possint. Si quis autem

H Parro

*alias
Ecclesi
asticor

ACTA ET DECRETA SYNODI

*fauto
ribus
*idem
quod
iuratur
dum
*Aedi
cimus

*alias
etiam
* alias
demandamus

Parrochianorum decesserit, sepeliatur in atrio sine officio Missæ, & cetera sola tantum commendatione: exceptis prædone, emptore, receptore, & factoribus eorundem: uel si consumpta fuerit ibi præda, sententiæ prædictæ seruentur, si de premissis constiterit, per euidentiâ facti, uel sacramentum spoliati si honesta sit persona. Si quid autem circa hæc questionis emergerit, iudicio nostro relinquatur. Sacerdotes locorû, quibus de prædictis constiterit, statim sententiâs prædictas obseruent, & faciant obseruari. Adhucimus, ut si raptor rerum sacrarû, uel personarum Ecclesiarum admonitus, non satisfecerit, excommunicetur: & si dominum habet superiorem, ille moneatur, ut raptorem ad satisfaciendû compellat, infra mensẽ a tempore monitionis sibi factæ. Quod si facere neglexerit, extunc terra ipsius ecclesiastico supponatur interdictio: prius tamen interdicta terra raptoris, si quam habet. Quod dicimus de raptore, extendi uolumus ad eû qui procurat, ut fiat rapina: si raptor excommunicatus fuerit, uel terra eius interdicta, ab Ordinario unius Diocesis, aliarum Diocesium ordinarij, qui super hæc requisiti fuerint. & in suis Diocesisbus eundẽ raptorem excommunicatum denuncient, & uitari faciant, terram si quam ibidem habet, nihilominus supponentes Ecclesiastico interdictio. Item dominus de captiuatoribus & detentoribus Clericorum: Si locus fuerit interdictus, propter excessum domini eiusdem loci, homines non admittantur ad Diuina, in locis tam uicinis: quod exinde rumpi possit neruus ecclesiasticæ disciplinæ: & si tales scienter admiserit Conuentus, quot diebus in hoc peccauerit, tot septimanis celebrent ianuis clausis, sine pulsatione campanarum, uoce submissa, & alijs exclusis: grauiori animaduersione puniendus, si & istud neglexerit obseruare. Si uero Pastor uel Vicarius, personas loci interdicti scienter admiserit, suspendatur. Simili poena inuolui uolumus excommunicatum quemcunq; admittentes, scientes, ad Diuina. Item statuimus, qd captiuatores Clericorum, adiutores, & defensores eorum, excommunicati in continenti nuncientur. Si autem a die denunciationis, captiuum cum satisfactione infra triduum non restituerint, terra ipsorum supponatur interdictio. Si uero a tempore interdicti, infra mensẽ non resipuerint, principales eorum domini, qui potestatem habent eos coercendi, moneantur ab Ordinarijs suis, ut captiua-

captiuatores, & detentores, ad eorum restitutionem inducant, & compellant in continenti. Alioquin ipsi domini excommunicentur: & si excommunicationis sententia non proficit contra eos, ipsorum terra interdicto supponatur.

Si quis Laicus Ecclesiasticæ personæ minas intulerit, de corpore proprio, & admonitus a iudice Ordinario eam asscurare noluerit, nec de ipsa recipere rationem, per excommunicationis interdicti sententias, ad adsecurationem eius, & rationem de ipsa recipiendam compellatur.

Item statuimus, quod si Clericus celebrauerit in loco interdicto, uel ipse interdictus, uel excommunicatus Diuina celebrare præsumpserit, & admonitus a Prelato suo non destiterit: per Episcopum loci capiatur, arte custodiæ & pœnitentiæ depurandus. Idem fiet de qualibet persona religiosa taliter celebrante, & in sua pertinacia persistente.

Omni negotiationem Clericis inhihemus beneficiatis, uel in sacris ordinibus constitutis, Sacerdotum uestis suprema, talaris sit & clausa. Et quando ad Diuina accedunt, prius camisia induantur.

Quando ad infirmos uadunt cum Eucharistia, similiter camisiam habeant, uel superpellicium, uel uestem choralem, uel cappam choralem: & si necesse fuerit, cooperiant se cappa pluuiali, non mannicata tamen: ipsam tamen deponant, cum ueniunt ad domum infirmi. Argenteas fibulas, & de argentatas corrigias sacerdotibus inhihemus nullam cordam, uel nodum in tunica uel supertunica habere, non solum in lapa. Clerici tam honeste se gerant in tonsura & corona, ne propter hoc ipsos seueritate debita puniamus. Et clericus qui non obseruauerit statuta, circa tonsuram & habitum, in causis minime audiatur.

Tabernas omnino Clericis inhihemus, nisi in peregrinatione, uel necessitatis causa id fiat. In simplicibus tunicis, uel supertunicis sacerdotes non compareant in Ecclesiis, iudicijs, & plateis. Campanarij sine camisia superiori in Ecclesia non seruiant, uel alias in Diuinis.

ACTA SIVE DECRETA SYNODI

*alias
ualeas
Circā Clericos, postmodum habentes manifestam cohabitationem cum mulieribus, statuimus, quod non admittantur ad ordinationē Ecclesiæ: nec ualeat electio de ipsis, uel ab ipsis celebrata. Quicumq; Clericus manifeste cohabitans, suum executus fuerit officium, ad Curiam transmittatur cum literis ordinarij sui, rei seriem continentibus. Salua tamen potestate ordinarij, si quam habet in hoc casu.

Ecclesiæ Pastoralis Pastor uel Vicarius, habens redditus octo marcarum, scholarem secum habeat sibi seruentem in Diuinis.

*forte
adden
dum, fa
cti
Clerici ludos alearum, uel deteriorum, & globorum deuitent, & ad hoc per frustrationem beneficij compellantur. Sacerdotes cappas non habeant manicatas. Nullus Presbyter sine caligis siue estiuilibus celebrare præsumat: cum statutum sit, ut Clerici, ministri, baliui, aut iusticiarij laicorum, auxilium ab Ecclesia, si capti fuerint, non habeant: adijcimus, quod si post admonitionem Canonicam non cessauerint, ecclesiasticis beneficijs spoliantur.

*excō
munica
tionis
alicu
ius sen
tentiā.
*habue
rit.
Presbyteri siue aliæ Ecclesiasticæ personæ, quæ mandatum aut excommunicationem alicuius sententiæ à suis receperint Prælati, negligentes inuenti fuerint in iisdem exequendis, illi pro quo mandatū receperunt, teneantur ad interesse secundum boni uiri æstimationem, coram suo iudice faciendam. Si uero pro obseruatione mandatorum ipsorum damnatum passifuerint, non relaxetur sententia, anteq̃ ei de damno dato satisfiat. Et si prius relaxata fuerit, nihilominus ei satisfiat de damno. Si Clericus sententiam obseruans, propter damnatum sibi propter hoc illatum, sustentationem non habeat, ab ordinario ei prouideatur: nec relaxetur sententia, anteq̃ expensæ refundantur, quæ in prouisione Clerici sunt impensæ.

Suspensi uel excommunicati Clerici celebrantes, à domino Papa tantum absoluantur: cum ex eo quod talium hætenus facilis fuerit absolutio, disciplina sit Ecclesiastica uilipensa.

*edici
mus.
Cum alias institutum sit, ut Vicarijs competens portio debeat assignari, adijcimus, ut si idē Vicarij minorem acceptauerint portionem, nihilominus actionem habeant ad petendum competentem: cum hoc inductum sit non in fauorem personæ, sed in fauorem totius ordinis clericalis.

Sicut

Sicut sæpe præcepimus, sic & iterum præcipientes innovamus, ut corpus Domini, oleum sanctum, oleum infirmorum, & fons sacri baptismatis sub diligenti sint custodia & clausura. Et cum sacra Eucharistia non eant ad infirmum sine lumine & campana.

Item præcipimus, ut corpus Dei infra quindenam non seruetur, sed in fine quindenæ, si tam diu servatum fuerit, sumatur à sacerdote in Missa ante ablutioem.

Cum secundum Apostolum, Qui non laborat, manducare non debeat, Prælati ecclesiarum Conventualium firmiter iniungimus, ut per frustrationem beneficii compellant subditos suos ad frequentationem chori, & residentiam ad quam tenentur.

In Parochialibus Ecclesijs, pullentur & cantentur horæ Canonicæ, & de uillis circa iacentibus, & Capellis attinentibus, compellantur homines Dominicis diebus & solemnibus, ad Missam uenire ad matricem Ecclesiam, ne honor matricis Ecclesiæ depereat per capellas: nisi forte remota sit Capella, & ei prouisum sit in beneficio, ut in eo ualeat, & soleat, & debeat ministrare sacerdos.

Vt hæreticæ pestilentiæ, quæ radices iam mittunt in Prouincia Treuerensî, sollicitudine debita occurramus, omnibus Archidiaconis, Pastoribus, & Vicarijs, nec non & alijs tam Clericis quàm Laicis nostræ iurisdictioni subiectis, in uirtute sanctæ obedientiæ præcipimus, ut ubique inueniantur Doctores huius sceleris, illis auditores, ipsos ad Episcopi perducant audientiam, ne oues diuinæ pascuæ suis superstitionibus inficiant & corrumpani: & singulis Dominicis diebus & festiuis, excõmunicentur hæretici, auditores, receptores, factores, & illi quæ eos non accusant, ceterosque

Decimæ non in domibus, sicut hæctenus fieri consuevit, sed in agris, uineis, pratis, & locis alijs, ex quibus proueniunt persoluantur, nullis deductis expensis, circa rem huius decimandam.

Consuetudinem illam, secundum quam non decima, sed undecima uel duodecima pars soluitur pro decima in annonâ, uel rebus alijs decimandis, quantum quis temporis, improbamus. De causis matrimonialibus, nullus Pastor, Vicarius, uel Decanus cognoscere præsumat.

Vsurarij manifesti uel conuicti, post huius statuti publicationem, penitus coerceantur, quæ a iure infliguntur eis demerit uel elicit non admittant.

ACTA ET DECRETA SYNODI

tantur ad cōmunionē altaris, & ad Christianā sepulturā, nec eorū oblatiōes recipiant, dū fuerint in hoc p̄ctō. Usurarios autē censemus sub pignore mutuāt es, & ultra sortē p̄ceptā in sortē minime computantes.

* alias
perce-
pra

* peras
gantes

Cū adulter & adulterā, & alia enormia cōmittentes, p̄cna pecuniā-
ria p̄soluta, minus timeāt recidiuare, statuimus, ut de cætero cōiūcti uel
cōfessi publicā agāt p̄nitentiā. Mulieres infra Parrochiā portātes cy-
phū in scapula, & baculū in manu, in habitu & cibo per oīa tales, quales
esse cōsueuerunt, peragere carenas. Viri autē infra Parochiā, uel extra,
p̄nitentiā peragant modo p̄scripto. Et hæc fieri p̄curent Episcopi,
uel eorū Officiales, si ea Archidiaconus, uel eorum subditi neglexerint
procurare.

Cum ex cōmunicationis sententiā plures uilipendāt, statuimus, qd si
ex cōmunicatus in sua pertinacia sex hebdomadis persistat, statim rece-
pto mādato, ex cōmunicantis ordinarij p̄ literas ipsius, quas ad proba-
tionē faciendā sufficere uolumus in hoc casu, ex cōmunicatus p̄ superio-
rē suū, ad unitatē Ecclesiæ cōpellatur redire. Alioquin idē superior post
admonitionē, ex cōmunicationis sententiā percellatur.

* coniu-
ratiōes

Cum cōminationes quæ fiunt per inspectionem unguis, aut gla-
dij, uel alio quouis modo, penitus sint reprobata, statuimus, ut si Cleri-
cus in talibus deliquisse inueniatur, suspendatur: manens in ea suspen-
sione, usq; ad satisfactionē cōdignā, si uero Laicus fuerit, ex cōmunicetur.

* quidā

Cum nouo auaritiæ genere in nostris quondam Diocesisibus labo-
rantes, indebitas fabricari faciāt monetas, presbyteris eorundē locorū
uniuersis p̄cipimus, quatenus q̄ cito perceperint, ibi statim cessent à
diuinis, nec ipsa aliquatenus resumantur, anteq̄ de tali iniuria ad manda-
tum Ecclesiæ fuerit satisfactum.

* alias
uentiū

Item p̄cipimus singulis dominicis diebus & festiuis, denunciari ex
communicatos, facientes falsam monetam, uel mandantes, uel procu-
rantes ut fiat. Item uentes scienter indebita uel falsa moneta. Annum
gratiæ, propter multas eius abusiones reuocamus. Volumus ta-
men, ut bonæ consuetudines ante ipsum, in p̄bendis Cle-
ricorum decedentium, in suo uigore ualeant

* forte
mancāt

& persistant.

Statuta

Statuta Prouincialia Con

CILII TREVERENSIS, BALDVINO AR-
chiepiscopo præfidente, celebrati
Anno Domini M.CCC.X.

IN DEI nomine Amen. Ista sunt statuta salubria Prouincialis Concilij Treuerens. edita solemniter, per Reuerendum in Christo patrem & dominū, Dominum Balduinum, Dei gratia sanctę Treuerens. Ecclesię Archiepiscopum, Sacri Romani Imperij per Galliam & regnum Arclateñ. Archicamerarium, & publicata in Ecclesia sancti Petri Treuerens. Anno Domini, Millesimo tricentesimo decimo, xxviiij. Die mensis Aprilis, ratificata & approbata, concorditer per ipsum Prouinciale Concilium: inter quę quęplures instructiones Canonice, ad laudem Dei, & necessariam ac utilem eruditionem personarum Ecclesiasticarum & secularium Treuerens. Ciuitatis, Diocesis & Prouincię continentur.

De iustitia seruanda.

Caput I.

VNam quidem esse omnium perfectissimam uirtutem arbitrandum est hominibus, iustitiam scilicet, quę suū hominibus distribuit, conatus illicitos deprimens, & errata condemnans, quę alijs augetur uirtutibus, & perficit uirtuosos: eo quod iustitiam colere, summum noscitur esse bonum. Quod & licet uniuersis incumbat, specialius tamen in Pontificali culmine constitutis, qui iuris executores existunt, & ad exercitium tenentur iustitię, eo quod reintegranda sunt omnia ordinatione Pontificum, quęcumque secundum uarietatem temporum, per quorumcunque uiolencias, oppressiones & fraudes ab ecclesijs subtrahantur, Ecclesiasticisque personis ablata sunt. Ad hoc enim Deus præor

H liij dina

ACTA ET DECRETA SYNODI

dinavit Episcopos, ut iniustitias remoueat, præsumptiones absce-
dât, & Domino in suis seruentibus opem ferant. Quod maxime fieri
conuenit, cum illi grauitè opprimuntur, de quibus dictum est: Nolite
tangere Christos meos, per quos presbyteri, & ij quisant in sortem do-
mini assumpti, non absq; mysterio nuncupantur. Porro quantis op-
pressionibus, uolentijs, iniurijs, blasphemijs, & iacturis, his diebus per
exquisitas hostis antiqui uersutias afficiantur, crucientur, lædantur & op-
primantur, contra iustitiam, in nostra Prouincia Treueren. per sonę Ec-
clesiasticæ & presbyteri, illi potissime, qui seruentiores in seruitio sal-
uatoris existunt, nullus est qui hæsitet; ob quam rem, licet eos humili-
ari oporteat sub potenti manu Dei, ut in tribulationis tempore liberen-
tur, ex iniuncto tamen nobis Pastoralis officio huiusmodi insolentijs
tenemur obistere, ac pro defensione iustitiæ, eos muro inexpugnabili
constitutionum utilium circumcingere, ut resisti ualeat ascendentibus
ex aduerso. Cum itaq; considerata locorum, hominum & temporum
conditione, introducantur causæ, scripturarumq; remedia, iura & ratio-
nes, q; in Apocalypsi competenter describitur, dum Iohannes septem
scripsit Ecclesijs, in unaquaq; earum specialia uitia deprehendes. Quin
etiam secundum Apostolum euidentius declaratur, dum per singulas
singulariter Ecclesias, diuersis remedijs medetur illatis uulneribus, ne
per exhibitionē unius folij collirij, ad instar imperiti medici, per eum
omnium oculi curarentur.

De incendiarijs Ecclesiarum. Caput II.

RO communi igitur omnium subditorum nostrorum uti-
litate, prouida deliberatione statuimus atq; præcipimus, In-
cendiarios Ecclesiarum, & locorum Religiosorum, ac eorū
receptores scienter, singulis diebus Dominicis excom-
municatos denunciari, per omnes Conuentuales & Parrochiales Eccle-
sias, ac per omnia Monasteria, tam monachorum, q̄ monialium Ciuita-
tis, Diocesis, & Prouinciæ Treueren. decernentes ipsos extunc ab omni-
bus euitandos. Cum autem ipsi incendiarij, post publicationem excō-
municationis huiusmodi absolui non possint, nisi à summo Pontifice,
Nos, ut idem incendiarij & receptores eorum, super hoc aliquā igno-
rantiam

rantiam non prætant, statuimus, ut hoc ipsis per Parrochiales sacerdotes intimetur ante denunciationem prædictam.

De uiolatoribus Ecclesiarum. Caput III.

Tem de uiolatoribus Ecclesiarum & Monasteriorum, seu quorumcunq; religiosorum, & sacrorum locorum fractoribus, statuimus, quatenus in loco ad quem prædam earū Ecclesiarum, & locorum sacrorum, seu personarum Ecclesiasticarum duxerint, q̄ diu ibi est & erit, præda uel ipse prædo, uel præde emptor, cessetur uidelicet in eiusdem loci Parrochiali Ecclesia penitus à diuinis, per earundem Ecclesiarum Parrochialiū presbyteros Parrochiales, cuiuscumq; superioris iudicis Ecclesiastici Treueren. Prouinciæ, mādato minime expectato: Ita tamen q̄ ijdem Parochiales presbyteri causam cessationis huiusmodi, contra quem & pro quo sit eadem cessatio facienda, suis Episcopis seu Officialibus eorum, q̄ primum commode poterunt, non differant intimare. Si autem in ipsa Ecclesia Parrochiali Conuētus seu Collegium fuerit, ianuis clausis, eiusdē Parrochiæ Parrochianis exclusis, uoce submissa, ita q̄ foris non ualeant audiri, Diuina celebrentur ibidem.

De sepultura interdictorum. Caput III.

I quis autem Parrochianorum prædictorum decesserit, sine officio Missæ, cum solis commendationibus sepeliatur in atrio. Exceptis prædone, præde, emptore, fautoribus seu receptoribus eorundem. Præmissa uero seruentur q̄ cito de præmissis constiterit, per facti seu spoliij euidentiam, uel per Sacramentum spoliari, si honesta sit persona. Si quid autem circa præmissa, & cessationes huiusmodi dubitationis seu questionis emerferit, iudicio Episcoporum, aut eorum generalium officialium, quorum idem est auditorium, relinquatur: per quos restituta præda, resumptisq; organis ijdem uiolatores, fractores, prædones, fautores, & receptores, eorū dispendium, & damna spoliatis Parrochialibus Ecclesiis & presbyteris, per censuram Ecclesiasticam restituere compellantur, quæ ratione huiusmodi cessationis spoliatus, eisdem Ecclesiæ & presbyteri incurrerint.

ACTA ET DECRETA SYNODI 117

super quibus damnis credatur iuramento spoliati, & presbyterorum, si honeste sint personæ, excommunicatig denuncientur, usq; ad satisfactionem condignam premissorum.

De restitutionibus spoli. Caput V.

Is autem adijcientes decreuimus, ut si raptores, seu predo-
nes, quarumcunq; rerum sacrorum locorū, uel persona-
rum Ecclesiasticarum, infra mensem, à quo ut prædicitur
cessari contigerit contra eos, prædam non restituerint,
ne satisfecerint de præmissis, absq; alio mandato, aucto-
ritate publici statuti, per Parrochiales presbyteros excommunicentur,
& excommunicati ipso facto sint, & publice nuncientur, interdicta ter-
ra, eorundem raptorum, uiolatorum, seu prædonum, si quam habent.
Et si dominum superiorem habent temporalem, moneatur dominus
per eosdem Parrochiales presbyteros, ut eos ad condignam satisfaci-
onem compellas, infra mensem alium ammonitionis tempore sibi factæ.
Quod si facere neglexerit, ex tunc terra eiusdem domini tempo-
ralis Ecclesiastico sit supposita interdicto. Quod autem dicimus de ra-
ptore, extendi uolumus ad eum, qui ut rapina fieret, procurauit.

De captiuatoribus Clericorum. Caput VI.

Statuimus, ut captiuatores Clericorum, absq; auctori-
tate superioris Ecclesiastici iudicis, qui hoc facere possit &
debeat: de qua quidam auctoritate constat, adiutores
& defensores eorum, q̄ primum de huiusmodi captiua-
tione constiterit, per euidentiam facti, uel alias legitime
per Parrochiales presbyteros excommunicati denuncientur. Si autē
à die denunciationis Clericum captiuatum, infra triduum non restitue-
rint, terra ipsorum, si quam habeant, Ecclesiastico sit supposita interdi-
cto. Si uero à tēpore interdicti huiusmodi, infra mensem nō resipuerint,
eorum domini tēporales, a locorum ordinarijs moneantur, ut captiuato-
res, & detentatores clericorū, ad eorū restitutionē cōpellant. Alioquin
ipsi dñi tēporales p Ordinarios excōmunicent, & excōmunicati denū-
ciari mandent. Quod si excōmunicationis sentētia nō p̄ficat cōtra eos,
ipsorū terrę, si q̄s habēt, extūc etiā Ecclesiastico sint suppositæ inf̄dicto.

De

PROVINCIALIS TREVEREN. XXX.III.

De denunciatione raptorum. Caput VII.

Item, quia super constitutionū, & sententiarum executionibus est iuris subsidium, & ordinariorū iudicum auxilium implorandū, statuimus, qđ si raptores uel captiuatores predicti excommunicati fuerint nunciati, uel terræ corū, si quas habuerint interdictio suppositæ, à iudice ordinario unius Ciuitatis Diocesis, uel provincie Treueren. aliorū Diocesium eiusdem provincie ordinarij, qui super hoc ex parte spoliatorū seu captiuatorum requisiti fuerint, in suis ciuitatibus & diocesi. eundem raptorē, seu captiuatorē excommunicatum denuncient, ipsumq; faciant ab omnibus ciuitatibus & diocesi. quas habet sub suis iurisdictionibus, Ecclesiastico interdictio supponetes.

De pertinaciter celebrantibus. Caput VIII.

Item statuimus, si presbyter uel Clericus in sacro ordine constitutus, in loco interdictio scienter celebrauerit, uel ipse presbyter uel clericus interdictus, suspensus uel excommunicatus, maxime à iudice, diuina ut prius celebrare pertinaciter præsumperit, & a loci ordinario monitus non destiterit, ac infra competentem dilationem secum super hoc dispensari canonice nō obtinuerit, per suum Episcopum, & mandatum ipsius, ut sit cæteris in exemplum, corporaliter capiat, ut circumstantijs prouida deliberatione pensatis, in perpetuum, uel ad tempus, prout Episcopus expedire uiderit, carceri mancipetur, ad penitentiam peragenda.

De executionibus testamentorum. Caput IX.

Item, quia executores testamentorum, seu ultimarum uoluntatum decedentium, plerumq; in nostra Ciuitate, Diocesi, & Provincia Treueren. executionem testamentorum huiusmodi etiam super his, quæ a testatoribus ad pias causas legata & disposita sunt, nedum infra annum, sed plerumque biennium, & multo amplius adimplere negligunt: Quinimo plerique executores bona decedentium huiusmodi sibi usurpantes, & diuidentes inter se, præfatas ultimas uoluntates & dispositiones, dolose, exequi omnino

ACTA ET DECRETA SYNODI

pretermittunt, quamq̄ secundum Ciuiles etiam sanctiones, extrema uoluntas testatoris cuiuslibet, infra annum debeat executioni mandari: aliis est defunctorum pijs uoluntatibus per locorum Episcopos prouidendum, innouando statuimus, quatenus iidem executores, per locorum ordinarios moneantur, ut facto primum, & q̄cito fieri poterit ab eis inuentario, super bonis receptis, infra annum à tempore obitus testatoris, huiusmodi executionis receptę ultimas dispositiones prædictas, & præcipue ad pijs causas, fideliter exequantur: super quo locorum Episcopis, seu eorum uices gerentibus fidem faciant. Alioquin executores præfati, bona executionis sibi commisse, Episcopis deferant, anno lapsa per manus Episcoporum, secundum dispensationem defuncti, diuidenda & ordinanda. Quod si ipsi executores facere contempserint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant: quam excommunicationis sententiam, si per alium mensem, animo indurato sustinuerint, extincta esse tur in Parrochijs eorum, usq; ad satisfactionem eõ dignam, si Episcopis expedire uidebitur, penitus à Diuinis.

De rugatis & scacatis uestibus. Caput X.

Item, cum prima facie quilibet talis præsumatur, qualis is esse, cuius fert habitum comprobatur, in nostra Ciuitate, Diocesi, & Prouincia Treuerens, quã plures presbyteri, Canonici, & Clerici, rugatas & scacatas uestes gestantes, nec non mitras (ut uulgariter dicamus) seu curufas, coram Episcopis & Ordinarijs, ac etiam in Ecclesijs, in quibus ipsi beneficia obtinent deferentes, uenerabile Clericale signum, per quod ipsi in sortem Domini sunt assumpti, deferre per præsumptuosam superbiam uilipendunt, ut sic alterati in milites armatę militię uideantur, qui sanctę cœlestis militię milites esse debent, & quibus non sub terrestri, sed cœlesti militia de stipendijs prouidetur.

De exigentibus munera pro Sacramentis. Caput XI.

Item cum secundum Canonicas sanctiones, nihil sit pro Sacramentis Ecclesiasticis exigendum, sed sint gratis, ac sine dilatione qualibet exhibenda, quamq̄ pię consuetudines super his, erga sanctam Ecclesiam pia deuotione à fidelibus
intro-

introducſe, debeant obſervari: quāplures tamen Parrochiales presbyteri, noſtræ Treverēſis Provinciæ, prout didicimus, ubi conſuetudo nō eſt, ſuper certo eis dando, conſuetudinem præſtantes, pro ſepultura, criſmatis & olei receptione, & adminiſtratiōe, immoderatas pecuniarum ſummas, & alias res extorquent & exigunt ab inuitis: Effrenatam itaq; cupiditatem eorum refrenare cupientes, ſtatuimus, ne prætextu conſuetudinis, quæ ſuper certo eis ſoluendo notoria non fuerit ab antiquo, dicti presbyteri pro ſepulturis & exequijs mortuorum, ultra xij. ſolidos paruorum turoneſi. recipere ſeu exigere non præſumant: ſed etiam minori ſumma contenti ſint, ſecundum morientium facultates, ſuper quibus eorum conſcientias oneramus. In locis uero & Parrochijs, in quibus ſuper receptione certi & determinati, maioris uel minoris præcij eis ſoluendi, ſuper quo etiam contenti ſint, ſeu rei cuiuſlibet alterius conſuetudo dubia non exiſtit, ſi à Parrochianis, & alijs, quorum intereſt recognoſcitur ita eſſe, nihil per hoc præſens ſtatutum uolumus immutare, quin huiuſmodi pia & notoria conſuetudo ſimpliciter obſeruetur.

De incorporationibus Eccleſiarum. Caput XII.

Tem cum conſeſſiones ſeu collationes Eccleſiarū, quas incorporationes uocāt, in quantum Eccleſiis & Monaſterijs, non perſonis conferuntur, ad perpetuas alienationes pertineant, ſuper eiſdemq; Eccleſiis incorporandis, in noſtra Ciuitate, Diceceſi, & Provincia Treverēſi, per importunitatem petentium, ab eccleſiarum Prælatiſ, & Capituliſ faciendis, tantæ & totiens gratiæ factæ fuerint, & fieri ſperentur in poſterum, q̄ Parochiales q̄plures presbyteri, uix iam habent & habere poſſe uidentur, unde ſecundum eorum ſtatum commode ſuſtententur, ſed per incorporationem huiuſmodi, per quas redditus, & decimæ à Parrochialiſ Eccleſiis ſubtrahantur, licet de cōmuni iure pertineant ad eaſdem, pluribus eiſdem Parrochialiſ presbyteriſ pro hoſpitalitate tenenda, & Episcopaliſ iuriſ exolubendis, non ſuppetunt facultates, ſicq; q̄ pluribus presbyteriſ & lectoriſ in eccleſiſ deſeruiētiſ, & ſpiritualiſ ſeminantiſ, ipſi carnalia non metunt, uineā plantant & colunt, & de eiſ fructu non edunt; extraneis in meſ-

VXXX ACTA ET DECRETA SYNODI

sem eorum falcem mittentibus, contra Apostolum, secundum quem laborantem agricolam, prius oportet suscipere de fructibus suis, maxime cum seruientem altari, uiuere deceat de altari. Nos itaque ut militanti stipendia minime subtrahantur, statuimus, quod deinceps in nostra Ciuitate, Dicecesi, & prouincia Treueren. huiusmodi concessionem seu incorporationem Ecclesiarum, non fiant Ecclesijs & monasterijs, nisi sub sit causa legitima & notoria, de qua constet, & nisi uocatis & presentibus omnibus qui fuerint euocandi, sollempnitates adhibeantur, quæ, consideratis circumstantijs uniuersis, super alienationibus rerum Ecclesiasticarum adhiberi debet, secundum Canonicas sanctiones: ita quod incorporationes huiusmodi ipso facto non ualeant, nisi communi tractatu præhabito, inter episcopos, & Ecclesiarum cathedralium capitula, causa rationalis, uel ugens necessitas, seu eorundem Ecclesiarum euidentis utilitas, eisdem Episcopos & Capitula, cõmuniter ad prædictas incorporationes de cætero faciendas inducat. Si qui uero aliquid cõtra fecerint, seu fieri procurauerint, illud decernimus irritum & inane. Per hoc tamen præsens statutum in nullo derogamus incorporationibus Ecclesiarum hæctenus rite factis.

De negotiantibus in Ecclesia. Caput XIII.

Tem cū presbyteri, & personæ Ecclesiasticæ, in sacris ordinibus cõstitutæ, in causis diuinis, sub Ecclesiasticis stipendijs militare noscatur, ut Ecclesiasticum ordinem agnoscere, in aliud uitæ genus secularis, Ecclesiasticæ disciplinæ sprete reuerentia, nõ transcendant, statuimus: quinimo sancita a sanctis Patribus in nouamus, ne presbyteri seu clerici in sacris ordinibus cõstituti, & maxime monachi seculares negociationes exerceant aliquantulum, & præcipue tabernaculum nõ teneant, lucris turpibus nõ inhiant, munera iniusta nõ accipiunt, iusticiam nõ uendant, pro seculari quaestu, aliquo precio nõ conducant, nec in placitis secularibus, orphanorum & uiduarum, & personarum miserabilium defensione cõcepta, disputare contendant, conductores & procuratores, in casibus nõ pmissis, rerum secularium nõ existant, Aleas non sequant, spectacula secularia fugiant, ornamenta statui & conditioni suæ incõuenientia, neq; desiderent, neq; gestent in delictis superfluis non uiuant,

uane, gulā fugiant, & sobrietatē sectentur: pondera iniusta, seu mensuras nō habeāt, circa ociosa & supflua nō intendant. Si q̄s aut̄ presbyterorū, clericorū, & monachorū, cōtra hoc salutare statutū aua temerario aliquid attentare præsumpserit, competentī monitione prēmīssā, à suo Episcopo, q̄sq; resipuerit & cōdigne satisfecerit de cōmissio, excōmunicetur, & a temere attentatis per censuram Ecclesiasticā compescatur.

De ministris altaris, & quod quilibet rector Ecclesiæ, debet habere personam literatam. Caput XIII.

Tem̄ put̄ iā dudū a sanctis Patribus in generali Concilio statutū est, p̄cipiendo firmiter innouamus, q̄d q̄libet presbyter, pastor, seu uicarius, in quacūq; Parrochiali Ecclesia celebrās, nisi p̄pter paupertatē nimīā & notoriū excusetur, Clericū, uel p̄sonam literatam secum habeat, q̄ sibi cōpetenter legendo & cātando respōdeat in diuinis, quacūq; cōtraria cōsuetudine nō obstāte, p̄ quā in plaribus locis agricolę, & alij puri laici, literas penitus ignorātes, q̄ secus altare, dum Diuina mysteria celebrantur, stare uel sedere non debent, p̄ q̄s potius impediri plerūq; consueuerat altaris ministeriū, quā ipsi decēter in eodē mysterio deseruirent. Scriptū namq; est, quod Ozias percussus a domino lepra, eo quod usurpare uoluit sacerdotum officia.

De non exequentibus mandata superiorum. Caput XV.

Tē, quia p̄ malitiā, desidīā & subterfugia p̄sonarū Ecclesiasticarum & presbyterorū, quę ad superiorū suorū mandata exequēda tenentur, plerūq; effectus iustitię multipliciter impedit, statuimus ut presbyteri, & p̄dictę p̄sonę Ecclesiasticę, q̄bus alicuius mādati executio a suo superiore cōmittit̄, si sup̄ executiōe huiusmodi quidq; maliciose egerint, seu fuerint negligētes, illi seu illis, p̄ q̄bus mandatū directū fuerat, ad interesse teneant̄ & dāna, quę ob illud incurrerent, coram iudice, a q̄ mandatū emanauerat declarandis. Si uero iñdē presbyteri, & quicūq; executores alij p̄ executione seu obseruatione mandatorum huiusmodi dāna passi fuerint, nō relaxent̄ sentētiā, quārumcūq; principalis pars in hoc cōsentiat, nisi prius eisdē presbyteris & executoribus de dānis huiusmodi, p̄ eū q̄ dāna intulit, ad arbitriū iudicis fuerit satisfaciū.

De inferentibus minas Clericis. Caput XVI.

ACTA ET DECRETA SYNODI

Item, si quæcumq; persona Ecclesiastica, uel secularis, personæ Ecclesiasticæ minas corporales intulerit, & monita à suo superiore eas certas facere noluerit, ad fidelem assurationem præstandâ, sine mora ad id per excommunicationis sententiam compellatur.

De portione perpetuorum uicariorum. Caput XVII.

Item cum is qui altari seruit, uiuere debeat de altari, prout alias in Prouinciali Concilio Treuerens. fuerat institutū, innouâdo præcipimus, ut p̄ locorū ordinarios, deseruientibus in Parrochialibus ecclesiis, & præcipue p̄petuis uicarijs, cōperens portio assignet: q̄d si ijdem deseruientes, seu Vicarij, quouis modo minorem aut minus sufficientem acceptauerint porcionem, nihilominus actionem habeant cōtra earundem ecclesiarum rectores, aut alios fructuum eorū percipros, ad augmentum portionis eiusdem. Quod enim militantes Deo presbyteri, mendicare non debeant, non specialiter infauorem personæ inductum est, sed totius ordinis clericalis. Et si deseruientes prædicti seu Vicarij, ad assignationem prædictæ debitæ portionis agere non audeant, seu quia lites abhorrent, nolunt super hoc actionem instituerre, locorum ordinarij, super huiusmodi portione debita assignanda, suum officium de plano, & absq; iudiciali strepitu interponant, quâ primum id deuenit ad notitiam eorum.

De Canonicis horis dicendis. Caput XVIII.

Item in Parrochialibus Ecclesiis cantentur seu legant, considerata qualitate tēporis, horæ Canonicæ, impedimento cessante. Ad Parrochialesq; Ecclesias matrices, Parrochiani de uillis circū adiacētibus, & capellis seu oratorijs attinētibus, saltē quibuslibet diebus Dominicis, & in solemnibus festiuitatibus, sub pœna excommunicationis teneantur accedere: & ibidem Missarum solemnia audiant, prout in generali Concilio est à sanctis Patribus institutum: præcipue ne honor matricis Ecclesiæ pereat per capellas: nisi forte capella adeo sit remota, uel aquarum inundatio, seu aliud impedimentum subsistat, per q̄d super hoc rationabiliter ualeant excusari: In eademq; capella de redditibus

bus adeo fit prouisum, quod de auctoritate Episcopi loci, possit & debeat in diebus talibus ibidem celebrare sacerdos.

De decimis prædialibus. Caput XIX.

Decimæ prædiales, nõ in domibus, sicut hætenus in plerisque locis fieri consuevit, sed in agris, uineis, pratis, & alijs locis, ex quibus proueniunt, sub poena excommunicationis integraliter persoluantur, nullis deductis expensis, quæ factæ fuerint circa rem huiusmodi decimamdam.

Coram quibus causæ matrimoniales debent tractari. Caput XX.

Item cum causæ matrimoniales tractari debeant per discretos iudices, potestatem habentes iudicandi, & statuta Canonum non ignorantes; firmiter inhibemus, ne Decani Rurales seu Forenses, Archipresbyteri, Ecclesiarum Pastores, seu uicarij, de causis matrimonialibus cognoscere uel iudicare præsumant; si contra factum fuerit, irritum nunciantes.

De uilipendentibus sententias excommunicationis. Cap. XXI.

Um excommunicationis sententia, quæ est Ecclesie mucro, uilipendatur à pluribus, Statuimus, si excommunicatus ab ordinario iudice, per annum in sua pertinacia & excommunicatione persistat, eiusdem excommunicati moneatur dominus temporalis, ab ordinario iudice, ut infra terminum competentem, eundem excommunicatum redire ad sanctam matris Ecclesie unitatem compellat. Alioquin ipse dominus temporalis excommunicetur: quam excommunicationem, si per mensem sustinuerit, extunc terra eius, si quam habet, prout eidem iudici uidebitur, supponatur Ecclesiastico interdicto.

De alienationibus bonorum Ecclesiasticorum. Caput XXII.

Item, quia plures Prælati Ecclesiarum, & potissime Abbates, & Abbatissæ, Priores, Præpositi, & alij personæ Ecclesiasticæ, nostræ Ciuitatis Treueren. Diocesis, & Prouinciæ, bona Ecclesiarum, Monasteriorum & Prioratum, adeo prodigaliter dissipando pro-

K fundunt,

PROVINCIALIS TREVEREN.

fundunt, uendunt, distrahunt, obligant, & adeo exquisitis conuentio-
 nibus illicitis, etiam ipsis legum conditoribus incognitis, alienant, ha-
 ctenusq; dilacerando, & dilapidando bona eadem consumpserunt, qd
 etiam in pluribus Ecclesijs, monasterijs & prioratibus, in qbus per lar-
 gitiones Imperatorum, regum & principum, & erogationes fidelium
 superabundare consueuerant possessiones & redditus, peccatis exigēti-
 bus, personæ clerici uel monachi & conuersi, locorum eorundem in
 eisdem locis, & extra, cultu diuino, cui ascripti fuerant derelicto, in uili,
 ac indecēti habitu, usq; ad exinanitionem extremę uirtutis deducti, mē-
 dicare cogantur. Inq; locis huiusmodi claustris, seu dormitorijs, solenni-
 bus ab antiquo, & quæ antiquis temporibus, propter eorum sublimita-
 tem operis sumptuosi, aduenis & incolis mirifica uidebantur, uix eisdē
 personis, clericis, monachis, & conuersis, patet diuersorium, ut ab im-
 bribus & grandibus protegantur. Propter quod eadem personæ deri-
 sioni laicorum cedunt & scandalo, in totius clericalis coetus opprobriū
 & contemptum. Prædictis itaq; dispendijs, in quantum nobis, auctore
 Deo, permissum est, obuiare uolētes, maxime cum sicut anima sine cor-
 pore corporaliter non uiuit, ita sine temporalibus spiritalia nequeunt
 diu esse, Præsenti constitutione sub interminatione diuini iudicij, præ-
 dictis Prælatis, Abbatibus, Abbatissis, Prioribus, Præpositis, & alijs p-
 sonis Ecclesiasticis, firmiter inhihemus, ne in posterum bona Ecclesia-
 rum, & locorum sacrorum immobilia, aliquatenus obligant, distrahāt,
 seu etiam alienent, per se uel per alium, nisi tractatu præhabito sup hoc,
 cum omnibus personis Ecclesiasticis eorundem locorum: Requisitoq;
 & habito consensu singulorum eiusdem loci, euidentis utilitas seu necessi-
 tas fieri id exposcat. Et quia prædictis suis prælatis, subditi, super huius-
 modi alienationibus quandoq; precum inductionibus, alias uero op-
 pressionum formidolosis terroribus consentire, contra proprias con-
 scientias, ut plurimum non uerentur, præsentī constitutioni adijcimus,
 ut deinceps huiusmodi bonorum immobilium obligatio seu alienatio
 facta in casibus nō pmissis, ipso facto nō ualeat, nisi una cū cōsensu plo-
 narū p̄dictarū, auctoritas Diocesani Episcopi interuenierit: oēs enim
 basilicę sui territorij in eius potestate cōsistunt. Quā qdem auctoritatē
 nō nisi cōsiderata utilitate loci, cū solerti causę cognitione idē Episco-
 pus:

præ-
missis

PROVINCIALIS TREVEREN: XXXVIII.

pus Dioceſis impēdat. Si q̄s autē cōtra hoc ſalutare ſtatutū quidq̄ attentate præſumpſerit, tā alienans depofitiōes, quā recipiens reſtitutas, rei cū fructibus pœnas ſuſtineant, nec p̄cium, nec bona huiusmodi male recipiens, ab Eccleſia recipiat, ſed ad Eccleſias, Monafteria, & loca q̄rū eadē bona ſunt, libere reuertantur.

*poſſeſſiones

De religioſis extra clauſtra uagantibus Caput XXIII.

Item ſub pœna excōmunicatiōis diſtrictē inhibemus, ne monachi extra clauſtra per ciuitates, caſtra, ſeu uillas incedere, ſeu diſcurrere p̄ſumant, niſi ratiōe amminiſtratiōis, ſi quā habeāt, hoc eis iuxta regulares obſeruātiās ſit p̄miſſum, uel niſi Abbatis ſeu Prioris clauſtralis ſup hoc licētia intercedat, quā idem Abbas ſiue Prior ſub pœna excōmunicatiōis eis nō impendāt, niſi hoc exegerit monaſterij euidentis utilitas, uel patens neceſſitas eorundē. Super quo ipſorum Abbatis & Prioris conſcientias oneramus.

De falſa moneta &c. Caput XXIII.

Item, quia nōnulli motu dānabili, ac nephādo ſcelere, put intelleximus, monetā adulterinā & falſam, in ſuis p̄dijs & clauſuris exercere p̄ſumūt, cuiusmodi facinus ipſi etiā gētiles multipliciter dānauerunt, firmiter oībus preſbyteris p̄cipimus & inſiſtigimus, ut in omnibus locis, & Parrochijs ſuis, in quibus huiusmodi falſam & adulterinā monetam, p̄ quoscunq; cudi, ſeu fabricari cognouerint, in continenti ceſſent, cuiuſcumq; ſuperioris ſui mandato minime expectato, penitus à diuinis cauſamq; ceſſatiōis huiusmodi, & rei ſeriæ Dioceſano Ep̄ſcopo nō differāt q̄ primū poterint ſignificare, q̄ Ep̄ſcopus extunc ad exterminatiōnē falſorum monetariorum, huiusmodi ſpiritualiter & temporaliter totis uiribus, totaq; intentione procedat, dānaq; ob p̄dictam ceſſationē Eccleſiis, uel preſbyteris obuenientia, reſtitiui integraliter faciens.

De annogratiæ. Caput XXV.

Item cum in Prouinciali Treuerenſi Concilio, præſidentibus in eodem recordatione felici, Theodorico Treuerenſi Archiepiſcopo, Iohanne Metenſi, Rugero Tullenſi, & Rodolpho Vuirdunēſi, Ep̄ſcopis, propter multas abuſiones, annus gratiæ fuerit reuocatus.

K ij Nos con

ACTA ET DECRETA SYNODI

Nos considerantes, quod huiusmodi reuocatio, in quamdam consuetudinem est deducta: sicq; cathedralium atq; collegiarum Ecclesiarum plurimum Canonici, proprijs commodis inhiantes, in graue præiudicium successorum Ecclesiarum damnum, & plerumq; in elusionem prouisionum à sede Apostolica, super obtinendis canonicatibus & præbendis in eisdem Ecclesijs, à personis idoneis obtentorum, fructus præbendarum suarum per unum annum, etiam post eorum obitus sibi retinere, usurpare, contendunt, Annum talem, qui iuxta hoc pro successoribus & cæteris, bifextilis dici potius debet, annum gratiæ nuncupantes per cuius retentionem iidem Canonici quod diu uiuunt, super deducendis lasciujs & prodigalitatibus, spem assumunt, Præsenti constitutione sancimus, ut quacumq; consuetudine, imo potius corruptela contraria, nõ obstante, nulli Canonico talem annum, talisq; anni redditus liceat retinere, quin si hactenus retinuerint, uel cum deinceps retinere contingerat, talis retentio qualiscumq; fiat, seu facta fuerit, nullius sit momenti. Non teneantur etiam Ecclesiarum Capitula executoribus seu creditoribus Canonicoꝝ annum huiusmodi retinentium, seu alijs eorum nomine, de prædicti anni fructibus & redditibus respondere, sed ad instituendos successores Canonicos transeant pleno iure. Si quid in contrarium actum fuerit, irritum nunciâtes. Et hoc Prouinciale statutum Episcopi Diocelani Treuerens. prouinciæ, in suis Ciuitatibus & Diocelibus, per censuram Ecclesiasticam inuiolabiliter, a suis subditis obseruari procurent.

De manifestis usurarijs.

Caput XXVI.

Recepimus districte, ut omnes usurarij restituant quicquid ultra sortem perceperunt, sub poena excommunicationis, contra eos in Lateran. Concilio edita, quæ talis est: Statuimus, ut usurarij manifesti, nec ad communionem admittantur altaris, nec Christianam, si in hoc peccato decesserint, accipiant sepulturam, nec oblationes eorum quisquam accipiat. Qui autem acceperit, aut Christianam tradiderit sepulture, quod acceperint redere compellantur, & donec ad arbitrium sui Episcopi satisfecerint, ab officij sui maneant executione suspensi. Item precipimus, ut sorte deducatur.

¶ Ha red

PROVINCIALIS TREVEREN. XXXIX.

Ita reddant pignora & remittant. Item, districte præcipimus, ut nomine tutelæ & procurationis, uel timore domini sui, aliqui non recipiant usuras, quia sicut non suo nomine, ita nec alieno potest quis foenus exercere. Item præcipimus, ne ea intentione mutuent pecuniam suam ante messem, uel uindemias, recepturi in messe, uel uindemijs bladium, uel uinum, pro multo minori precio, quàm tunc uerisimile potuit ualere, sub pœnis antedictis.

De celebratione festorum. Caput XXVII.

Item statuimus sub diuinæ ultionis pœna, & præcipimus, ut nobiles & domini terræ, permittant homines suos dies festiuos obseruare, & non compellant eos exactiones publicas, seu alias angarias prestare.

De cauuercinis & usurarijs. Caput XXVIII.

Item præcipimus districte, ut se contra cauuerminos ita habeant, sicut in generali Concilio est statutum.

De litigantibus coram secularibus iudicibus. Caput XXIX.

Item cū de consuetudine approbata, & iam diu obseruata, quod memoria non existit, tam religiosi quàm clerici iniuriatores & molestatores suos coram suis iudicibus, uel delicti Ecclesiasticis, in causam trahant: & nonnulli barones, nobiles, balliui, ppositi, & uillici, & alij laici potestate seculari habentes Ciuitatis, Diocesis, & prouinciæ Treueren. tam religiosos quàm clericos, coram se litigare compellant, nec patiuntur eos ius suum prosequi coram Ecclesiasticis iudicibus, Præcipimus uobis, & uniuersis presbyteris, quatenus in Ecclesijs uestris, prædictas personas moneatis, ut ab huiusmodi, tam religiosorum quàm clericorum molestatione desistant. Nos omnes personas illas, quæ post dictam monitionem, Religiosos & Clericos compulerint coram se litigare, excommunicationis uinculo innodamus, & præcipimus eos singulis diebus dominicis & festiuis, excommunicatos denunciari.

De Monachis & Monialibus. Caput XXX.

K iij Item

ACTA ET DECRETA SYNODI

Item nulli monacho uel moniali, duo officia in eodem monasterio sub poena excommunicationis assignent. Singula naq; officia sunt psonis singulis assignanda. Item precipimus, ut oēs nouitū, post annos discretionis & probationis, statim faciāt professionem expraſſam, in manu Abbatis, uel alterius, secundum consuetudines locorum rationabiles & praescriptas.

Item de proprietatibus religiosorum. Caput XXXI.

Item praecipimus districte, ut monachi & moniales, omnibus proprietatibus quas hactenus habuerūt, sine difficultate renunciet, & omnia in communes usus monasterij redigant: qui uero renunciare renuerint, excommunicentur. Quod si nec sic resipuerint, per Abbatem uel Abbatissam, aut per Episcopos, & eorum Officiales, ad id cōpellantur. Item districte inhiemus, ne monachi denarios, quos in oblationibus Missarum recipiant, sibi reseruare praesumant, sed Abbati, uel cui ipse praeeperit resignent, in communes usus fratrum expendendi. De denarijs anniuersariorum, & omnia quae ad manus eorum deuoluuntur, nemo sibi quicq; usurpare praesumat: nec per monachos, uel moniales, de cetero diuidantur, sicut hactenus per abusionem fieri ab aliquibus consuevit, sed in communes usus omnium redigatur.

De administratione superiorum, inter suos monachos.

Caput XXXII.

Item praecipimus Abbatibus & Abbatissis, ut suis subditis, tam in uictu q̄ in uestitu, secundum sui monasterij possibilitatem, necessaria administrent. Panis uero & uinum, & alia necessaria, dentur fratribus in cōmuni, ad sufficientem necessitatem eorum: nec alicui aliquid ad uitam, uel certum tempus assignetur specialiter, & quod uni, uel in cōmuni superfuerit, iterum pro communitate reseruetur, uel pauperibus distribuatur: & hospitalia pauperum in omnibus monasterijs restaurentur, & eius consueti redditus assignentur.

De diuersis ad religiosos spectantibus. Caput XXXIII.

Item

Item inhihemus districte, ne monachi uel moniales habeant famulos suos, uel seruentes utriusq; sexus speciales, nisi forte in talibus sint constituti officijs, quod ipsis commode carere non possint: & tunc de licentia Prælatorum suorum assumant eosdem. Si quis autem alias tales personas retinere præsumperit, expelli eos de monasterio, sub poena excommunicationis præcipimus per Prælatos.

De ludis monachorum in claustris. Caput XXXIII.

Item ludos chorearum, scacorum, annulorū, & globorum, monachis interdiciamus omnino: & ne intra septa sui claustrum, uel ipsum claustrum tabernas habere, nec infra ipsas ibi, uel alibi sedere, uel ludere, uel bibere, aliquis eorum audeat, sub poena excommunicationis firmiter inhihemus.

De uestibus monachorum & monialis. Caput XXXV.

Item præcipimus districte, ne Abbates, uel monachi, Abbatissæ, uel moniales, sub poena excommunicationis, mantella seu sorcortia aperta portent de cætero, nec habeant pannos de nigra bruneta, nec de moreta, sed quanto haberi potest humilioris præcij, prout regula præcipit: cucullas autem habeant cum amplis capucijs, & latis: quando equitant, cappis utantur nigris, & clausis. Item ut dictum est, pallia puniceo uel purpureo colore tincta, aut pellibus, aliocq; preciosiori panno subducta, districte religionis omnibus inhihemus, sub poena excommunicationis.

De custodia claustrorum. Caput XXXVI.

Item clauces claustris sint semper apud Priorē, priorissam, uel magistrā: nec sine licentia aliquis monachus, seu monialis, maxime de nocte, sub poena excommunicationis, exire audeat, uel aliquam mulierem, cuiuscumque sit conditionis monachus, in ambitum Monasterij introducere præsumat, sine

K. iij. Abbatissæ

ACTA ET DECRETA SYNODI

Abbatis uel Prioris permiffu speciali. Introduc̃ta tamen cum licentia, non intus commedat, uel dormiat ullo modo.

De ultima uoluntate. Caput XXXVII.

Tem, cum nihil magis hominibus debeat, q̃ ut supremę uoluntatis liber fit ftilus, & liberum quod iterum nõ redit arbitrium, Sub interminatione diuini iudicij præcipimus, quod nullus executor extremę uoluntatis, præsertim ad pias causas constitutus, à creditoribus uel legatarijs testatoris audeat recipere uel exigere pecuniam, pro debito suo, seu pro legato eius soluẽdo, seu pro executione facienda: q̃d si fecerit, ipso facto sententiã excommunicationis incurrant.

De falsis Apostolis. Caput XXXVIII.

ITem inhiemus sub pœna excommunicationis, ne aliquis in nostra Ciuitate, Diocesi & Prouincia Treuereñ. aliquem, uel aliquos de illis rusticis, qui se apostolos appellant, in domum suam recipiat, aut eis eleemosynas eroget cum prout in antiquis Synodalibus statutis continetur, sedes Apostolica tales reprobauerit, & in eorum receptores & fautores excommunicationis sententiã protulit ipso facto.

De Beghardis. Caput XXXIX.

Tem, cum quidam sint Laici in Ciuitate Treuereñ. Diocesi, & Prouincia, qui sub prætextu cuiusdam sanctę religionis, Beghardos se appellant, cum uestibus talaribus, & tunicis longis, & capucijs largis, otio intendentes, ac labores detestantes, conuenticula inter se aliquibus temporibus faciunt & conseruant, se q̃ fingunt coram personis simplicibus expositores sacrarum scripturarum, Nos uitã eorum, qui extra religionem approbatam, ualidi mendicãtes discunt, merito reprobantes, Monemus omnes & singulos huiusmodi Beghardos, quos etiam à quolibet Parrochiali presbytero, in sua Parrochia moneri uolumus diligenter, ut intra quindenam à præmissis desistant, & de laboribus suis uiuant, circa laboresq̃, sicut ceteri homines se

nes se exponant: alioquin ipsos & quemlibet eorum, quos excommunicamus in his scriptis, denunciari in Parrochialibus Ecclesiis excommunicatos precipimus & mandamus, singulis diebus dominicis & festiuis.

De impediendis nuncios iudicum Ecclesiasticorum. Cap. XL.

Item statuimus, quod si quis cuiuscumque dignitatis seu conditionis existat, nuncios aut executores Ecclesiasticorum iudicum, uel alias literas eorundem, actaque iudicialia deferentes, hac occasione uerberare, capere, uel detinere, uel occulte carceri mancipare, aut quod grauius est interficere, literas, uel acta prædicta personis memoratis auferre, seu ea rumpere & cancellare, aut alias destruere, quocumque modo, uel ablata celare præsumpserit, aut ista fieri procurauerit, uel facientibus consilium, uel opem duxerit adhibendam, excommunicationis sententiæ, quam ex tunc, ut ex nunc, in ipsum ferimus, subiaceat ipso facto. A qua, nisi prius, tam iudici, cuius auctoritatem contempserat, quæ passo cui iniuriam fecerat, ac cæteris quorum interest, prout excessus postulauerit, satisfaciatur competenter, nullatenus absoluitur.

De petentibus cum calicibus. Caput XLII.

Item prohibemus sub poena excommunicationis, ne quis cuiuscumque conditionis existat, uadat per terram cum calicibus, absque literis Episcopi loci ad petendum pecuniam, quia multæ ex hoc fraudes ac deceptiones committuntur.

De exequiis morientium. Caput XLIII.

Item cum in exequiis mortuorum lugendum potius sit quæ conuiuandum, inhibemus sub poena excommunicationis, ne conuiuia & commestiones teneantur de cætero, quæ per hæredes seu successores defuncti fieri consueuerunt in eisdem exequiis: sed sumptus huiusmodi in usus pauperum, & in pias elemosynas, in remedium animæ defuncti potius conuertantur.

De clericis & monachis nocte ambulantiis.

Caput XLIII.

L Item

ACTA ET DECRETA SYNODI

Tem in locis, in quibus post sonitum campanę uel buccinę de nocte laici sine lumine ire prohibentur, clericos & monachos huiusmodi constitutionis auctoritate, eandem prohibitionē uolumus obseruare. Alioquin poenę pecuniarię, propter hoc laicis impositę, eos decernimus subiaceret quam per Archiepiscopos, presbyteros, uel per capellanos, locorum ipsorum, nomine ipsorum ab ipsis clericis exigi & leuari uolumus, & mandamus: quā si forte legitime requisiti soluere noluerint, eandem poenam duplicatam per eos soluere, per censuram Ecclesiasticam cōpellantur: ut per hoc laicorum uitetur scandalum, & clerici ab illicitis arceantur.

Ne in anniuersarijs commestationes fiant. Caput XLIII.

strictius quoq; inhihemus, ne clerici seu sacerdotes ad anniuersaria conuenientes, in sabbato carnes cōmedere præsument, uinum quoq; temperēt, & se uino etiam honeste habeant, & mature ac pacifice, ac sine murmure, et cum gratiarum actiōe accipiant & cōmedant, quod eis fuerit appositū: nec sibi parari faciāt cibaria delicata, sed solum pro corporis refectiōe necessaria, ne lōgi temporis uictum breuis hora consumat, & ne quę sua, sed quę Christi sunt querere uideantur: à crapula & ebrietate, à plausibus, risibus, cachinnis insolitis, ac inanibus uerbis, oriosis atq; superfluis, & à rixis & contentionibus omnino se abstineant.

De impediētib; anniuersaria. Caput XLV.

ostremo in uirtute sanctę obedientię præcipimus, ne quis uerbo, uel facto aliquos inducere uel retrahere præsumat, ne anniuersaria fieri solita fiant in Ecclesiis, in quarum cimiterijs corpora defunctorum, pro quibus fiunt, sepultantur.

De ludo taxillorum clericis prohibito. Caput XLVII.

Lericus aliquis cum taxillis publice uel occulte ludere non præsumat. Clerici uero in sacris ordinibus cōstituti, uel beneficiū Ecclesiasticū habētes, qui in platea, uel loco publico, publice cum taxillis ludere præsumserint, ipso facto ab executione

cutione sui ordinis sint suspensi. Ludere in præmissis casibus intelligimus ad puncta, ut sic dicamus, ponendo qui transuersat, uel qui ludi est particeps, uel qui lucrum inde consequitur, uel damnum. Præmissam tamen pœnam extendi nolumus, ad ludentes recreationis & solacii causa, & in domibus honestis, & cum personis honestis, non ambitiõis, uel auaritiæ causa.

De fideiussione clericorum. Caput XLVIII.

Vllas clericus securitatem aliquam, uel fideiussionem præstet, seu faciat coram quacumq; persona, uel curia seculari, de stando uel parendo iuri coram ea, nisi forte ratione feudorum uel possessionum, quæ uel quas ab ea tenet.

De scribenibus statuta contra Ecclesiæ libertatē. Cap. XLIX.

Mane Honorius Papa quartus, excommunicationis sententiam protulit, contra statutores & scriptores statutorum, contra Ecclesiæ libertatem, necnon & contra potestates, consules, rectores, & consultarios locorum, ubi huiusmodi

statuta fuerint obseruata: & insuper contra illos, qui secundum ea præsumplerint iudicare, uel in publicam formam redigere ausi fuerant iudicata. Hanc autem excommunicationis sententiam, illos incurrere decernimus, qui contra priuilegia & libertates clericorum & Ecclesiarum, statuere, ordinare, præcipere, aut interdicerere expresse uel indirecte per se, uel per alios præsumunt uel recipiunt, ne quis in Ecclesiarum, uel clericorum fornace panem coquat, uel in molis eorum molat, ne quis eis ignem det, uel aquam ferat, ne quis possessiones eorum colat aut defendat, sed impune destruat, aut ne quis aliquod commercium cum eis habeat, uel quomodolibet participet, aut loquat, aut eis de decimis, primitiis, oblationibus, uel alijs iuribus spiritualibus non respondeat, aut his similia agunt: & qui talia facta per alios, in quos dominium habent, seu Officiales suos requisiti non reuocant cum effectu. A qua excommunicationis sententia, nullatenus absoluantur, donec de damnis & iniurijs, propter hoc personis Ecclesiasticis, & Ecclesiis illarum, satisfecerint competenter.

*forte
mas
gnus
Hono.

Ne quis oratoria faciat. Caput L.

L ij Pro-

ACTA ET DECRETA SYNODI

Prohibemus sub pœna excommunicationis, ne deinceps ququam Ecclesias, Capitulas, Oratoria, hospitalia, uel alia pia loca, & religiosa, in Prouincia Treueresi. ædificet, uel altare aliquot in dicta Prouincia erigat, sine nostra uel Episcopi loci licentia speciali.

De Altari portatili. Caput LI.

Sed & Altaria portatilia, ita lata & spaciosa fiant, qd calix & hostia possint tutè super illa conuenienti distantia collocari.

Ne causæ seculares in cimiterijs tractentur. Caput LII.

De domini uel iudices seculares, aut ballini, aut officii, seu nuncij curiæ secularis, in Ecclesijs, uel cimiterijs, uel in Ecclesiarum atrijs, causas, lites, contentiones, seu placita audiant, penitus inhihemus: sed nec sententias profertant, nec præcepta, bñna, edicta, arrestationes uel executiones faciant, nec aliquos ad quacunq; pœnam corporalem condemnatos, per loca ipsa deducant: tales enim sententiæ & processus reprobantur à iure. Sed nec aliquæ congregationes, concilia, peribementa uel choreas facere, uel cantilenas dicere, uel mercata tenere, uel merces uèdere, uel aliqua ludibria & inhonesta agere, ibidè psumar.

De hospitalitate Clericorum. Caput LIII.

Quoniam quicquid habent Clerici, pauperum esse debet, districte præcipimus omnibus presbyteris, Rectoribus, & curatis, ut in suis Ecclesijs hospitalitatem teneant congruentem. Præmissis tamen quod Ecclesias ipsas in prandijs, cœnis, uel popinis, & similibus, & quibuslibet alijs grauaminibus, laicis quibuscumq; non submittant, aut de nouo illas eis quocumq; modo tributarias seu censuales faciant, si condignam effugere uoluerint ultionem. Sed de Ecclesijs, aut rebus, uel negocijs Ecclesiasticis, laicorum iudicio, aut uoluntate nequaquam disponant. Laici autem seu alij quilibet, qui in præmissis, aut in talibus causis indebitis seruitijs, uel similibus, Ecclesias seu Ecclesiastica bona, quomodolibet grauare, aut Ecclesiasticas personas ad hoc quomodocumq; compellere præsum-

sumpserint, nisi legitime, ab ordinarijs moniti, à talibus destiterint, aut iam commissa emendare distulerint, excommunicationis sententiæ extunc uolumus subiacere.

De pecunia Ecclesiæ disponenda. Caput LIIII.

Nterdicimus, ne rectores Beneficiati, de pecunia ratione Ecclesiarum suarum acquisita, emanant possessiones, seu redditos perpetuos nomine hæredum suorum, uel etiam alieno, sed ad opus suum dumtaxat, & Ecclesiarum suarum confici faciant per ipsius instrumenta

De retinentibus bona prædecessorum. Caput LV.

Vllus laicorum sub poena excommunicationis late sententiæ, bona decedentium Clericorum prætextu Ecclesiæ acquisita, recuperare, uel detinere præsumat. Sed ad utilitatem ipsius Ecclesiæ conseruentur.

De obseruantia rerum Ecclesiæ. Caput LVI.

D hoc iubemus, ut Rectores & Beneficiati, in ædificijs & reparationibus Ecclesiarum & domorum, in libris quoq; & ornamentis, & alijs ad diuinum cultum necessarijs, iuxta facultates ipsarum Ecclesiarum studeant, cum opus fuerit, taliter se habere, quod eorum exemplo Parrochiani, & alij ad hoc merito imitentur, præcipue cum ipsi de iure ad talia possint cogi.

De Materia calicis altaris. Caput LVII.

Mnibus sacerdotibus nostræ Treueren. Prouinciæ interdiciamus, ne quisq; eorū cū calice ligneo, uel uitreo, uel stanneo, uel plūbeo, uel de auricalco, uel electro, infra nostrā Prouinciam ulterius celebrare præsumat. Habeat igitur unaquæq; Ecclesia calicē saltē argenteū cū patena.

De imaginibus in Ecclesia habendis.

Caput LVIII.

ACTA ET DECRETA SYNODI

Ræcipimus, ut in unaquaq; Ecclesia, ante uel post, uel supra quodlibet altare sit imago, uel sculptura, uel pictura, uel scriptura expresse designans, & cuiuslibet intuenti manifestans, in cuius sancti meritum & honorem sit ipsius altare constitutum.

De residentia personali.

Caput LIX.

Statimus, monemus, atq; præcipimus, omnibus Rectoribus & capellanis, curatis Ecclesiarum, nostræ Ciuitatis, Diocel. & Prouinciæ Treuerens. ut in suis Ecclesiis, intra mensem à die recitationis præsentis constitutionis computandû, residentiam faciant personalem, hospitalitatem teneant, prout facultates suarum Ecclesiarum commode poterunt supportare. Alioquin præsentis constitutionis auctoritate ab ipsis beneficijs nouerint se suspensos nisi cum eis Canonice fuerit super hoc dispensatum.

Ne Ecclesiæ dentur ad censum uel ad firmam. Caput LX.

Vpientes hospitalitatem in Ecclesiis obseruari, interdici-
mus, ut nullus Ecclesias ad censum uel ad firmam det & cõ-
cedat, nisi fructus eis obligat, absq; nostræ & Episcoporum
loci licentia speciali. Sed & si quis aliqua rationabili causa
ad censum, seu ad firmam dandi licentiã a nobis, seu Episco-
po loci obtinuerit, non tñ alicui seculari personæ officium aliquod, in qua-
cumq; seculari regimine gerenti accensare, obligare, seu ad firmam dare
presumat. Alioquin contractum ipsum nullas uires habere decernimus,
& ipsum ad firmam dantem & obligantem à beneficio suspendimus.
Contractus uero ad firmam dationis, contra hoc iam inuitos seu celebra-
tos reuocamus, & omnino uiribus uacamus.

De Sacramentis dandis.

Caput LXI.

Stricte præcipimus oibus archipresbyteris, & perpetuis uica-
rijs, ac etiã curatis, ne ppter debitum proprium, uel Ecclesiæ
sux, ppter auctoritate denegare presumant quuscunq; pro
prios ingressum Ecclesiæ, aut differre Ecclesiastica sacramen-
ta, quæ eis sunt absq; dilatione qualibet concedenda.

De

De testamentis exhibendis. Caput LXII.

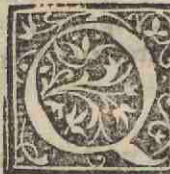
Item statuimus, ut quicumq; aliquem in aliqua Parrochia cuiusquam presbyteri nostræ Ciuitatis, Diocel. & Prouinciæ Treueren. testamentum, uel quamlibet ultimam uoluntatem ordinare uel disponere contigerit, post mortem testatoris, per eiusdem Parrochiæ Capellanum moneantur hæredes, uel hæres ipsius ultimæ uoluntatis executor, uel executores, uel ille seu illi, penes quem, uel quos scriptum ultimæ uoluntatis fuerit, quod ipsam infra quadraginta dies, à tempore obitus testatoris computandos, nobis, uel Officiali nostro, in nostra ciuitate, & diocel. Episcopis uero locorum, uel eorum Officialibus, in nostra Prouincia, apertam, uel aperiendam exhibeant: ne elemosynæ, seu legata ad pias causas remaneant insoluta, & ut pia ultima testatoris uoluntas, debitum sortiatur effectum. Quod si infra præmissos xl. dies id non fecerint, impedimento cessante, incurrant excommunicationis sententiam ipso facto.

De restitutione pecuniæ male acquisitæ. Caput LXIII.

Tatuimus, ut hæredes & successores defuncti, qui iurât soluere seu reddere pecuniam illicite acquisitam, uel res alias seu legata, moneantur per locorum ordinarios, ut sicut ille iurauerat, ipsi ita adimpleanti & ad hoc si necesse fuerit, per censuram Ecclesiasticam, sicut iustum fuerit, compellantur.

De testantibus. Caput LXIII.

Quia nihil est, quod magis debeatur hominibus, quam ut eorum supremæ piæ uoluntatis legata impleantur, statuimus atq; ordinamus, ut quicumq; de bonis suis testari, atq; de anima sua disponere uoluerit, Rectorem seu Capellanum curatum, qui eius noscere debet conscientiam & conditionem, & à quo Ecclesiastica Sacramenta uiuens recepit, aduocet. per quem salubrius & iuari, & dirigi poterit in his quæ ad salutem animæ suæ pertinent peragendis.

De monitione executorum ultimarum uoluntatum. Caput LXV.

ACTA ET DECRETA SYNODI

Ræcipimus quoq; in uirtute sanctę obedientię, uniuersis Rectoribus Ecclesiarum & curatis, ut annis singulis in quatuor diebus dominicis, uidelicet semel in quolibet quatuor temporum, publice infra solemnia Missarum, moneant generaliter, omnes & singulos executores testamentorum, & quarumlibet ultimarum uoluntatum & dispositionum, & etiam quoslibet hæredes, & successores, & generaliter quascumq; personas, qui seu quę tenebuntur aliqua dare, soluere, uel facere, ad pias causas, seu quoslibet pios usus, iuxta defunctorum dispositiones, ut illa infra anni spacium à testatoris obitu computandum, dare, soluere, & facere teneantur, nisi qđ agendum est prolixius tempus necessarium de sui natura, uel ex testatoris dispositione exposcat. Hoc autem locum habere intelligimus, in casibus post præsentis constitutionis æditionem futuris. In his uero quę ante præsentis constitutionis promulgationem dari, solui, uel fieri debuerunt, annum ipsum, à recitatione præsentis constitutionis decernimus computandum. Alioquin qui intra præmissum tempus hoc adimplere neglexerint, excommunicationis sententiam ipso facto incurrant: eisdem quoq; rectoribus & capellanis, sub pœna suspensionis ab officio præcipiendo mādāmus, ut infra uiginti dies post lapsum annum præmissum, nobis, uel Officiali nostro, in Ciuitate & Diœcesi nostra, & locorum Episcopis, in nostra Provincia, fideliter denunciare procurēt personas, quas nouerint in suis Parrochijs, quę præmissa, sic infra præmissum tempus nō adimpleuissent: hi, uel per nos, uel per Episcopos, ad hoc per competentia remedia urgeantur, uel per nos ipsos, seu Episcopos, prout iura suadent, pię ipsorum decedentium uoluntates executioni debite demandentur. Relicta autem ad pias causas, in extrema uoluntate coram sacerdote Parrochiali, seu curato, & duobus aut tribus fidedignis, testibus etiam sine quacumq; scriptura inde confecta, firma decernimus permanere.

De male retinentibus bona testatorum. Caput LXVI.

Ræcipimus quoq;, & præceptum fuisse hætenus declaramus, ut testamentorum seu quorumlibet ultimarum uoluntatum executores, titulo emptionis, uel quouis alio titulo, nihil omnino propria auctoritate de bonis retineant testatoris,

toris, nisi forte ab illo legatum sibi expresse fuerit uel concessum. Qui uero contrafecerint, precium amitrant, si ex causa emptionis se dixerint retinere: si uero ex alia causa, iudicis ordinarij loci arbitrio puniantur.

De testamentis clericorum beneficiatorum. Caput LXVII.

Rædecessorum nostrorum uestigijs inhaerentes, permittimus de gratia speciali, quod clerici beneficiari nostræ Ciuitatis, diocesis, & prouinciæ, solutis omnibus Ecclesiarum & beneficiorum suorum debitis, disponere possint libere et testari, dum mentis suæ compotes existunt de bonis mobilibus & se mouentibus, obtentu Ecclesiarum & beneficiorum suorum acquisitis: ita dumtaxat, quod Ecclesias suas, beneficia & domus, utensilibus & animalibus, quæ agriculturæ ipsius Ecclesie prius depurata sunt, nequaquam spolient, sed illa & insuper sufficientia uictualia, & sumptus necessarios usque ad novos fructus colligendos, pro futuri successoris, & seruitorum Ecclesie, ac ministrorum necessariorum congrua sustentatione referuent.

De sortilegijs, Caput LXVIII.

luinationes, sortilegia, auguria, & alia quælibet similia superstitiosa remedia, siue in præcantationibus, & iura communibus, siue in uotis, quas breuia seu characteres uocant, aut etiam in quibuscumque rebus ad collum, uel alibi suspendendis uel legendis consistant, tanquam damnata, ab omnibus Christifidelibus nobis subditis obseruari & fieri, eisque fidem adhiberi, penitus prohibemus.

De eodem. Nullus ergo paganorum morem secutus, ad diuinos, fortiarjos, magos, uel augures pro uita, uel morbo, uel pro morte hominum, seu animalium, uel pro rerum amissione: aut contra grandines & tempestates, aut ut à uiro uel muliere magis ametur, aut pro quolibet alio remedio, uel concilio superstitioso, ab illis exprecando recurrat, aut eos in domum suam, quam ut malum foris mittant, ad maleficium inueniant introducat.

De diuinationibus.

Caput LXIX.

M Nul

ACTA ET DÉCRETA SYNODI

Vllas etiã per sortes, quas sanctorum seu apostolorum, uel psalterij uocant, aut cuiuslibet scripturæ inspectione diuinationis scientiã profiteatur, aut futura promittat, aut quælibet beneficia in tabulis uel codicibus, in astrolabio requirat. Nulla mulierum se nocturnis horis equitare cõ Dyana dea paganorum, uel cum Herodiade, & innumera multitudine mulierum profiteatur. Hęc etiã dæmoniacæ est illusio. Nemo in herbarum collectiõibus, carmina, incantatiões, aut alias obseruationes, præter Dominicã orationẽ, & Symbolũ adhibeat: nec in breuibus suspēdendis uel ligandis aliquid præter illa scribat: dæmoniũ tñ sustinenti, licet petras & herbas sine incantatione habere. Dies quoq; Aegyptiaci, constellatiões, lunationes, calend. Ianuarij, initia mensium, dies mensis, cursus lune, solis, & siderum, superstitiose obseruari nõ debēt, credendo uidelicet in illis uirtutē seu necessitatē inesse. Sed nec in præmissis diebus seu temporibus, mensē, cum ampullis & lampadibus in domibus sunt parandæ, uel per uicos & plateas cantores & choreę ducendæ. Nulla etiã tēpora fausta uel infauista estimanda, ut quis in eis uelit aut nolit aliquid inchoare: nec ad uolatũ uel garritum auium, uel ad motũ alicuius membri, aut alicuius animalis aspectum aliquid esse prospere uenturum, uel non, prænosticandum est.

De prænosticantibus per xij. signa. Caput LXX.

Nterdicimus etiam, ne quis per xij. signa cœli, nascentium in illis mores, actus, euentus, aut effectus prædicere præsumat. Et ne homo pro domo fabricanda, aut cõiugio sociãdo, uel huiusmodi illa obseruet: quicumq; aut post generales prohibitiones, quas in Missarum solemnibus, diebus dominicis per sacerdotes super his fieri precipimus, si cõtra præmissa fecerit, ingressus Ecclesię, & ecclesiastica sacramēta eis omnino interdicant: & si necesse fuerit, ex cõmunicationis uinculo innodantur, alijsq; iuris remedijs, per locorum ordinarios a talibus arceantur.

De questoribus. Caput LXXI.

Quia

Via plurimi se esse questores hospitalium, Ecclesiarum, & locorum religiosorum & piorum, falso mentientes, falsas literas portant, aliqua etiam falsa & adulterina signa sibi imponunt, nonnulli quoque sanctuaria se deferre prætendentes, abusiones multas in religionum & Ecclesiarum & locorum, quorum nomine questus exercent, ad infamiam & scandalum popularum: Idcirco uolentes circa hoc remedium, quale possumus adhibere, omnibus & singulis Rectoribus & curatis nostræ Cuitatis, Diocesis & Prouinciæ Treuerens. in uirtute sanctę obedientię præcipimus, ne de cætero ullum questorem, in suis Ecclesiis, sine nostris uel Episcopi loci, aut Apostolicis literis admittant.

Per quos matrimonium debeat celebrari. Caput LXXII.

Districtius inhibemus sub poena excommunicationis late sententię, ne aliquis sacerdos, non habens Parrochiam, siue animarum curam, matrimonia celebret, corpora defunctorum sepeliat, baptizet, confessiones audiat, Eucharistiam seu alia sacramenta Ecclesiastica populo ministrret, sine nostra aut Episcopi loci, aut illius cui animarum cura in illo loco commissa est, licentiã speciali: cum constet absolutiones aut remissiones ab eo, absq; licentiã huiusmodi, tãq; à non suo iudice factas, nisi dumtaxat in casu necessitatis, nullius fore momenti. Nemini etenim licet faciem suam in messem mittere alienam, iuxta illud: Ingressus es ut aduenas, nunquid ut iudices nos? Sed nec aliquis sacerdos in alterius Ecclesia uel Parrochia, diebus dominicis, aut alijs solennitatibus, Missas publicas celebrare præsumat, donec rector, uicarius, uel capellanus Missam celebrauerit: nisi de ipsius rectoris, uel uicarij licentiã, cum & secundum Canonicas sanctiones, nulli sacerdoti liceat Missas peculiãres siue priuatas dicere, per quas populum à publicis Missarum solemnibus, quę hora debita fieri consueuerint, talibus diebus abstrahat: nec absq; ipsius licentiã, saltem tacita uel generali, Missas publicas celebrare, uel baptizare, aut aliquid aliud, quod ad rectoris seu uicarij spectet officium, ægere præsumat.

De ministris Altaris, Caput LXXIII.

M ij Omni-

ACTA ET DECRETA SYNODI

Omnibus sacerdotibus sub poena excommunicationis latae sententiae praecipimus, ne diuina officia celebrare praesumant filijs suis illegitimis sibi ad altare ministrantibus.

De horis Canonicis. Caput LXXIII.

Mnibus insuper curas regentibus praecipimus, ne horas Canonicas, uel aliud quodcumq; officium Ecclesiasticum, sine superpellicio, impedimento cessante, in Ecclesijs dicere uel celebrare praesumant.

De pollutione Ecclesiarum. Caput LXXV.

IN Ecclesia consecrata sanguinis uel seminis effusione, aut incendio, uel uolentia polluta priusq; Canonice fuerit reconciliata, artius prohibemus diuina officia celebrari: sed & si in cimiterio consecrato, contigit hoc contigerit, uel si excommunicatus, uel infidelis ibi sepultus sit, tunc absq; nostra uel episcopi loci licentia speciali, quisquam in cimiterio non sepeliatur eodem.

Ne alieni sacerdotes Parrochianos alterius ad confessionem admittant. Caput LXXVI.

Nillus sacerdos nobis subditus, cui animarum cura commissa non fuerit, Parrochianum alterius ad confessionem admittat, absq; nostra uel Episcopi loci, seu proprii presbyteri licentia speciali nisi forte Parrochiali sacerdote in grauissima & gritudine constituto, uel nisi tanta fuerit populi multitudo, quod ad confessiones audiendas Parrochialis sacerdos sufficere non possit: in quibus casibus concedimus, quod hoc possit de Parrochialis sacerdotis licentia, & etiam in graui articulo necessitatis.

De communicantibus Caput LXXVII.

Quamuis omnes fideles, in tribus anni temporibus, uidelicet: in Natali, in Pascha, & in Penthecosten, ad communionem corporis & sanguinis Domini sunt monendi, Praecipimus tamen, ut omnes nostri subditi, semel in anno Capellano seu Rectori, in cuius Parrochia degunt, uel alijs de eius

eius licentia, sua confiteantur peccata, & saltim die Paschæ Eucharisti-
am recipiant, nisi de licentia sui obtinuerunt confessoris. Alioquin à Re-
ctoribus & Capellanis uiuentes ab ingressu Ecclesiæ, & sacramentis Ec-
clesiasticis arceantur, morientibus sepultura Ecclesiastica denegetur. Et
insuper in uirtute obedientiæ præcipimus, sub pœna excommunicati-
onis, Rectoribus & capellanis curas regentibus, ut clericos & laicos, qui
præmissa facere non curauerint, sed in hoc peccato pertinaciter persti-
terint, nobis, uel locorum Episcopis notificent, & eorum nomina in-
scriptis assignent, ut ex hoc canonicè puniantur.

Casus Episcopo reseruati. Caput LXXVIII.

Quoniam circa maiora maius periculum uertit, idcirco cau-
tius est agendum. Inhibemus igitur, & in uirtute sanctæ
obedientiæ præcipimus omnibus Rectoribus, & curatis, &
quolibet alijs subditis Civitatis, Diocesis, & Prouinciæ
Treueren. cōfessiones audiētibus, ne de casibus Episcopali-

bus, de iure uel consuetudine ad nos, & Episcopos pertinentibus, se qu-
omodolibet intromittant: Sed ad nos seu Episcopos, & primarios no-
stros, illos fideliter remittere curent. Et ne aliquis pretextu ignorantie
se in talibus ualeat excusare, aliquos ex illis hic duximus exprimendos.

Primus est.

Primo quidem mittendi sunt ad nos uotorum uiolatores,
ac post uotum castitatis matrimonium contrahentes.

Secundo contrahens cum alia matrimonium prima ui-
uente, & contrahens, uel religionem intrans, aut sacrum
ordinem suscipiens inuita uxore propria, post carnalem

copulam subsequutam. Tertio confessus se credidisse hæreticam pra-
uitatem, & se hæreticos receptasse, & cum eis participasse, & eis fauisse.

Quarto symoniacus, quocumque genere symoniæ, præterquam mentalis.

Quinto ab Episcopo alieno, sine licentia proprii Episcopi ordinatus
uel tonsuratus. Sexto homicidium faciens, factio, præcepto, consensu, cō-
cilio, exhortatione, uel quolibet alio modo. Septimo concipiens filium
à non uiro, quem uir credens suum esse filium, nutrit uel instituere intē-
dit. Octauo uir qui in mortem coniugis, & uxor quæ in mortem uiri

ACTA ET DECRETA SYNODI

effectualiter machinatur. Nono, presbyter celebrans scienter in Ecclesia uel Parrochia interdicta: & secundas nuptias benedicens. Decimo, clericus uel laicus scienter corpus excommunicati, uel etiam in tempore interdicti, non excommunicati, in cimiterio benedictio sepeliens. Undecimo, excommunicatus à Canone in illis casibus, in quibus Episcopus absolueret potest: & etiam irregulares, in illis casibus, in quibus Episcopus dispellere potest. Duodecimo, matrimonium clandestine contrahentes: & omnes qui scienter interfunt, qui secundum antiqua statuta Synodalia nostrae Prouinciae, excommunicationis uinculo sunt ligati. Tertiodecimo, falsarius literarum Apostolicarum, siue Episcopaliu, uel Officialiu, siue publicorum instrumentorum. Quartodecimo, sacerdos scienter celebrans in altari non consecrato, uel sine sacris, in diuinis, celebrans, etiam non ieiunus, licet non ordinatus in presbyterum Missam celebrans: & non ordinatus in Diaconum solenniter & publice in Ecclesia euangelium legens: & non ordinatus in Subdiaconum, solenniter et cum indumentis subdiaconi Epistolam in Missam solenniter legens. Quintodecimo, clericus iurans, tactis sacrosanctis euangelij & periurans: & quandoque dubitans, utrum aliquid Sacramentum sit seruandum uel non. Sextodecimo, ubicumque etiam solennis poenitentia iniungenda: non dicimus hoc de publica. Septimodecimo, incendarij & effractores Ecclesiarum, & domorum Ecclesiasticarum, & nocturni depopulatores agrorum, & famosi latrones, qui in itineribus insidiant. Octauodecimo, per saltum aliquid ordine pretermisso, uel etiam furtiue & contra prohibitionem promotus, & rebaptisatus, & reordinatus, & reconfirmatus. Nonodecimo, excommunicatus, suspensus uel interdictus celebrans Missam scienter, uel officium suum solenniter sicut prius celebrans, & qui excommunicatus uel interdictus, ordinem uel beneficium suscipit. Vicesimo, coiens cum moniali sancta, uirgine uel non. Vicesimo primo, defloratores uirginum ui oppressae uel raptae. Vicesimo secundo, opprimens siue perimens prolem suam studiose uel negligenter ante partum uel post. Vicesimo tertio, qui uolubet abutens crismate uel hostia, uel alia re sacra. Vicesimo quarto, rapinam uel sacrilegium in Ecclesia committens. Vicesimo quinto, scienter baptizans proprium filium, & etiam filium uxoris suae ex alio uiro, uel coeucto, praeterquam in articulo necessitatis, & tunc alijs deficientibus, & etiam in catechismo, uel confirmatione tenens. Vicesimo sexto, in Ecclesia, maxime consecrata, luxuriam committens, humanum semen quomodolibet ibidem studiose emittens,

mittens. Vicefimo feptimo, fcienter coiens cum ludæa uel Sarracena, uel pagana, uel ecōuerfo. Vicefimo octauo, uerberās patrē & matrē, uel alias eis enormes iniurias irrogans. Vicefimo nono, fortilegi, diuini, malefici, incantatores, augures, auruspices, dæmones, p̄ quocūq; caufa inuocantes, uel fimilia faciētes. Tricefimo, cōtrahentes matrimoniū post ſpōſalia cū alijs iuramento interpoſito contracta, illis p̄ Eccleſiā nō diſſolutis. Tricefimo primo, uiolator Eccleſiæ uel cimiterij. Tricefimo ſecūdo, peccatū Sodomiticū cōmittens, uel cū brutis cōmiſcēs. Tricefimo tertio, inceſtum cōmittens cū quibuscūq; conſanguineis uel affinis. Tricefimo quarto, Sacerdotes uel miniſtri, quorū culpa uel negligētia aliquid inhonēſtū circa ſacramētū altaris euenit. Tricefimo quinto, cognofcens conſanguineā uxoris ſuæ, uel ſpōſæ. Tricefimo ſexto, procurans quō modo ſiue in ſe, ſiue in alio, ſterilitatē. Tricefimo ſeptimo, blaſphemās publice Deū, uel matrē eius, uel ſanctos, & falſum testimoniū ſcienter p̄ferens, & laicus transgreſſor iuramētū q̄ tū poſt transgreſſionem ſatiſfecit de eo, q̄d iurauerat facere uel obſeruare. Tricefimo octauo, ſacerdos coiens cum ea quā baptizauit, uel cuius confeſſionē audiuit, & etiam glibet coiens cū ea, quæ qualibet ſpiritali affinitate eſt ſibi coniuncta. Tricefimo nono, cōtrahens matrimoniū cū ea quā cognouit p̄ adulterium ſuperſtite legitima ſua uxore uel econuerſo. Quadrageſimo, mulier cuius uir diu abſuit, & de illius morte certitudo nō habetur, cōtra prohibitionem matrimoniij cū alio contrahens idem econuerſo.

De ſolemnifatione matrimoniij. Caput LXXIX.

Inhibemus Rectoribus & ſacerdotibus, ne matrimonia inter aliquos, qui ſunt ætatis nubilis, ſiue ambo ſiue alter tūm deficiat in ætate, uel etiā ubi dubitat̄ utrū matrimonium teneat an non, uel ſi de hoc liſ mota fuerit, ſolēnifare in Eccleſia p̄ſumar, ſiue noſtra aut Epiſcoporū, uel Officialium ſuorū licentia ſpeciali.

De matrimonio clandestino. Caput LXXX.

Enunciamus & declaramus, q̄d quocūq; clideſtina ſpōſalia ſeu matrimonia, contra iuris prohibitionē contrahūt, tam ipſi contrahentes, q̄ etiam omnes clerici & laici ac religioſi q̄ preſbyteri nō ſunt, q̄ ſciant & ſpōſte, nō caſu ſortuito tali

ACTA ET DECRETA SYNODI

matrimonio interfunt, per constitutionem tam Prouincialis Concilij, q̄ prædecessorum nostrorum, excommunicationis, presbyteri uero suspensionis per triennium incurrant sententiam, ipso facto.

Inhibemus igitur, & inhibitū esse de iure declaramus, ne sponsalia seu matrimonium clandestine contrahantur. Sed cum contrahenda fuerint matrimonia, sacerdotes publice ter, scilicet per dies dominicos, uel festiuos proponant, & proclamationem faciant in Ecclesiis competenti termino præfinito, ut infra illum quæ uoluerit & ualuerit, legitimum impedimentum opponat: & ipsi sacerdotes nihilominus per seipos fideliter & diligenter inuestigent, utrum aliquod impedimentum obstat: quod si apparuerit, uel etiam de ipso sit probabilis coniectura, contractus matrimoniū interdicatur expresse, donec quid super hoc fieri debeat per loci ordinarium declaretur. Sacerdos uero qui tales cōiunctiones solemnizare præsumperit, aut quilibet regularis qui eis interesse præsumperit, per triennium ab officio suspendant: grauius nihilominus puniendi, prout culpæ ipsius qualitas postulabit. Sed & illis, qui taliter copulari præsumperint, condigna pœnitentia iniungatur. Et si sic coniuncti simul publice cohabitare præsumperint, Ecclesia eos tãq̄ publicos concubinos reputabit. Veruntamen si clandestine contrahentes, talia matrimonia, postea in facie Ecclesiæ publicare uoluerint, ab Ecclesia recipienda erunt, & approbanda, tanq̄ à principio in conspectu Ecclesiæ contracta: nisi uel consanguinitas, uel alterum legitimū impedimentum appareat. Ita uidelicet, quod publice coram sacerdote, & alijs pluribus personis confiteantur se matrimonium contraxisse, uel de nouo matrimonium in Ecclesia contrahant de præsentis, eisq; si postulauerint, detur benedictio nuptialis: iniuncta tamen prius eis per sacerdotem pœnitentia competenti, pro eo, quod clandestine contraxerunt. Prædictæ autem proclamationes, non remittantur à quoq̄, nisi super una uel duabus ex causâ dūtaxat, nos uel Episcopi ex causa uelimus gratiam facere specialem.

Ne ignotim matrimonialiter copulentur.

Caput LXXXI.

Nullus

Vilus autem sacerdos ignotas personas, de remotis partibus uenientes, matrimonialiter copulare præsumat, siue ambe ignote fuerint, siue altera illarum tantum. Nec tale matrimonium faciendum denunciât in Ecclesia, absq; nostra uel Episcoporum locorum licentia speciali. Sed nec

sacerdos aliquis, Parrochianum alienum ad matrimonium contrahendum recipiat, ignorante proprio sacerdote. Si uero sponfus & sponsa de diuersis Parrochijs fuerint, matrimoniũ cõtrahere poterunt, & nuptialem benedictionem recipere, in quacumq; Ecclesia maluerint: cum tamen ueras literas, uel certos nuncios suorum presbyterorum ostendant, continentés, quod in Ecclesijs, quorum sunt Parrochiani, matrimonium denunciatum fuerit legitime contrahendum, quodq; ipsi presbyteri nullum sciunt uel audierunt impedimentum, quo minus matrimonium inter eos possit esse: licet ante transfulerint domicilium suum in Parrochiam alienam, nihilominus tamen denunciatio matrimonij cõtrahendi fiat in prima Ecclesia, in cuius Parrochia diu morati sunt, & etiam in illa, in qua suum transfulerunt domicilium & morantur, præcipue si nouiter transfulerunt: eis autem qui rupta fide sponsaliorũ matrimonium cum alijs contrahunt, non detur benedictio nuptialis.

De recipiendis ad primam tonsuram. Caput LXXXII.

Ræcipimus, ut nullus illegitime natus, ad primam tonsuram, uel quoslibet Ecclesiasticos ordines, uel Ecclesiastica beneficia se ingerat uel præsentet, seu præsentari faciat, absq; legitima dispensatione. Qui uero contrarium fecerint, & qui talem scienter præsentauerit, præter pœnam iuris, ipsum excommunicationis uinculo innodamus. Illegitimi uero, beneficia Ecclesiastica, absq; sufficienti dispensatione obrinentes, ipso facto ipsis beneficijs nouerint se priuatos.

De excommunicatis & nominatim interdictis. Caput LXXXIII.

Excommunicatos & nominatim interdictos, per totam nostrã prouinciam ab omnibus regularibus & secularibus exemptis & non exemptis, præcipimus in diuinis officijs & sacramentis Ecclesiasticis euitari, quia nulli debent in hoc aliqu-

N bus pri-

ACTA ET DECRETA SYNODI

bus privilegij se tueri. Qui uero contrafecerint uel tales ad Ecclesiasticam sepulturam receperint, aut celebrare in Ecclesia interdicta præsumpserint, Ecclesiæ in quibus talis fiunt, subiaceant interdictio.

De obseruantia mandatorum superiorum. Caput LXXXIII.

Ræcipimus Rectoribus & Capellanis Ecclesiarum omnibus, sub pœna excommunicationis, ut præcepta, sententias interdicti, excommunicationis, quæ nos uel Episcopi nostræ Prouinciæ, uel Officiales nostri, uel alius auctoritate nostra, mandauimus obseruari, uel mandabimus in futurum, postpositis odio, gratia, uel timore, fideliter obseruent, & quantum in eis fuerit ab alijs faciant obseruari.

De male retinentibus literas & instrumenta. Caput LXXXV.

Tem præcipimus sub pœna excommunicationis late sententiæ, quod oēs illi qui retinent scienter & dolose, contra uoluntatē debitorū, omnia instrumenta, & literas ipsorū debitorum, de quibus plene satisfactū est eis. qd ea dem instrumenta eis restituant infra mensem, ex quo præsens statutum ad eos peruenerit, & restituenti habuerint facultatem.

De eodem.

Os quoq; qui propter executionem mandati statuti, & ordinationis præmissorum, uel alia qualibet occasione clericos uel laicos, qui aliquos ad nostram curiam, & Ecclesiasticos iudices citari uel trahi fecerint, uel interdicti aut excommunicationis, uel alias sententias & processus, contra eos obtinuerint, aut ibi in iudicio contenderint, aut etiam Officialem, iudicem, uel nuncios nostros, & Episcoporum, qui huiusmodi sententias tulerint, & processus fecerint, compellere per captionem personarum, uel rerum suarum, uel propinquorum suorum, uel alio quocumq; modo, ad desistendum uel obrinendum absolutiones seu reuocationes huiusmodi faciendas.

Qui nolunt exequi mandata superiorum. Caput LXXXVI.

Eos

Os etiam quæ in causis ad forū Ecclesiasticum pertinentibus, executiones aliquas contra quascumq; personas fecerint, capientes, & q; eos capi, uel alias lædi mandauerint, seu procurauerint, nisi infra unius mensis spatium, cū debita satisfactione præmissa emendauerint, & cum effectu destituerint, in his scriptis excommunicationis sententiâ innodamus.

De extortis absolutionibus Caput LXXXVII.

E autem circa hæc quæ necessaria sunt omittamus, & ne quis ignorantiam possit prætere in præmissis, duas constitutiones felicitis recordationis domini Gregorij Pape x. præsentis constitutioni de uerbo ad uerbum duximus subnectendas, quarum prima hæc est:

Constitutio prima:

Absolutionis beneficium ab excommunicationis sententiâ, uel quacumq; reuocatione ipsius, aut suspensionis, seu etiam interdicti per uim, uel metū extorta, præsentis constitutionis auctoritate omnino uiribus euacuamus: ne autē sine uindicta uolentiz crescat malignandi audacia, eos qui absolutionem seu reuocationem huiusmodi ui uel metu extorserint, excommunicationis sententiæ decernimus subiaccere.

Item alia hæc est.

Quicumq; pro eo quod in reges, principes, & barones, nobiles, ballinos, uel quoslibet ministros eorum, aut quoscumq; alios excommunicationis, suspensionis, uel interdicti sententiâ fuerit promulgata, licentiam dederunt alicui occidendi, capiendi, seu alias in personis aut bonis suis, aut suorum grauandi, eos q; tales sententiâs p; tulerūt, siue q; sunt occasiõe placæ, uel easdē sententiâs obseruâtes, seu taliter excōmunicatis cōmunicare uolētes, nisi licentiâ ipsam re integra reuocauerint, uel si ad honorū captiōnē occasiõe ipsius licentiæ sit p; cessum, nisi bona ipsa fuerint infra octo dierū spatiū restituta, aut satisfactio pro ipsis impēta, in excōmunicatiōis

N ij sententi-

ACTA ET DECRETA SYNODI

sententiam incidant ipso facto. Eadem quoq; sint sententia innodati, oēs, qui ausi fuerint prædicta licentia data uti, uel aliquid præmissorum, ad quæ committenda dari licentiam prohibemus, alias committere suo motu. Qui autem in eadem sententia permanserint duorum mensium spatio, extunc ab ea non possint, nisi per sedem Apostolicam, absolutionis beneficium obtinere.

De clericis in iudicio seculari parentibus. Caput LXXXVIII.

Illud quoq; sub excommunicationis pœna prohibemus, ne quisq; Ciuitatis, Diocel. & prouinciæ nostræ clericos, seu Ecclesiasticas personas, trahere seu trahi facere præsumat, super quibuscumq; personalibus actionibus, coram quocumq; domino, iudice, Ballino, uel quolibet alio temporali seu seculari, uel secularem iurisdictionem habente. Clerici uero contra hoc facientes, excommunicationis incurrant sententiam ipso facto. Sed nec ipsi de facto, coram talibus, & super talibus, siue à clericis, siue à laicis tracti fuerint, in ipsos consentiant, aut coram eis super his respondeant, sub eadem excommunicationis pœna, præter alias pœnas de iure scriptas. Nos enim sententias, condemnationes & processus quilibet eorum talibus siue per eos, siue eorum auctoritate, uel mādato habitos & habendos, irritos decernimus & inanes. Si uero domini seculares, iudices, Ballini præmissi, & alij quicumq;, quomodolibet directe uel indirecte, per se uel per alios, tales in se consentire, aut coram se ostendere, compellere, aut ab eis aliquid extorquere præsumperint, ipsi iudices, domini, Ballini, & quilibet alij, excommunicationis sententiæ ipso facto se nouerint subiacere: & à quibus absolui non possunt, nisi prius eis restituant, quod à talibus habuerunt: nec remissio eorum, a quibus exactū extiterit, ipsos extorquentes aliquatenus ualeat exculare.

Ne bona Ecclesiarū alienis personis submitrantur. Caput LXXXIX.

Inuncta nobis officia, cura, & commissa præterita, nos impellunt, ut tam præsentis innouatione statuti, quam debitarum adiectiōe pœnarum, nostris & subditis nobis Ecclesiis indemnitatibus cōsulamus: ne nos qui alios in sua iustitia fouere tenemur, ius nostrū & Eccle-

& Ecclesiarum inprouide negligere uideamur. Quia igitur nonnulli bona & iura nostra, & Ecclesiarum prædictarum (spiritualia Ecclesiastica & temporalia, modis uarijs occupare, & occupata detinere, Dei timore postposito, non uerentur: Alij uero feuda, & retrofeuda, bona & iura, quæ à nobis, & ab Ecclesijs nostræ provinciæ tenere debent, alijs personis recognoscere uel submittere non formidant. Adhæc interdiximus omnibus & singulis a nobis, & Ecclesijs nobis subditis, quæcūq; bona Ecclesiastica, & mundana, iura, feuda & retrofeuda, quomodolibet tenentibus seu præsentibus, ne de cætero illa in toto uel in parte quoquo modo uel titulo, alienare, transferre, recognoscere, uel submittere, quibuscumq; personis Ecclesiasticis uel mundanis, collegijs uel uniuersitatibus, seu in illas sine nostra, aut successorum nostrorum de prælatorum Ecclesiasticorum prædictorum licentia speciali præsumant, & ne quisq; recognitiones, submissiones huiusmodi amodo scilicet recipere præsumat: in contrafacientes uero, ex nunc, ut extunc, personas scilicet singulares, excommunicationis, in Collegia uero seu Uniuersitates, interdicti, in his scriptis sententias promulgamus. Et insuper occupationes, detentationes, alienationes, translationes, recognitiones, & submissiones ipsas irritas nunciamus, & totaliter annullamus: eisdē q; excommunicationis sententiæ decernimus subiacere eos, qui bona immobilia, feuda, iura, iurisdictiones & libertates quorumlibet Ecclesiarū nostræ Ciuitatis, Diocesis & Prouinciæ, quomodolibet usurpare, ac occupata detinere præsumperint, nisi infra duorum mensium spatium, a præsentis publicatione constitutionis connumerandum, taliter occupata, seu detenta, cum omnibus fructibus & prouentibus inde perceptis plene & integre restituerint Ecclesijs illis, seu Ecclesiasticis personis, ad quas pertinere noscuntur. Uniuersis & singulis Ecclesiarum Rectoribus & curatis præcipientes, quod præsentem constitutionem Parochianis suis exponere studeant diligenter: & si forte quemq; hac excommunicatione ligatum noueritis, illi sepulturam in morte sua, seu aliqua Ecclesiastica Sacramenta in uita non ministrentur, uel admittant etiam ad diuina.

De Phisicis & medicis. Caput XC.

N ij Quia

ACTA ET DECRETA SYNODI

Via sicut intelleximus, pleriq; indocti, & quorum vita & mores incogniti sunt, in ciuitatibus, castris, oppidis & villis nostris, & nostre Prouincie, in arte medicine & chirurgie, & alijs artibus docere & praticare cõtendunt, & circa exhibendas medicinas & colliria, q̄ plures impiti & inexpliti se ingerunt: ex qbus q̄ plurima dispēdia peruenisse noscunt, magistrisq; esse cupiunt, qui discipuli non fuerunt, districte sub poena excommunicationis latę sentētię inhibemus, ne quis deinceps in Ciuitate seu Dicecef. nostra & Prouincia, artem medicine seu chirurgie exercere seu docere præsumat, absq; nostra seu Episcoporum locorum licentia speciali. Decet enim, ut prius examinentur & approbentur, tam in scientia q̄ in moribus, hi qui circa salutem corporum, quę rebus quibuslibet sponenda existunt, asserunt se expertos: cum maxime in talibus tā periculosis & arduis, quilibet ignorans præsumi debeat, nisi probauerit se scientem.

De honestate Clericorum. Caput XCI.

Tem præcipimus, ut unusquisq; maxime clericus, dolos & coniurationes caueat, odium & emulationes, obtrusionem, atq; inuidiam effugiat: non uagis oculis, non effreni lingua, aut petulanti tumidoq; gestu incedat: sed pudore, etiam uerecundia mentis, simplici habitu, incessuq; ostendat: obscenitatem etiam uerborum & membrorum, sicut & operam, penitus excreetur: senioribus debitam exhibeat obedientiam, neq; ullo iactantię studio seipsum attollat, bonis moribus studeat, ab omnibus illicitis cor, linguam & corpus, Deo auctore conseruet: omnis enim iactantia atq; immoderatio, à bonis est moribus aliena: curam pauperum, peregrinorum, & aliarum miserabilium personarum habeant, præbentes eis charitatiuam refectionem, prout eis à Deo fuerit inspiratum: Viduas, orphanos, & pupillos defendant, & tam in his q̄ in alijs totius boni laudabile exemplum exhibeant.

De fetu mortuo. Caput XCII.

Si mu-

SI mulier in puerperio decesserit, & partus in uisceribus maternis adhuc iacere credatur, uterus mulieris sine mora aperiat, & partus si uiuus eductus fuerit, baptizet: Si uero mortuus, extra cimiteriū tumulet. Sed si partus simul cū matre mortuus probabiliter creditur, tūc sine apertioe, mulier cū partu cimiterio intumulet. Si autē muliere in partu laborāte, infans ex uētre matris rīm caput emiserit, & nasci nequeat, mox aliqua de obstetricibus aquam sup caput infantis infundat, dicens: Ego te baptizo, in noīe Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen. Et erit baptizatus. De eodem item dicendum est, prout quidam asserunt, si maior pars corporis, præter caput, appareat & baptizetur, secus si minor. Vnde si tales pes, uel sola manus appareat, baptizari non debet: quod si fiat nihil agitur. Cum enim tunc partus non nascitur, nec tunc etiam renasci potest. Ceterum, si solum caput, uel sola maior pars corporis appareat, nec discerni potest, cuius sexus sit, tunc obstetrix lauando caput cū aqua & faciendo crucem supra corpus, dicat sic: Creatura Dei, ego baptizo te, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & erit baptizatus.

De confirmationibus. Caput XCIII.

Confirmatio est secundū Ecclesiasticū Sacramentum, ab ipso Christo institutū, q̄ Apostolos suos confirmauit, & p̄ eos, corūq̄ successores, populos cōfirmādos esse decreuit. In hoc Sacramento, sicut in baptismo cōpaternitas cōtrahit, impediens matrimoniū contrahendū, & dirimēs iā contractū. Nullus potest bis cōfirmari, sicut nec bis baptizari: nullus nisi ipse baptizatus sit, aliū ad cōfirmādū p̄senter: nullus propriū filiū, uel ecōuersor: nec uir uxore, uel ecōuersor: nec uir & uxor simul infantē aliquē in cōfirmatioe teneant seu p̄senter, nō plures unū cōfirmandū, aut unus plures cōfirmādos p̄senter, ne obliuio ex t̄p̄is diurnitate, uel p̄sonarū multiplicitate pueniens, peccādi occasione inducat: nullus hoc Sacramētū, nisi baptizatus fuerit accipiat. Cōfirmādus, si adultus sit, prius debet cōfiteri p̄ctā. In cōfirmatioe noīa possunt mutari. Nemo sine hoc Sacramēto uitā debet finire. Ideoq̄ sepe dicat laicis, ne diu expectēt Episcopi sui aduētū ad cōfirmandū, sed pueros mittāt ad loco proxia, ubi audierit Episcopū aduenisse.

De confessionibus Caput XCIII.

ACTA ET DECRETA SYNODI

Vllus alieno sacerdoti peccata sua confiteatur, nisi prius a proprio petita licentia & obrenta, quam nullus requisitus malitiose dare, recusare præsumat. In quibusdam tamen casibus, libere potest quis confiteri alieno sacerdoti, a suo presbytero licentia nõ petita. Primo, si Episcopus hoc alij delegauerit specialiter. Secundo in aliena Parrochia peccans, potest de illo peccato, sacerdoti illius Parrochie cõfiteri. Tertio, si suum domicilium ad aliam Parrochiam transtulerit. Quarto, cum est uagabundus. Quinto, si sibi mortis periculum imminet, nec habere potest proprium sacerdotem: quo etiam casu posset laico catholico confiteri. Sed nec aliquis sacerdos, alterius Parrochianum ad confessionem admittat, sine licentia propriij sacerdotis. debet autem confitens seipsum, non alium accusare, nec personam eius, cum qua peccauit, debet nominatim exprimere: sed nec confessor de illa quærere debet. Nõ debet etiam quis per nuncium, uel per scripturam, sed proprio ore confiteri debet, ut qui per seipsum peccauit, per seipsum confiteatur, ut erubescat.

De eodem.

Dhæc confessiones mulierum, non in loco occulto, sed in patenti, quis audeat, nec earum facies aspiciat, sed uel capucium ante oculos teneat, uel alibi faciem auertat: & si forte horribile peccatum audierit, non spuatur, nõ faciem torqueat, aut signum aliquod faciat. propter quod peccatorem deterreat, uel rubore seu uerecundia confundat, ita ut reliqua peccata sibi timeat reuelare.

Item sacerdos peccatorem diligenter admoneat, & discrete inducat, ut omnia peccata sua humiliter, uere, integre, simpliciter, & fideliter confiteatur, nec uerecundia, uel timore aliquod celet: ostendens ei, quia non homini, sed Deo, cuius personam repræsentat, ipse loquuturus est, & quod ipse sacerdos peccator est: & beati Petrus & Paulus peccatores fuerunt: eo quod res pene contra naturam est, ut quis sine peccato sit, & humanum est peccare sed diabolicum in peccato perseuerare. Dicens ei, quod si fecte & palliate confiteatur, uel si aliquod mortale peccatum celauerit, uel scienter dimiserit, uel

serit, uel partem peccatorum uni sacerdoti, & partem alteri confiteatur, talis pœnitentia, ad æternam salutem non sufficit promerendam. Intel ligens igitur presbyter ea, quæ confitens dicere uoluerit, quærat ab eo, utrum alia dicere uoluerit, sollicitando cum, ut studiose cogitet, nec aliqd prætermittat; de delictorum circumstantijs, prudenter & caute interroget: non tam q̄ scire appetens, sed ut melius & salubrius consulere sci at: & utatur consilio Concilij generalis, ubi sic dicitur: Sacerdos autem sit discretus & cautus, ut more periti medici, superinfundat uinum & oleum uulneribus sauciati, diligenter inquirens etiam peccatorum circumstantias & peccati, quibus prudenter intelligat, quale debet ei præstare consilium, & cuiusmodi remedium adhibere. Interroget ergo in genere, & de diuersis uidelicet utrum peccauerit peccato superbię, gula, luxurię, & sic de alijs. Vnde August. Diligēs inquisitor, & subtilis inuestigator, sapienter & quasi astute interroget à peccatore, id qd forsitan ignorat, uel uere cunctia uult occultare. Cognito igitur, uidelicet secundū locū, tēpus, sexum, conditionem, causam, intētionem, crimine, uarietates eius non dubitet inuestigare, nempe personam, motum, & alia necessaria: non tamen specificando nimium circumstantias, nec interrogando de inusitatjs: ne quærendo de illis, quæ confitens forsitan ignorat, uel nunquam audiuit, in his instruat, & ad peccandum inducatur. Nam & secundum Gregorium, loquendo, specificando, & interpretādo, sepe culpa detegitur quam nescit ipse qui confitetur. Sed nec inquirat unde persona est, cum qua confitens peccauit. Quærat etiam sacerdos à confitente, utrum doleat de commissis, dicens ei, quod nō gaudebit se conuersum, nisi doleat se fuisse peruersum: & an proponat ulterius non peccare, & pœnitentiam agere de commissis. Et si responderit se à peccatis non posse abstinere uel nolle, aut quod ab aliquibus uult abstinere, & in aliquibus remanere, debet nihilominus sacerdos confessionem eius audire, & ei de peccatis consilium præbere: prius tamen q̄ sibi consulat, ei patenter dicat, qd si quis quidquid habet pauperibus erogaret, & q̄ diu uixerit in pane & aqua ieiunaret, & alia bona faceret, nihil sibi proficeret ad uitam æternam obtinendam, q̄ diu deinde in peccato commisso remanserit, uel propositum, & uoluntatem iterū committendi habuerit; nec eū ab aliquo peccato absoluat, nisi ab omni-

*locū,

O bus pœnitenti-

ACTA ET DECRETA SYNODI

his pœnituerit, & nisi propositum habuerit, iterum non peccandis
 ad quod toto posse & studio ipsum inducat. Quod si ipsum ad ueram
 pœnitentiam & confessionē inducere nequuerit, præbeat ei de pec-
 catis confessis consilium, dicens in hunc modū: Frater dico tibi, & con-
 sulo, quod ieiunes, ores, des eleemosynas, & alia bona facias: hæc tamen
 ad uitam æternam non sufficiunt obtinendam, quamdiu in peccato
 uel peccati manseris uoluntate, quia nihil prodest ieiunare, & orare, &
 alia religionis opera facere, nisi mens ab iniquitate reuocetur. Et secu-
 dum Esaiam: Irisor, & non pœnitens est, qui adhuc agit quod pœni-
 tet: opera enim sine charitate, apud Deum nec iusticiam, nec innocen-
 tiam præstant. talem tamen pœnitentiam facias, ut per hæc bona, et alia
 quæ feceris, dignetur dominus cor tuum ad ueram pœnitentiam illu-
 strare. Et facta generali confessione, Confiteor Deo, & cetera. nõ absoluat
 eum à peccatis, sed dicat ei quod non recipiat corpus Christi, quamdiu
 in peccato cõmisso, uel in uoluntate & proposito iterum cõmittendi
 manebit. Prouideat tamen quantum poterit, ne in desperationis pericu-
 lum illum inducat, sicut Iudæi Iudam desperatione fecerunt. Et quia con-
 traria contrarijs curantur, sacerdos peccatori peccata confitenti & pro-
 positum ulterius non peccandi habenti, suadeat & imponat pœniten-
 tiam, & correctionē per contrarium sibi correspondentem. Contra su-
 perbiam enim suadeat humilitatem, & iniungat orationem: cõtra aua-
 riciam, eleemosynarum affluētiam: contra gulositatem, ciborum absti-
 nentiam & sobrietatem: contra luxuriam, ieiunium, & orationes, pere-
 grinationes, disciplinas, & alias carnis macerationes: imponendo ta-
 men semper iuxta personæ conditionem pœnitentiam quam poterit
 supportare, ne si forte nimium aggrauetur, grauius peccet, etiam iniun-
 ctam pœnitentiam infringendo. Nam secūdam Ioannem Chrysosto-
 mum: Si erramus modicam pœnitentiam imponendo, melius est, pro-
 pter misericordiam talem dare, quàm propter crudelitatem magnam
 infringi. Vbi enim paterfamilias largus est, dispensator non debet esse
 tenax, & secundum Ambrosium: Melius est pœnitentias tales præsta-
 re pro misericordia, quàm prætere inclementia. Imposita ergo si-
 bi pœnitentia, & facta generali confessione secundum confiteor, & cetera,
 dicat sic: Iniungo tibi talem pœnitentiam seu satisfactionem pro pecca-
 tis, quæ

tis, quę cum contritione confessus es. & ponens manū super caput eius, dicat: Indulgentiā, absolutiōnē, & remissionē omniū peccatorū tuorū tribuat tibi omnipotens & misericors dominus. Et ego auctoritate dñi nostri Iesu Christi. & beatorū apostolorū Petri & Pauli, & officij mihi cōmissi, & auctoritate qua fungor, absoluo te ab his pctis, quę cōfessus es & cōtritus. Et dicat ei, qđ si postmodū reduxerit ad memoriā aliqua pctā, quę nō sit confessus, redeat ad eum, ut ea confiteat. Infirmis autem nō est indicenda pœnitentia, sed solū innotescenda seu declarāda. dicit eñ sacerdos infirmo, cuius pctā audiuit: Frater si sanus esses, p his peccatis quę cōfessus es, deberes tot annis uel taliter pœnitere: sed quia infirmus es, nullā tibi iniungo ad p̄sens pœnitentiā corporalē: si autē de hac infirmitate te mori contigerit, facias dari tantū pauperibus, uel pijs locis, uel tot Missas celebrari, & similia loco p̄dictę pœnitentię. Si uero cōualueris, talē pœnitentiā facies. & imponens manū sup caput eius, absoluat eū à pctis, prout iā de sano dictū est. Quod si forte infirmus pro pœnitentiā recipienda, sacerdotē petiit, uel aliqua signa pœnitentię ostēdit, & priusq̄ sacerdos ueniat, ille obmutescit uel amens sit, sacerdos postea ueniens, siue ad nutum infirmi, siue ad testimonium eorū, q̄ illum pœnitentiā, uel presbyterū petentē, uel alia signa pœnitentię facientē audierūt, debet ei impedere qcquid humanitatis & cōsolationis potest, absoluendo ipsum, & recōciliando, & oratiōes dicendo, osculū crucis sibi dando, in cimiterio sepeliēdo, & similia faciendo.

De pœnitentiā iniungenda, & inquisitione faciēda. Cap. XCV.

Aueat tñ sacerdos omnino, ne aut uerbo speciali, ut dicēdo: ego nō sum fur uel adulter, quasi dicat tu es talis, uel in generali ut dicēdo: scio qualis tu es, aut signo, aut q̄libet alio modo, fauore, odio, uel timore prodat, uel reuelet peccatorem. Sed si forte sup pœnitentiā p peccato iniungenda dubitauerit, & Episcopi uel alterius prudentioris consilio indigerit, illud caute & generaliter sub alijs terminis, absq̄ alicuius p̄sonę expressiōe requirat. Alioquin deponetur, & in arcum monasterium, ad agendum ibi perpetuam pœnitentiā detrudi debet.

De discretione medicorum.

Caput XCVI

O ij

Medicus

ACTA ET DECRETA SYNODI

Edicis corporum sub pœna excommunicationis præcipimus, ut infirmos moneant & inducant, quod ante omnia medicos aduocent animarum, & postmodum ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedatur: eis insuper sub excommunicationis pœna prohibemus, ne pro corporali salute infirmis suadeant, quod sit in periculum animarum.

De pœnitentijs & absolutionibus Caput XCVII.

Lud quoq; notandum est, quod non remittitur peccatū, nisi restituatur uel emendeē ablatum, si restituēdi uel emēdandi facultas assit: nō uero potest quis uere pœnitere, nec debet à peccato absolui, nec pœnitentia sibi indici, nisi prius restituat uel emendet, rapinā, furtum, sacrilegium, incendiū, usurā, uel res ex naufragio, uel incendio habitas, seu quaslibet indebitas extorsiones, uel censum retentam, præter uoluntatem domini cui debetur, uel damna cuiuscumq; contra iustitiam data, & generaliter cuiuscumq; rei aliene scienter contra iustitiam debitam detentionem. In his siquidem omnibus & similibus, sacerdos debet præcipere confitenti, ut statim satisfaciat iuxta posse: & si peccatum fuerit occultum, fieri debet occulte, per ipsum sacerdotem, uel per alienam fidelē personam, suppresso nomine confitentis restitutio seu emendatio. Si autem pœnitens non habet rem, quam restituere debet, nec bona mobilia uel immobilia, unde statim satisfacere possit: uel habet, seu potest, is tamen cui restitutio facienda est, præsens non est, nec esse potest, & confitens apparatus uere pœnitens, & contritus, proponens firmiter cum poterit satisfacere, sibi pœnitentia iniungatur, & si sit infirmus, præcipiat hæredibus, ut si mori eum contigerit, de his plene satisfaciant pro eodem.

De restitutionibus in confessionibus faciendis. Caput XCVIII.

Mnes autem pœnitens, sanie uel infirmie, qui alijs tenentur aliquid restituere, non excusantur præcipiendo hæredibus suis, quod restitutionem faciant, uel emendant, nisi ipsum in toto, uel in parte statim restituent uel emendent, si hoc commode facere possint. Tenetur etiā
alienę

alienę rei detentor, & etiam eius hæres ad restitutionem, in quantum illius hæreditas sufficere potest: facienda autem est restitutio domino rei, uel eius hæredibus, si inueniri possint, ab his qui bona huiusmodi habuerunt, seu damna intulerunt, uel hæredibus eorum. Sed si diligenter inquisiti, & congruo tempore expectato non inueniantur, sed qui, & ubi sint ignoratur, tunc cum consilio sacerdotis, res illa in pias causas, præsertim in pauperum sustentationem distribuatur, pro illius anima, cuius fuit, fiatque præcipue distributio in pias causas, & in pauperes illius loci & territorium, in quo res reperta, uel capta, seu damnum datum fuit. Si uero scitur persona, cui est emenda uel restitutio facienda, agit tamen in remotis partibus, nec speratur quod debeat redire, mittatur ei, si fieri possit commode & secure, uel pro eo referuetur. Quod si non uenerit, sed mortuus fuerit, pro anima eius, cum consilio Ecclesie, pauperibus erogetur. Ad hæc, si res restituenda modica sit, si nec magni ualoris, debet mitti illi expensis detentoris: uel si res, uel summa modica est, & debitor inops sit, ei relinquatur, ut pro anima illius oret. Qui pecuniam aut aliam rem in uia alibi inuenit, tenetur eam reddere illi, quæ eam perdidit, si eum poterit inuenire. Sed si nescitur cuius fuerit, uel forte scitur, uel inuenire non potest, publicetur hoc per sacerdotes uel præcones, in Ecclesia uel in loco ubi inuenta est. Et si diu expectatus non inuenitur cuius fuerit, errogetur cum consilio Ecclesie, pauperibus illius loci, pro illius anima cuius fuit: & si modica sit res uel summa inuenta, & inuentor egenus, iuxta personę & rei qualitatem sibi concedi potest, ut eam pro elemosyna sibi retineat, & pro anima cuius fuit, oret. Confessor uero qui debet scienter discernere quodquid habet iudicare, quoniam nemo bene iudicat quod ignorat, noscere debet, quod quando plures in rapinis faciendis simul concurrunt, quilibet à se occupata restituere tenetur: dum tamen in occupatiõibus per alios factis culpabilis non existat. Si enim culpabilis fuerit, quia forte alijs ut raperent consuluit, tunc eius dolo & consilio damnum datum sit in solidum, in quantum facere potest, tenetur, præcipue in foro conscientie. Sed & si captiuus passus, aduersus raptores & consiliarios rapine, accusationes, seu actiones suas, ex iusta uel iniusta causa exercere non uult, tamen ei satisfaciendum est, nisi forte ipse spoliatus, raptori, qui primo & principaliter tenetur.

ACTA ET DECRETA SYNODI

& quæ res habuerit, liberaliter remiserit: quo casu est consiliarius, qui nihil habuit, liberatus. Sed si consiliarius ad rapinã, passus est absolutus, nõ ideo alij ad quos res puenerunt liberant, nisi illos expresse intellexerit liberare. Cæterũ, si nõ dedit quis consiliũ de rapina faciendã, iuit tamẽ cum raptore: nõ ut ad rapinã quã dissuasit iuaret: sed ut raptorem, ne ab aliquo lædi posset defenderet: tunc si nulla res ablata est, ad nullius rei restitutionẽ tenetur. Sed si raptor aliqua abstulerit, bene tenetur, quia & si nõ consiliũ, opem tamen ad rapinã dedit. Quod uerũ est, si raptor sine eo res apportare nequiuisset, quod si potuisset, iste non tenetur. Si uero raptor nihil abstulit, sed alias damnũ intulit, tunc nullo modo tenetur, quia rapinã dissuasit, licet ad hoc, ut raptorem defenderet, iuerit. Si tñ raptor nullo modo iuisset, nisi eius habuisset comitatũ, bene tenetur. Quia & si uerbo dissuasit, opem tñ dedit, & factio consult. Generaliter autẽ restitutio faciendã est, qualitercũque in alterius, cuius interest iudicium acquisitũ sit, puta, quia damnũ per iniuriam datum est: ubi uero nullius interest, cũ alias illicite acquisitum est, ita quod absque peccato retinere non potest. Ut sicut aliqui dicunt in his, quæ excommunicatus acquirat, & etiam ubi alicuius interest, nescitur tñ quis, uel ubi ipse, uel eius hæres sit, tunc quidã de consilio confessorum est totum pauperibus erogandum, uel eidem si egeat, ut p̄mittitur relinquendum: faciendã est enim restitutio eius, quod quis per furtũ, rapinã, oppressionẽ, dolum, uel calũniam acquisit, ut per hos omnes casus comprehendamus, in quibus, siue per accusationes, siue iudicis officio competit repetitio.

Item de restitutionibus.

Tenetur enim quis restituere, quod alteri debitum est, siue iure naturali tantũ, quale est illud quod seruo debet: siue iuris ciuili tantũ debitum sit, ut si hæres credens hæreditatem ad omnia sufficere, soluit integre legatum, de quo poterat falsitiã detrahere, legatarius quidam illud ei restituere tenetur: quãuis quidam contradicant pro eo, quod falsitiã detrahere, & quum est, super qua equitate lex facta est. Et idem uidetur in eo, qui scripsit se pecuniam spe futurę numerationis debere, qui tamen nihil in meritate accepit, quia licet biennium post, quod exceptio non numeratę pecunię

re pecuniæ non competit lapsus, sic non tamen tenet in foro conscientie reddere seu dare aliquid illi creditori, ad quod iure civili teneret, propter exceptionem emissam. Item hypocrita qui sub spe boni Christiani multa quaesivit, recipiendo in se executiones testamentorum, uel alias, ea restituere tenet, quæ per fraudem quaesivit: sed forte non illi qui dedit, quia mercedem suam iam consecutus est, sed faciet sibi amicos de mammona iniquitatis, in pios usus talia conuertendo.

De eodem.

An restituisse seu satisfacisse quis uideatur, qualitercumque satisfacit Ecclesie, si re non restituta is, cui restitutio, seu emenda facienda erat, pactionibus minime præcedentibus, ex corde sibi donauit uel remisit, dum tamen sit persona talis quæ donare uel remittere possit, quia satisfacere est ad creditoris uoluntatem facere.

De eodem.

Etum, si is qui ad restitutionem tenetur, euidenter omnino non sic soluendo factus est, tunc iuxta præmissa sufficit contritio cum proposito reddendi, quando commode poterit, quia eius qui nihil habet, nihil periculo esse potest, & Deus cor interrogat, lex autem opera quaerit. Si autem confessor dubitat, an ille sit adeo pauper, ut diximus, tunc consulat ei ut bonis cedat: quod si fecerit satis est, tunc est eius nota paupertas. Sed & quantum bonis cedat, nihilominus debet illi iniungere poenitentiam saluare, quod & facere debet, etiam si plene solueret seu satisfaceret. Talis namque duos offendit, scilicet Deum qui precipit, Non furtum facias, In quo omnis iniusta & illicita alienæ rei occupatio siue acquisitio prohibetur. Quia etiam dixit: diliges proximum tuum sicut te ipsum, & iterum: Non concupisces rem proximi tui. Unde per transgressionem diuini præcepti, iniungetur illi poenitentiam saluare, per quam Deo satisfaciat, offendit etiam proximum rem illius illicite contrahendo, aut sibi quomodolibet iniuriando erogando. Unde ad restitutionem seu satisfactionem, si facultas assit, uel non assit, saltem ad cedendum bonis tenet, & alterum istorum, reliquum non excludit. Unde non sufficit restitutio seu satisfactio, uel cessio, nisi poenitentia per quam Deo satisfiat sequatur.

ACTA ET DECRETA SYNODI

Si uero omnino soluendo non est, sed uel in parte, uel in toto soluere potest, non tamen commode & sine periculo sustentationis suæ, aut uxoris, aut familiæ, tunc confessor debet illum ad ueram contritionem & pœnitentiam inducere, dicens ei: *Fili, restitue quod potes, ut sic pœnas infernales euites, & cum Deo in cœlis æternaliter glorieris. Et ponat secundum Augustinum, ante eius oculos iudicium Dei, terreat eius conscientiam, & persuadeat pœnitentiam: & si nolit restituere, nec conterri, non potest sibi pœnitentia, sed solum consilium iuxta præmissa impendi. Si uero ad contritionem & pœnitentiam potest induci, tunc dicat illi, quod statim, uel infra certum tempus, quidquid commode emendare potest, emendet, & de reliquo ab eo cui satisfieri debet, ueniã postulet humiliter & deuote: quam si obtinere potest, bene est. Alioquin componat seu ordinet cum ipso, ut cum eius uoluntate paulatim singulis annis & mensibus emendet quod poterit, donec fuerit plene satisfactum, moderata tamen uitæ sustentatione sibi & familiæ reserua-
ta. Quod si forte plures sunt, quibus satisfacere uel emendare debet, quorum aliqui dilationem concedere, aut in totum remittere uolunt, alij non: tunc confessor consulat illi, ut ad iudicem fori contentiosi accedat, qui uocatis omnibus, stabit iudicio maioris partis: hæc autem maioritas in hoc casu intelligitur, tam respectu ciuilibus debiti, q̄ & respectu numeri personarum. Si uero ad omnia paria sint præferenda, quæ dā erit humanior sententia, scilicet illorum, qui in concedenda dilatione consentiunt, nec quantum ad hoc interesse, inter ypothecarios & chirographarios creditores. Si autem nullam potest misericordiam inuenire, tunc tenetur statim soluere, uel bonis cedere, quia talis peccator semper est in mora, præsertim ubi is cui restitutio, seu emenda fieri debet, multum & periculose eget. Iura tamen reis condemnatis quadrimestre tempus ad soluendum concedunt. Vbi autem non est tanta, & tam periculosa creditoris egestas, nec ipse induci potest ad dilationem aliquam concedendam, nec etiam debitor ad statim emendandum & restituendum, sunt qui dicunt, quod tunc sacerdos potest suam conscientiam informare ex eo quod intendit utiliter agere negotium creditoris. Si em̄ uidet, quod creditor non potest aliter in perpetuum, uel non ita cito, aut non ita commode suum recuperare, potest pœnitenti, recepto ab
eo iu-*

eo iuramento, & alia idonea cautione, si quam præstare potest, moderatam dilationem ad solvendum concedere, & sub conditione, scilicet quod si, hic infra diem statutum adimpleverit absolvere, ut sic creditor sibi debitum recuperet, & ille in desperationem non incidat: quanquam rigor iuris positivi aliud suadeat in hoc casu.

De restitutionibus.

Nemini licet furari furi, vel raptori, usurario, vel avaro rem furtivam vel raptam, ut ipse ex ea elemosynam faciat, quia non sunt facienda mala, ut eveniant bona: auferit etenim illi facultatem restituendi rem qui ad eam tenetur, nec rapinam seu furtum iustificat, eo quod raptor largas ex iniusta re elemosynas facit, imo species furti est velle de alieno largiri: qui rem aliquam sibi ad certum usum recipit commodatam, eam alteri commodando, furtum committit. Sed & creditor, qui rem sibi obligata utitur, in scio debitore, committit furtum. quo casu ad æstimationem usus, etiam rem domino restituta, tenetur. Illud etiam notandum, quod si circa illicitæ acquisitionum restitutionem ambiguitas oritur, aut si res vel summa, quæ restitutioni subiacet, magna est, tunc erit nostrum & Episcoporum consilium expectandum. Item adhuc statuimus, quod sacerdos damna data, seu forefacta sibi à consentientibus, ut alijs restituant assignata restituere non differat, nec sibi retinere præsumat.

De suspensis excommunicatis. Caput XCIX.

Illud quoque prætereundum non est, quod qui excommunicatus, vel ab homine suspensus, vel aliter absque titulo Canonico Ecclesiasticum beneficium recipit, si saluari desiderat, omnia inde recepta Ecclesiæ restituat, & beneficium dimittat, nisi cum eo per sedem Apostolicam fuerit dispensatum.

De guerra iniusta. Caput C.

Item declaramus & denunciamus, quod quicumque dominum temporalem, vel aliquem potentem inducit ad guerram iniuste movendam, vel prædam faciendam, in solidum ad restitutionem tenetur. Cæterum,

ACTA ET DECRETA SYNODI

si duo facientes principaliter guerram, pacificentur ad inuicem, & damna hincinde data remittant: talis quidem remissio non extenditur ad homines, & subditos eorum, nisi de expresso illorum consensu sit facta remissio. Imo est eis emenda, & restitutio facienda: nam & ab illis non possent ipsi domini guerra non existēte, sine rapina extorquere tantundem, uel nisi pax forsan aliter fieri non possit, nam tunc utiliter geratur partis negocium utriusque.

De assessoribus & aduocatis.

Caput Cl.

Assessores quoque & aduocati incitantes & inducentes ex certa scientia, & contra conscientiam iudicem ad iniuste iudicandum, in solidum ad restitutionem tenentur: quia qui occasionem damni dat, damnum dedisse uidetur. Si uero iudex simplex est, & iudicat secundum conscientiam, deceptus cum consilio assessoris, bona fide electi, qui communiter iustus & peritus credebatur, excusatus est, & assessor tenetur. Etiam iudex & assessor ad restitutionem, si se scienter imperitose de iudicando & assedendo intromittant, quoniam culpa est immiscere se rei ad se non pertinenti, & talem assessorem etiam scienter eligens, in culpa est. Rursus assessor percipiens certū salarium, & ultra illud aliqd extorquēs, ad restitutionem tenetur. Alij uero interiores officij & nunciij, siue missi, & similes, si certum salariū percipiunt, & ultra illud aliud extorquent, ad restitutionem tenentur. Si uero certum non recipiunt salarium, & ultra debitum modum & loci modum aliquid per uim uel immoderatam improbitatem extorquent, tunc quidem licet ad restitutionem non teneantur, debent tamen tanquam de improbe acquisito eleemosynas facere. Prohibitus aduocare ut religiosus beneficiarius, & in sacris constitutus, in certis casibus si aduocare præsumit, licet non cogatur salariū ei a quo percepit, restituere, quia eius non interest, ex quo ille in aliqua culpa amissionis causæ non fuit, tenetur tamen iuxta sacerdotis consilium illud in pias causas elargiri.

De eodem.

Siucto.

luero per cavillationes & malicias suas aduersario aduocatus iustam causam abstulit, uel ipsum grauauit contra conscientiam, allegando seu positionem duplicem, uel captiosam faciendo, uel falsum testem instruendo, uel clientulum suum ad uerum negandum inducendo, uel litem ex industria protrahendo, & similia: tunc in solidum illi ad uerum interesse tenetur, quod si propter eius ignorantiam, uel negligentiam, cliētulus suus causam amisit, tenetur illi non solum salarium extortum, uerū & damnū litis restituere. Nam imperitia, culpæ annumeratur. Verū quāquā liceat ei uēdere iustam patrocinium, & iuris peritorum consiliū, pauperi tamen gratis consulere debet, si absq; magno amore & studio respondere potest: ut sicut gratis accepit, & ita gratis det.

De testibus corruptis. Caput CII.

Estis corruptus ad restitutionem damni ei faciendam tenetur, qui propter eius falsum testimoniū causam suam amisit. Si uero receperit præmium propter uerum testimonium dicendum, tunc quod percepit, iuxta sacerdotis consiliū, in pios usus erogare tenetur. Idem est de iudice recepta pecunia, iustam sententiam proferente. Testis tamen & iudex delegatus, sumptus moderatos, & assessor competens salarium licite recipere potest.

De accusantibus & denunciantibus crimina. Cap. CIII.

Accusatores & denunciatores criminum, hoc calumniose agentes, ad illati damni restitutionem tenentur. Sed & qui ex odio non ex charitate denunciant, uel accusant, penitentiam inde agere debent: tales & ad restitutionem non solum pecuniæ, siue damni, uerum etiam famæ, tenentur: ne si forte uel per se uel per alios, aliquam cantilenam dixerint, uel libellum famosum scripserint, seu legerint, uel famæ & honori illius detraxerint in locis illis, in quibus sciunt illum fore ex præmissis infamatū, profiteatur publice se mēritos esse: ubi autē à diuersis, et sup̄ diuersis infamatus est, tūc arbitrio infamati, uel saltē iudicis, se super hoc purgēt: ueniā super ab eo sup̄ hoc postulares, deteriores siquidē sūt, qui aliorū uirō, mores, famāq; corrūpūt, q̄ n̄ q̄ aliorū substantias, prædiazq; diripiunt.

ACTA ET DECRETA SYNODI

De pravis constitutionibus contra iura & Euangelia. Caput CIIII.

Constitutiones quoque contra salutem animæ editæ, seruante non sunt, imo conditores earum, & statutorum iniurorum, quæ sunt contra ius naturale, quod in lege & in Euangelio continetur, & in Ecclesiarum præiudicium, & contra Ecclesiasticam libertatem, & eorum consiliarij, & scriptores, & secundum ea iudicantes, & ea obseruantes, & exequentes, ad restitutionem damni ex hoc secuti, insolidum, in quantum facere possunt, obligantur. Idemque est si fiat contra ius posituum, ad pauperes opprimendos, & iustitiam impediendam, & insuper leges ipsæ & statuta, ipso iure non tenent,

De lucris inhonestis. Caput CV.

Usurarij, & alij inhonesta & prohibita lucra exercetes, ad restitutionem eorum tenentur: quicquid autem sortis accidit usura est. Vnde scriptum est: mutuuum dantes, nihil inde sperantes. Sed nec ab infideli usuras recipere licet. Si quis tamen receperit, satisfaciatur inde auctoritate Ecclesiæ, illis Christianis, à quibus forsitan ille infidelis usuras extorserat, uel quibus est aliter obligatus, uel in eade sacra ad hoc faciendum deponat, & taliter liberatur. Quod si usurarius multa de scœnore lucratus est, de rigore iuris etiam talia lucra restituere tenetur, sicut & fur, & raptor, inter quos enumeratur. Quia tamen qui nimis emungit sanguinem elicit, uidetur nobis prout & sapientibus uisum est, in hoc casu sufficere debitori, si sortem & sumptum & moderatum interesse dumtaxat, & non talia lucra omnia recuperet, quia hoc suum repetere cum usuris tantum, tamen est quod post talem restitutionem, remissionem de talibus lucris ab illo postulet debitore. Cæterum uxor, filij, & familiares usurarij, furis, & raptoris, de talibus lucris comedentes & induentes, & unde uiuant aliunde non habentes, excusari uidentur: si tamen peccato non consentiunt, sed potius illum ad restituendum, & se corrigendum inducunt: quod uerum est, si sit spes uerisimilis de illius correctione, & utuntur cum moderamine tali ut super hoc non subtrahatur illi in totum, & in magna parte restituenda facultas. Si enim nulla sit spes de eius correctione, tunc illi si
sunt

sunt eis aliqua bona separata, de eis uiuant. Alioquin sibi quærant uisum à consanguineis uel amicis, & potius mendicare debent ostiatim, quam de talibus uiuant: quia potius debent omnia mala pati, quam tali & tanto malo consentire. Si autem uir crudelis, non permittit uxorem de alio comedere, nihilominus tamen uiuat de dote sua seu sponsalicio, si quod habet: & si non habet hoc, denunciet amicis uel Episcopo, ut illum compescant, quod si nulla monitione compesci poterit, comedat cum cordis dolore potius quam fame moriatur, nam & talis necessitas à poena furti excusat. & quam citius commode poterit, restituat, & ad cautelam poenitentiam agat.

De quæstis & tallijs. Caput CVI.

Irca quæstas seu tallias sciendum est, quod si dominus in cessione rei suæ instituit, quod possit talliare homines & colonos, hoc licite facere potest, imo colonus de hoc aliquid ex certa scientia retinens, uel subtrahens, uel celans, ad restitutionem tenetur, dum tamen antiqua & solita tallia fiat, & talis etiam quæ seitur & probabiliter creditur quod ab initio ex iusta causa fuerit imposita. Veruntamen si non fuerit dictum quanta tallia fiat, sed in cessione rei fuit determinate dictum quod dominus in tali homine uel cassamento, possit talliam facere, intelligendum est de moderata tallia, considerata hominis facultate & cassamenti qualitate. Si uero dominus immoderate extorsit, debet ad restitutionem per sacerdotem induci. Sed si colonus non exactus, tacite uel expresse absque domini dolo & fraude, aliquid ultra domino offert, dominus gratis recipiens, restituere non tenetur. Secus tamen est, si uiolenter aut iniuste uel terroribus extorsit. Quod si forte ipse, & eius prædecessores, tot exegerint ab hominibus suis, quod si uenderet quicquid haberet restituere non posset, tunc consulat ei sacerdos, ut remittat hominibus in recompensationem aliquam seruitutem, uel census aliquos, ad quos ei forte tenentur, uel concedat eis aliquam libertatem, uel cõstruat hospitale, uel aliquid aliud pium agat, cum consensu damnarum, seu successorum illorum.

De facientibus elemosynam de alieno. Caput CVII.

P ij Circa

PROVINCIALIS TRVEEREN.

Circa facientes eleemosynam de alieno, seu de illicite acqui-
 sito, uolumus omnes scire, quod si habens alia bona, ad
 restitutionem tenetur. Puta qui habuit ex iniusto bello,
 uel ex furto, uel rapina uel symonia, uel usura, uel ex nau-
 fragio, uel ex iniusto pedagio, uel ex iniustis tallijs, uel ui,
 uel metu extorsit, sed in ludo causa cupiditatis acquisiuit: uel iudex uel
 affessor, seu officialis, aliqua indebite acquisiuit. In his quidem & simi-
 libus casibus si sunt notorij quibus quis ad restitutionē tenetur, eleemo-
 syna uel personalis decima à tali dari uel recipi non debet. Si uero ad
 restitutionem non tenetur, puta quia in histrionatu, uel simili-
 bus acquisiuit: ex taliter quidem acquisitis eleemosyna, uel perso-
 nalis decima & dari, & recipi possent. Nā licet tales turpiter agant, non
 tamen turpiter recipiunt: sed & nisi ad restitutionem aliquis non tene-
 tur: si tamen ex notorio peccato prouenit, ecclesia recipere nō debet,
 ne peccatum approbare uideatur. secus si occultum sit, quamuis prela-
 tus hoc sciat. Regulariter autē quicūq; ex illicita negotiatione uel aliter
 sine calūnia aliquid acquirit, quod tamē iuxta premissa restituere non
 tenet, prudēter agit, si illud in pios usus eroget de sui cōsilio cōfessoris:
 non damnamus tamen eū, si quis hæc redibus talia relinquit. De eo uero
 quod restitutioni subiacer, eleemosyna fieri nō debet: nam species fur-
 ti est, uelle, ut prædiximus, de alieno largiri, nec debet quis male acqui-
 rere, ut bene dispenset. Nam abhominabiles sunt hostia, quæ ex scelere
 offeruntur. Religiosi autē, & clerici, administrationē habentes, possunt
 eleemosynam & oblationem facere. Quinimo quicquid eis superest,
 tenentur pauperibus erogare: quoniam quicquid habent clerici paupe-
 rum est, nisi forte suis superioribus, uel ecclesiasticis illud ex debito re-
 stituere teneantur. Dari quoq; ratione hoc licite possunt in studio, uel
 peregrinatione, de suorū abbatum, seu prælatorum licentia speciali exi-
 stentes. Religiosus tamen claustralis, cuiuscunq; religionis, proprio ca-
 rentis, nullam administrationē uel officiū habens, quia nec propriam,
 nec etiam uoluntatem habendi habere debet, eleemosynam uel oblatio-
 nem facere non potest: nisi forte cum abbatis uolūrate de communi-
 bus rebus hoc faciat uel nisi forte hominem ad mortem clurientem ui-
 deat: tunc enim licentia summi abbatis, scilicet Dei, orania sunt commu-
 nis, id

nia, id est, communicanda. Iuxta illud: Pisce fame morietem, quoniam si non paueris, occidisti. Vxor quoque de rebus paternalibus, id est, suis proprijs, potest etiam viro inuito elemosynas & oblationes facere. Sed & de bonis viui, & de illius licetia & permissione hæc instincte facere potest & debet. Quodimo de pane, uino, & similibus, quæ de laudabili & approbato more, quasi ubique ad uxoris dispositionem pertinere solet, etiam sine illius expressa licentia moderate tamē hæc facere potest, informans sibi conscientiam, quia uir eius hoc ratum habere debeat, etiam si aliquando hoc leuiter, aut ad terrorē forte, ne immoderate effundat, prohibuerit. Informans etiam sibi conscientiam ex pauperis qualitate, credens, quod si uir illum uideret, id ipsum faceret. Si autē omnino credat hoc uiro displicere, nec aliquo modo ualeat suā conscientiam informare, nullatenus cum illius scandalo, debet: quod modo de rebus viui diximus, idē etiā de dotalibus, quarū maritus dominus est, intelligi debet.

Item de facientibus elemosynam.

lliust familias de castrensi, & quasi castrensi peculio, nam quantum ad illa, pater familias censetur, elemosynam & oblationē licite facere potest: de aduenticio uero, & perfectio, sine patris licetia, uel permissione id agere nequit, nisi in casibus illis, in quibus de iure donare potest,

De indulgentijs eundo & redeūdo cū corpore Christi, Cap. CVII.

Vando corpus domini refertur ad infirmū, uel desertur, omnes fideles deuote illud flexis genibus, eundo & redeundo adorent. Nos autē omnibus uere pœnitētibus, ac humiliter cōfessis, ipsū corpus Christi associātibus, quadraginta dies de iniūctis sibi pœnitētis misericorditer relaxamus.

De delictis Monachorum, & Monacharum, Caput CIX.

Tem sub pena excomuniacionis firmiter inhibemus, et monachi seu moniales pro delictis ab eis cōmissis prebendis suis priuentur, sed in suis monasterijs recipiantur, in quibus puniantur & corrigantur, cōsiderata qualitate delicti, secundum regulares obseruantias, & alias prout secundum deum & iustitiam superioribus & prælatiis eorundē monasteriorum uidebitur expedire.

ACTA ET DECRETA SYNODI

De excommunicatione. Caput XC.

Item cum nullus excommunicari debeat, nisi pro peccato mortali, & contumacia, de qua dubitandum non est, quin mortale peccatum existat, Præcipimus sub pœna excommunicationis, quod omnes presbyteri moneant publice in suis Ecclesiis, & inducant Parrochianos suos, ut cum super excommunicationibus in eos latis fuerint per militantem Ecclesiam absoluti, nihilominus confiteantur & conerantur de peccato contumaciæ uel inobedientiæ, pro qua excommunicati fuerunt, hoc enim eis expedit ad salutem.

De ædificiis Religiosorum mendicantium. Caput CXI.

Item sub pœna excommunicationis, omnibus religiosis mendicantibus utriusq; sexus, cuiuscumq; religionis existant, nostræ Ciuitatis, Diœcesis, & Prouinciæ, firmiter inhibemus, ne extra sua monasteria & claustra, nouas mansiones sibi appropriare, seu noua ædificia ad usus suos construere præsumant, sine nostra & Episcoporum locorum licentia speciali, nisi hoc eis à sede Apostolica specialiter sit indultum, super quo nobis, & locorum ordinarijs si dem facere teneantur.

De decimis noualium. Caput CXII.

Item cum sicut decimæ de iure communi, ad Parrochiales Ecclesias pertineant, omnem dubitationis scrupulum amouentes declaramus, quod omnium noualium decimæ etiam ad easdẽ Ecclesias Parrochiales pertinent pleno iure. Nullus itaq; huiusmodi noualium decimas, contra uoluntatem presbyterorum Parrochialium sibi appropriare seu retinere præsumat, nisi super hoc sedis Apostolicæ priuilegio sit munitus. Et ut quid sit nouale singulis innotescat, omnes scire uolumus, nouale esse agrum, seu quodcũq; prædium de nouo ad culturam reductum, de quo non extat memoria, quod aliquãdo cultus seu cultura fuerit. Priuilegiaq; super huiusmodi noualibus religiosis concessis, non de quolibet tali nouali intelligenda credimus fore, sed illo dumtaxat, cuius decimam religiosus potest conuen-
tus, absq;

tus absq; graui detrimento ecclesiæ parochialis detinere, cum talis sit sæpe locus incultus, de quo parochialis ecclesia magis percipit decimarum ratione proventus.

De receptione statutorum, Ca. CXIII.

Item in uirtute obediētiae omnibus suffraganeis nostris, & eorum uices gerentibus firmiter præcipimus, ut hæc statuta salubria recipiant infra mensem, & ea in suis synodis Episcopalibus, uel alias quamprimum poterunt, congregatis omnibus ecclesiarum sibi subditarum prælatis & rectoribus ac uicarijs, & personis ecclesiasticis utriusq; sexus, eis publice legere & intimare procurent, ac deinceps annis singulis in perpetuum in suis synodis eadem statuta provincialia recommendari faciant ea, ex abundantia præcipientes, & innouantes in eisdem synodis ab omnibus obseruari. Et insuper omnium ecclesiarum cathedralium, collegiatarum, & monasteriorum, tam monachorum, quam monialium ac prioratuū prælati, Abbates & abbatissæ, & priores, necnon Archipresbyteratuū seu decanatuū, Archipresbyteri seu Decani quæprimū cōmode poterūt, sub pœna excommunicationis copiam de huiusmodi statutis provincialibus cum suis moderatis expensis recipiant, ut de eis rectoribus & uicarijs ecclesiarum, aut alijs personis ecclesiasticis, præfati Archipresbyteri seu decani, in suis Archipresbyteratibus & decanatibus fiat copia, in tantum, quod modis omnibus sub pœna prædicta omnes personæ prædictæ ecclesiasticæ, nostræ ciuitatis, dicecesis, & prouinciæ, eadē statuta habeant penes se infra instantem natiuitatem domini. Et quia dilatio temporis obliuionem inducit, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ omnibus Archipresbyteris & decanatuū decanis, & parochialibus presbyteris præcipimus, ut ipsi decani in suis decanatibus cōgregatis omnibus presbyteris suorum decanatuū, annis singulis certa die uel diebus eadē statuta relegant ut super eis plenius instruantur. Presbyteri autem saltem bis in anno statuta eadem integraliter legant, & uideant, in quantum parochianos suos tangant, & super eis instrui possunt, ipsa statuta in suis ecclesijs etiam semel in anno una die si fieri potest, uel pluribus, in uulgari publicent, & exponāt, prout melius poterunt,

ACTA ET DECRETA SYNODI

runt secundum scientiam a deo eis datam, ut neminē in nostra ciuitate, diocesi, & prouincia lateant ea quæ in nostro prouinciali concilio sunt tam salubriter instituta.

De potestate Suffraganeorum. Cap. CXV.

Rostremo uenerabilibus fratribus nostris episcopis Suffraganeis nostræ prouinciæ, committimus, cuilibet in sua ciuitate & diocesi, plenariam potestatem absoluen di suos subditos, ab omnibus prædictis sententijs penos latis, si quas incurrerint: ita tamen quod prius satisfecerint de commissis eisdem statutis semper in suo robore duraturis. Item omnibus subditis nostris presbyteris, ciuitatis, diocesis, & prouinciæ nostræ Treuerensis uere penitentibus & confessis qui quolibet mense uel sepius unam missam celebrauerint de sancto spiritu & alijs personis ecclesiasticis & secularibus preces deo deuotas & orationes & præcipue orationem dominicā cum salutatione uirginis gloriose erga deum pia deuotione effuderint, pro statu pacifico imperij & regni & personarum pijsissimi principis, Charissimi domini & fratris nostri Henrici, dei gratia Romanorū Regis, semper Augusti, et serenissimæ Augustæ domine Margarete fælicissimæ coniugis sue, quæ sibi a deo data est & ut deus ipsos & nos ab omnibus aduersis ptegat & defendat, pgressu: quorum & nostros, ad laudem dei, de uirtute in uirtutē dirigat & prosperari faciat, quadraginta dies quotiens dictam missam celebrauerint, & prædictas preces effuderint de iniūctis sibi penitentijs misericorditer relaxamus. Et hoc presbyteri in suis ecclesijs quamprimum commode poterunt non differant omnibus intimare.

De potestate reseruata Archiepiscopo.

In super scire uolumus uniuersos, quod nos Baldunus prædictus, Treuerensis Archiepiscopus, nobis super præmissis omnibus et singulis reseruamus potestatem addendi, minuendi, corrigendi, interpretandi, & declarandi, quotiens opus fuerit, & nobis uisum fuerit expedire.

Sequitur.

PROVINCIALIS TREVEREN.

Sequuntur ex nunc aliquæ additiones, per colendæ memoriæ dominum Baldeuinum, archiepiscopum Treuerensem, supra dictis statutis, per patentes literas, additæ in modum sequentem:

Aldeuinus Dei gratia sanctæ Treueren. Ecclesiæ archiepiscopus, sacri imperij per Galliam archicæcellarius, Vniuersis, & singulis personis, tam ecclesiasticis quàm secularibus per suas Ciuitates, & diocæ. constitutis, Salutē, & synceram in domino charitatem. Ex credito nobis dispensationis officio, curis sollicitamur assiduis, curiosaq; inquisitione meditando discurrimus, ut subditorum nostrorum quieti & commodis, in quorū prosperitate utique prosperamur, iugiter mentis nostræ studijs intendamus, ut & ij dē felici dum regimine, præseruentur a noxijs, & opratis semper proficiāt incrementis. Igitur cum nonnulli instigante diabolo in tantam præsumptionis audaciam prorumpāt, ut clericos & ecclesiasticas personas occidere, mutilare, & captiuare, captiuosq; detinere, in suæ salutis dispēdium, non formident: sicut hucusq; pluries, quod dolentes referimus, dinoscitur perpetratum. Nos tantis periculis cupientes occurrere, & tam nefarios præsumptores condigna animaduersione ferire, ut saltem metus pœnæ, tales ab huiusmodi præsumptione cohibeat, & compescat: Statuimus tenore presentium, & ordinamus, si quis in hoc genus sacrilegij proruperit, quod aliquem clericum pro clerico se gerentem in terminis nostræ ciuitatis, uel diocæsis, occidat, mutilet, uel captiuet, seu etiam detineat captiuatum, quod contra talem occisorem, mutilatorem, captiuatorem, & ipsum clericum detinentem, per totum decanatum Christianitatis illius loci, ubi talis occisor, mutilās, seu captiuans, uel clericum detinens, domicilium habuerit, uel iurisdictionem exercuerit, de iure uel de facto, & etiam per totum decanatum illius loci, ubi talis clericus captiuus, detentus fuerit, & in qualibet parrochiali Ecclesia alterius decanatus, ad quam tales malefactores declinare contigerit, quamdiu moram ibidē traxerint, & post recessum eorum, per triduum cesserit, ac statim & sine alia monitione, penitus a diuinis. Quam quidem cessationis diuinorum sententiam, in loca prætracta, ut prætractum est, ponimus per presentes,

Q. ij tam diu

ACTA ET DECRETA SYNODI

tamdiu tenendam & firmiter obseruādam, donec præfatus occisor mu-
 tilās uel captiuās, seu clericū captiuū detinens, satisfactione debita præ-
 habita per nos ipsam meruerit, & obtinuerit relaxare. De qua quidem
 relaxatione per nostras uel officialium nostrorum literas constare de-
 bebuit. Præterea cum nonnulli peruersi homines interdum alios in pro-
 secutione sui iuris impedire temere molientes, nuncios & portitores li-
 terarum et processuum iudicialium occidunt, mutilēt, uel captiuēt, uel
 literas & processus quos deferunt, ipsis auferunt uolenter, in ecclesiasti-
 cæ libertatis contumeliam & contemptum, Nos huic morbo pestifero
 per oppositionem competentium pœnarum mederi uolentes, ut quos
 timor dei à malo non reuocat, saltē pœna coerceat à pctō, & ne quisq̃
 huiusmodi occasione & prosecutione sui iuris & iusticiæ, quam colere
 summum bonum esse dinoscatur, retrahatur. Statuimus, ordinamus,
 & uolumus, si deinceps quisquā in talem uesaniam inciderit, quod nun-
 cium aliquem literas uel processus aliquos iudiciales deferentem, ea oc-
 casione occidat, mutilet, uel captiuēt, uel literas & processus iudiciales
 huiusmodi cuiquam nuncio ipsos deferenti auferat uolenter, quod talis
 occidens, mutilans, seu literas & processus uolenter auferens, iuxta sta-
 tuta alias p nos desuper edita, sententiā maioris ex cōmunicationis incidat
 ipso facto, & quod contra talem nihilominus sine alia monitione, & si-
 ne alio mandato, in terminis parrochialis loci ubi præfens fuerit, quam-
 diu ibidē morā traxerit, & post eius recessum p tridū cessetur à diuinis.
 Quam cessationis diuinorum sententiā, contra tales occisores, muti-
 latores, & captiuatores dictorum nunciorum, literas seu processus iudi-
 ciales deferentium, & contra auferētes ipsas literas & processus huius-
 modi ferimus, & præsentibus promulgamus. Item quia sæpe contingit,
 ut ex retroactis comperimus, quod bona clericorum decedentium
 à nōnullis personis quibus nullum ius competit bonis in eisdem, de fa-
 cto, & per iniuriam occupantur, surripiuntur, & etiam dissipantur, pro-
 pter quod eorundem bonorum debita dispositio impeditur. Nos ausus
 talium bona huiusmodi occupantium, surripiantium, & dissipantium,
 reprimere cupientes, tenore præsentis statuti omnibus & singulis per-
 onis tam ecclesiasticis, quam secularibus, cuiuscunq; status, sexus, uel cō-
 ditionis fuerint, districte, & firmiter inhibemus, ne aliqua bona per ali-
 quem

quem clericum nobis subiectū, cum decesserit, derelicta .s. in quibus ius ipsis nō competit, occupent, subripiant, uel quouis modo dissipent. Alioquin uolumus & statuimus, si quisquam repertus fuerit, qui contra hoc nostrum statutum bona aliquorum clericorum decedentium, nobis subiectorum, per iniuriam occupauerit, surripuerit, uel dissipauerit, quod contra talem ipsorum bonorum occupationem, subreptionem, uel dissipationem, in terminis parrochialis loci, ubi talis occupans, subripiens uel dissipans, præsens fuerit, uel moram traxerit, & post eius recessum p̄ triduum: & nihilominus in terminis parrochijs loci ubi talia bona sic occupata, surrepta, uel dissipata, actu cōstituta, seu collocata fuerint, uel ubi deuenierint, cesset eo ipso penitus à diuinis. Quā cessatiōis diuinorū sententiam contra huiusmodi bona clericorum decedentium, occupatores, surreptores, ac dissipatores, modo quo præfertur tenendam præsentibus promulgamus. Cæterum cum nonnunquam aliquæ personæ religiosæ de religiosis etiam monasteria personis super bonis negocijs seu iuribus, ad monasteria in quibus huiusmodi personæ deputatæ noscuntur, spectantibus, suis consanguineis, laicis, uel alijs personis laicibus ipsis fauentibus querimonias facere non pauescant, ex quo eorum prælatis uel confratribus, ac ipsis monasterijs interdum iniuriæ, damna, & grauamina non modica inferuntur, præsentis statuti tenore inhibemus districtè, ac in uirtute sanctæ obedientiæ omnibus personis religiosis, cuiuscūq; status, sexus uel cōditiōis fuerint, ne sup bonis uel iuribus siue de psonis ad monasteria in quib, degūt, uel receptæ fuerint p̄tinentibus, aliquas querimonias faciāt aliquibus psonis laicalib, siue sint eorū cōsanguinei, uel alias amici, per quos dicti eorū prælati uel cōfratres, uel etiam ipsa monasteria molestari, & dānificari quoq; modo ualeant, uel grauari. Et si de cætero alicuius personæ religiosæ occasione monasterij eiusdē personæ per aliquos laicos siue suos consanguineos, siue alios amicos aliquæ iniuriæ, uel grauamina illata fuerint, siue dāna: cū non sit uerisimile, quod inimica huiusmodi religiosa persona talia fierēt, & ob hoc scrupulo nō careat societatis occulte: uolumus, & statuimus, quod dicta persona cuius occasione talia grauamina seu damna ipsi monasterio inferantur, eo ipso de hoc quod querimonias sic inhibitas fecerit, sit conuictus, & eo ipso etiam talis persona conquerens à uoce & iure capi

ACTA ET DECRETA SYNODI

tulari in suo monasterio, sine spe restitutionis per triennium sit superior, & ultra hoc nihilominus tanto tempore, quantum ipsius superior & conuentus arbitrati fuerint, & donec iuxta eorundem superioris et conuentus moderationem ac arbitrium pro qualitate excessus, fuerit emendata. Iterum cum per importunitatem potentium, monasteria tam monachorum quam monialium, nobis subiecta, ante receptionem aliquarum personarum prebendis nondum uacantibus, ut pro facti exigentiam didicimus, interdum nimium pregrauentur: inhibemus & singulis conuentibus nobis subditis, tam monachorum, quam monialium, & singularibus personis eorundem, ne aliquas prebendas de cetero aliquibus personis conferant, nisi actus sint uacantes: & ne aliquas personas sub expectatione futurarum prebendarum recipiant, seu aliquas promissiones faciant de ipsis prebendis aliquibus personis, cum uacauerint, conferendis: & ne aliquas etiam petitiones super futuris prebendis admittant, uel quod admittantur, consentiant, diuisi uel communiter quouis modo. Alioquin singulares personas de conuentibus huic nostro statuto non obtemperantes, excommunicationis: conuentus uero suspensionis sententias incurrere uolumus ipso facto. Item quia intelleximus quod nonnulli ex inordinato affectu, & non ob Dei suorumue sanctorum uenerationem, quorundam sanctorum festa, quae nec Romana ecclesia, nec nos uel clerus aut populus nostrae ciuitatis & diocesis, specialiter et celebriter ueneranda duxerunt, ita quod in ipsis festis ab operibus mechanicis, quibus conquaretur uictus, cessetur, praesumat indicere, ac pro celebribus festis coli mandare. Unde in uirtute sanctae obedientiae districte duximus prohibendum, ne quis de cetero prelati, uel alius cuiuscumque status, praesentis uel conditionis existat, nobis subiectus, huiusmodi sanctorum festa, in quibus homines ut plurimum, quod cordialiter nobis displicet, se non diuino cultu ut deberent, sed uoluptati & ociositati, quae hostis antiquae arma fore noscuntur, praebere student, quacumque occasione uel causa, indicere uel coli, mandare praesumat. Saluis ijs sanctorum festis, quae ab antiquo hucusque fuerint in suis locis profestis celebribus obseruata. Datum Treuer. Anno domini millesimo, trecentesimo trigessimono, Die prima mensis Iunii,

Baldeui-

Alduinus Dei gratia, sanctæ Treverensis Ecclesiæ
 archiepiscopus, & c. Vniuersis abbatibus, priori-
 bus, ac alijs personis monasteriorū ordinis seu re-
 ligionis sancti Benedicti, per suas ciuitates & dioce-
 ces. consistentium, in Christo sibi dilectis, Salutem
 & sinceram in domino charitatem. Inter cæteras
 sollicitudines nostris humeris incumbentes, illud
 potissimum incidet cordi nostro, sacra religio, quam & plantare, plan-
 tataq; fouere, ex iniuncto nobis officio utiq; tenemur, in diuini cultus
 obsequio ac morum honestati candore præfulgeat, necnō regulari di-
 sciplina, ac alijs spiritualibus ac deuoris actibus rutilet, nec de crescat,
 sed ipsa religio in ijs & alijs ad conseruationem & statum eiusdem per-
 tinentibus, debitum & salubre recipiat incrementum. Sane licet pro fe-
 licis & salubri dicti nostri ordinis seu religionis statu ipsiusq; pertinentijs
 tam aliorum patrum, quam canonicarum sanctionum diuersa & q̄
 plurima, non sine magna maturitate digesta, manauerint instituta.
 Nonnulli tamen ex nobis, quod dolēter referimus, in obseruatione re-
 gularis disciplinæ ac statutorum huiusmodi, se exhibuerunt, ut intelleximus,
 hactenus quamplurimum negligentes. Aliqui enim contra sub-
 stantiam monachatus proprium seu peculium sine superioris sui licen-
 tia habere, tenere, & de ipso pro suo libito disponere non formidant.
 Aliq̄ etiā laxatis honestatis habentis, in caligis diuersorū colorū mixtis,
 & calceis bassis admodum laicorum, necnon in habitu dictæ religioni
 minime cōuenienti incedere præsumūt, & qui tamē deberē in suis clau-
 stris iuxta regularia statuta diuinis inuigilare obsequijs, Huiusmodi clan-
 stra abhorrentes, per uicos et plateas, & ad loca alia inhonesta & suspe-
 cta discurrere nō uerentur. Aliq̄ etiā abiecta monachali modestia cū ip-
 sos extra monasteriū eorū itinerare cōtingit, ornamenti superfluis, nec
 nō pileis altis et strictis diuersorū colorū uti p̄sumūt, ad instar omnio se-
 culariū p̄sonarū: aliaq; plura et uaria in hōesta ipsis ac eorū statui, et p̄di-
 cto ip̄sorū ordini et religiōi nō modicū derogātia, cōtra obseruatiā re-
 gularis disciplinæ dicti ord̄is, ac eorū canonū statuta cōmittere nō pau-
 scūt, in diuinæ maiestatis, cui se totalit̄ dedicarūt, offēsā religiōis op̄ p̄briū
 et scādālū pluriorū. Nos igit̄ cōsiderātes sista sub q̄dā dissimulatiōe trāsī

Q̄ iij re permit-

ACTA ET DECRETA SYNODI

sire permitteremus, quod ex hoc maior in posterū præstaretur securi-
 tas delinquendi. Cupientesq; ijs in quantum possibile fuerit, occur-
 rere remedijs oportunis, uobis omnibus & singulis firmiter & distri-
 cte, ac in uirtute sanctæ obedientiæ præcipimus & mandamus ac uolu-
 mus, ut a præmissis & quibuslibet alijs illicitis nec non uobis tam regu-
 laris, quam canonica instituta inhibitis, penitus abstinatis. Quodq; sa-
 cras constitutiones pro cōseruatione ac reformatione dictæ nostræ reli-
 gionis ac nostri status editas, & specialiter ea quæ pro felicis recordatio-
 nis dominum Innocentium papam tertium in cōstitutione quæ incipit:
 Cum ad monasterium posita extra de statu regulariū, & per pię recorda-
 tionis dominum, Clementem papam quintum, in cōstitutione posita
 eodem titulo in Clemen. quæ incipit: Ne in agro dominico. & per san-
 ctissimum in Christo patrē ac dominū, dominum Benedictū, nunc sa-
 cro sanctæ Romanę Ecclesiæ summū pontificē, in suis constitutionibus
 de nouo editis salubriter sunt statuta: studeatis cum integritate firmi-
 ter obseruare; & ne aliquis uestrum dictorū statutorū & contentorū in
 eis ignorantia prætere ualeat, uel excusationem aliquā allegare. Volu-
 mus & mandamus uobis Abbatibus, Prioribus, ac alijs prædicti nostri
 ordinis, ad quos correctio personarum dicti uestri ordinis mediata uel
 immediata pertinet, uel pertinere potuerit, uniuersis, ut quibuslibet qua-
 tuor temporibus quolibet anno huiusmodi statuta faciatis in domibus
 uestris capitularibus, omnibus & singulis uestris cōmonachis ibidem
 præsentibus ac auscultantibus, impuberibus duntaxat exceptis, publice
 legi & solemniter publicari. Quodq; uos insuper Abbates, priores, &
 alij ad quos correctio personarum alicuius monasterij dicti uestri ordi-
 nis pertinere dinoscitur, ad eadem monasteria uos locis & tēporibus
 congruis & opportunis personaliter transferentes, uigilem curam & di-
 ligentem sollicitudinem ipsorum monasteriorum & personarum eorū-
 dem gerere studeatis: corrigentes & reformantes in præmissis & alijs
 omnibus, quæ reformationis & correctionis officio uideritis indigere.
 Quodq; personas uniuersas dicti nostri ordinis uobis subditas, ab illicitis
 & uetitis cohibentes, ad obseruationem prædictorum statutorū, &
 regularis discipline, prout ad quemlibet uestrum pertinuerit, cohercea-
 tis, ac penis & remedijs competentibus compellatis. Cum non solū
offensa

offensa propria, sed etiã aliena de prælatorum manibus requirat. Alioquin si in iis quoq̃ modo negligẽtes fueritis, uel remissi, tam contra uos quam personas uobis subditas excedentes, per p̃enas spirituales & temporales, prout nobis uisum fuerit expedire, procedemus. Datum Treueris, Anno domini millesimo tringentesimo tricesimo octauo, die octauo mensis Aprilis.

NOS Baldeuinus dei gratia sancte Treuerensis Ecclesie Archiepiscopus & c. Statuimus & ordinamus, ut clerici quicunq; nostre ciuitatis & diocesis Treuerensis, decenter incedat in habitu, calcijs, caligis, corona, & tonsura clericali, & ne quis canonicus aut beneficiatus, uel etiam quicunq; existens in sacris ordinibus, post mensem computandum a die publicationis presentium, uestimentis uel capucijs utatur, quibus manicę uel fimbrię uel alię extremitates, seu scissurę uestimẽtorum uel caputiorũ cum eisdem uestimentis uel caputijs notabiliter in colore discordet, & specialiter de capucijs ne auro uel argento uel alijs quibuscunq; appositionibus a panno diuersis componantur, uel scindantur, uel uardecocijs cum longis manicis ultra brachium procedentibus utantur. Item predictis personis uardecocia seu tunicas superiores nimis breues aut strictas penitus interdiciamus. Sed volumus & eisdem precipimus, ut de cetero utantur uardecocijs, & tunicis superioribus saltem ultra medietatem surę seu musculi cruris procedentibus; per hoc tamen eis non interdiciamus, quin in equitãdo uestimentis breuioribus uti possunt. Item prohibemus ne quis de predictis personis cinctus super uestem superiorem, incedat ullo modo nisi cum in itinere fuerint uel se ad iter preparauerint causa proficiscendi aut capillos capitis sui deferat disiunctos seu diuisos in medio frontis, seu etiam nimis longos. Item dicis canonicis & clericis prohibemus & interdiciamus tunicas superiores nodos habẽtes a tunica huiusmodi superiori, in colore discrepãtes & maxie ante pectus & in alijs locis clericis inconseris. Si quis uero contra præmissa aut aliquid præmissorum uenire præsumpserit, si canonicus fuerit, eo ipso sit suspensus à perceptione distributionum quę in choro diuiduntur &

ACTA ET DECRETA SYNODI

si uocem habuerit in capitulo, etiã ipsa uoce careat ipso facto, nec ex
 tunc ad tractatus capitulares admittatur, nec sibi de distributionibus
 quicquam detur, nisi prius per nos ad præmissa fuerit restitutus. Offi-
 ciatus uero qui tali ante nostram restitutionem distributiones chori
 sciẽter dare præsumperit, similiter uoce capitulari, si canonicus fuerit,
 careat ipso facto, Si uero alter beneficiatus fuerit, à perceptiõe fructu-
 um sui beneficij, eo ipso sit suspensus. Verum si pastor, uice pastor, uice
 rius, seu rector alicuius parochialis ecclesię, altaris, uel capellę, contra
 præmissa uel aliquid præmissorũ uenire præsumperit, similiter à per-
 ceptione fructuum sui beneficij eo ipso sit suspensus, nec se ex tunc de
 huiusmodi fructibus intromittat, nisi de nostra licẽtia speciali. Et si fru-
 ctus beneficiorum excedentium in præmissis, ob aliquam aliam cau-
 sam fuerint sequestrati, huiusmodi sequestrũ relaxari uolumus, neq; tol-
 li, nisi in ipsa relaxationis litera, de prædictis, suspensione fructuum, &
 restitutione nostra, ad eosdem specialis mentio habeatur. Item inhi-
 bemus omnibus & singulis rectoribus, seu pastoribus parochialium ec-
 clesiarum, ne aliquos præsentent ad uicarias perpetuas suarũ ecclesia-
 rum, nisi consensus patronorum earundem ecclesiarum ad id accedat.
 Et ne archidiaconi nobis subditi, aut eorum officiales, eos admittant
 ad huiusmodi ecclesias, uel eos instituant in eisdem, nisi eis prius constite-
 rit per patentes literas ipsorum patronorum de consensu huiusmo-
 di, & quod ipsarum ecclesiarum redditus & prouentus, ad quas sic præ-
 sentati fuerint, sufficiant ad sustentationem congruam, Rectoribus seu
 pastoribus, & uicarijs supradictis, si fortassis ipso cõtingat in huiusmo-
 di beneficijs simul facere residenti personalem. Alioquin si a quoquã
 secus actum fuerit, uel attentatum quomodolibet, decernimus irritum
 & inane. Præterea quia nonnulli ecclesiarum & aliorum beneficiorum
 ecclesiasticorum patroni, ad uacantis ipsis ecclesias, seu beneficia, quæ
 tantũ actu sacerdotibus uel promouẽdis infra annum conferri debet,
 nonnunquã minores annis uel alias omnino inhabiles præsentat per-
 sonas, uel etiam quandoq; loco talium minorum confictio quodam ue-
 lamine præsentant presbyteros aliquos, seu personas alias idoneas ar-
 chidiacono seu eorũ officiali instituendis in beneficijs memoratis: Nos
 fraudi huiusmodi cupientes in quantum possumus remedium adhibe
re, præ-

re, prædictis Archidiaconis, & eorum officialibus ac quibuscunq; alijs
 personis ecclesiasticis, quorū interest, sub pœna suspensionis officij sui,
 districtius inhibemus, ne aliquos tales ipsos præsentatores admit-
 tant, vel instituāt insciētē ad beneficia memorata, & ut fraudibus taliū
 plenius obuietur, statuimus, & uolumus: q̄a Archidiaconi seu officiales
 prædicti specialiter à quibuscunq; personis ipsis præsentatis ante admis-
 sionem uel institutionem ipsorum, ad beneficia præacta exigant,
 & recipiant corporalia ipsorum iuramenta, quod ipsi uere et non fi-
 cte ac nulla conditione, pacto, seu promisso interueniente, & sine spe
 aliqua facta uel faciēda cuiquam de beneficijs ipsis resignādis suis pa-
 tronis, successū temporis ipsis archidiaconis, seu officialibus, sint ad hu-
 iusmodi beneficia præsentatis: alioquin si secus actum fuerit, admissiōes
 & institutiones ut sic factas, irritas & inanes esse, dictosq; præsentatos
 suspensos a beneficijs & officijs decernimus ipso facto. Item ordina-
 mus, & districtē præcipimus obseruari in nostra cathedrali ecclesia, &
 singulis collegiatis ecclesijs nobis subiectis, quod singulis diebus prima
 decantata, martyrologium lectum fuerit, pronuncietur anniuersariū
 defunctorum quod sequenti die fuerit peragendum, & summa pecu-
 niæ pro huiusmodi anniuersario interessentibus uigilijs & missæ di-
 uidenda. Item statuimus & ordinamus, quod canonici & uicarij eccle-
 siæ nostræ Treuer. & aliarum ecclesiarum nobis subiectarum, ad horas
 canonicas, uigilias pro defunctis, & missas, debito tempore secundum
 statuta & ordinationes suarum ecclesiarum, intrent chorū, & ipsis ho-
 ris intersint, eo tempore, quo distributiones chori fuerint diuidendæ:
 quas nulla ordinatione, statuto, siue pacto obstante, tantum inter præ-
 sentes, ibi tunc canonicos & uicarios, iuxta consuetudines ipsarum ec-
 clesiarum, n̄ choro, & non extra chorum, diuidi & dari uolumus &
 præcipimus per officiatos, qui ad hoc fuerint deputati: exceptis il-
 lis canonicis & uicarijs, quos infirmitas, seu iusta & rationalis ne-
 cessitas corporalis, aut euidentis ecclesiæ utilitas excusaret. Inhi-
 bemus etiā districtius præfatis offic. ne aliquas distributiones occasio-
 ne collectionis reddituū ceu cēsuū suarū ecclesiarū sibi usurpent, dū nō
 interfuerit diuino officijs, in quibus diuidēdę sūt huiusmodi distributiōes.

R ij Et quia

ACTA ET DECRETA SYNODI

Et quia nonnulli plus temporalem solent poenam quam spirituale seu ecclesiasticas sententias, quod dolenter referimus, formidare, & ut sic frequenter ad subditorum noxam tendit, quod ipsis ad remedium est prouisum, sententias excommunicationis in alijs statutis nostris, super præmissis, & eorū occasione per nos editis prolatas, ne subditi nostri eisdem sententijs, prout hactenus fieri est compertum, damnabiliter se inuoluant, decernimus reuocandas, & præsentibus reuocamus. Nolumus tamen illos qui dictis nostris sententijs, seu canonis, iam ligati noſcuntur, per huiusmodi absolutionem esse absolutos. Sed quod ab eisdē sententijs per nos, uel per nostros in hac parte uices gerentes, obtineant specialiter se absolui. Præterea ut præmissa omnia & singula obseruentur, ne aliquis ab eorum obseruatione prætextu ignorantie se possit excusare, Præcipimus omnibus & singulis decanis nobis subditis, ut eorum copiam recipiant infra mensem, ab officialibus nostris Treue, siue Confluen & ea suis subditis publicent, & diligenter faciant obseruari, si ipsi decani poenam canonicam, & nostram uoluerint euitare. Datum Treuer. Anno domini, millesimo tricentesimo tricesimo septimo. Die uicesima mensis Maij,

BALDVINVS Dei gratia, &c. Vniuersis præatis, præpositis, archidiaconis, decanis, scholasticis, necnon clericis alijs beneficiatis, & in sacris ordinibus constitutis, suarū ciuitatis & diocesis quouscunq; in Christo sibi dilectis, Salutem & sinceram in domino Charitatē. Licet curis nobis undiq; affluentibus sollicitemur in numeris, ad illa tamen intuitum nostræ considerationis dirigimus intentius, per quæ actus & mores clericorum, quorum uita & conuersatio aliorū sunt norma & exempla, in melius reformentur, sane iam dudum pro reformatione actū, & morum clericorum nostrarum ciuitatis & diocesis Treuer. ac honesta conuersatione eorundem, quæ interioris mentis est indicium, nõnulla statuta salubria, & sacris canonibus sancita, duximus publice promulganda, statuendo uidelicet, quod clerici quiscunq; nostrarum ciuitatis et diocesis Treueren. decenter incederent in habitu, calceijs,

tu, calcij, caligis, corona, & tonsura clericali. Quodq; nullus canonicus aut beneficiatus, uel etiam quicumq; clericus in sacris ordinibus existens, uestimentis uel capucij utentur, quibus manicæ uel fimbriæ aut aliæ extremitates uel scissuræ uestimentorum uel capuciorum, cum eisdem uestimentis seu capucij in colore notabiliter discordarent, & specialiter ne capucia uero uel argento, uel alijs quibuscunq; appositionibus a panno diuersis, componerentur, seu scinderentur: & ne etiam uardecocijs cum longis manicis, maxime ultra brachium procedentibus, uterentur, & quod uardecocia seu tunicas superiores breues, aut strictas nimium non haberent: sed quod uardecocijs & tunicis superioribus saltem ultra medietatem suræ, seu musculi cruris procedentibus uterentur. Quodq; insuper cincti super uestem superiorem non incederent, nisi dum se ad iter præpararent, uel essent in itinere constituti & quod capillos disinctos in medio frontis, aut longos nimis non deferent: quod dicti etiam canonici & clerici, in tunicis superioribus non dolo a panno tunicarum in colore discrepantes, non deferent, maxime ante pectus & locis alijs clericis inconsumetis. Alioquin contrarium facientes, certis pœnis artari præcipimus & constringi. Statuimus etiam, & ordinamus nonnulla alia, statum, salutem, ac honestatem dictorum clericorum respicientia, prout in eisdem statutis per nos editis & solemniter publicatis, uideri poterunt plenius contineri. Verum nonnulli ex prædictis canonicis clericis prædicta nostra statuta quamuis ipsis salubria, paruipendentes eadē, prout per facti experientiam didicimus, obseruare hactenus minime curauerunt. Igitur nos considerantes et attendentes, quod id solum bene agitur, si errantium hominum uita corrigatur, ac uolentes in ijs negligentium defectum ulteriori executione supplere, Vobis & cuilibet uestrum præcipimus & mādamus, quatenus prædicta nostra statuta in omnibus & singulis suis Capitulis, prout per nos edita sunt, & prout quemlibet uestrum respiciant, uel contingere possunt, studeatis firmiter obseruare, quodq; uos prelati, præpositi, archidiaconi, decani, & scholastici, & quilibet uestrum canonicos & alios clericos uobis immediate subiectos, ad hoc teneatis, coherceatis, nec non uijs & modis, ac pœnis competentibus potissime in dictis nostris statutis compræhensis, inducatis, ut eadem nostra statuta

ACTA ET DECRETA SYNODI

ipsorum salutem ac bonum respicientia, teneant & obseruant. Alio-
 quin tam contra nos, quam dictos canonicos & clericos uobis subditos,
 ac dictorum nostrorum statutorum transgressores per pœnas spiri-
 tuales & temporales, prout opportunum nobis uisum fuerit, procede-
 mus. Præterea cum in tantum quorundam processerit ambitio, ut plu-
 res dignitates, personatus, seu ecclesias parrochiales, curam animarum
 habentes, contra sacrorum canonum instituta recipere, & receptas illi-
 cite detinere non formidēt: & cum unius officium uix implere suffici-
 ant, sibi stipendia plurimorum recipiunt, Nos huic morbo, quamuis
 alias per sacros canones super hoc sufficienter prouisum existat, cum
 ulteriorum tamen executione occurrere cupientes, statuimus, ordina-
 mus, ac præcipimus inuiolabiliter obseruari, quod quicumq; duas, uel
 plures personatus, dignitates, seu ecclesias parrochiales, actu curam ani-
 marum habentes, sine dispensatione legitima, & contra constitutionē
 recolēdæ memoriæ, domini Ioan. Papæ uigesimali secūdi, super hoc pro-
 latam, quæ incipit Execrabilis qui tenuerit, easdem dignitates, perso-
 natus, uel ecclesias, infra mensē à publicatione præsentium cōputan-
 dum, in manibus superiorum resignent effectualiter, & dimittant, Re-
 gressum ad easdem dignitates, personatus, uel ecclesias, seu aliquam eor-
 um, seu earum, sine noua præsentatione uel colloca-tione, minime ha-
 bituris. Aloquin ipsos ad hoc faciēdum per pœnas canonicas, & prout
 opportunum nobis uisum fuerit, compellemus. Et ut inani huiusmodi
 dignitatum, personarum, & ecclesiarum multitudini, quas quidam per
 ambitionis uitium recipere non formidant: quæ quidē multitudo ca-
 nonibus inimica, materiam dissolutionis & euagationis inducit, certūq;
 continet periculum animarū, opportunius occurratur, statuimus, et or-
 dinamus, quod si aliquis habens aliquam parrochiale, ad aliam fuerit
 præsentatus, ad tertiam seu aliā nullatenus inuestiatur uel admittatur,
 nisi prius in præsentia eorundem iuret solemniter, & promittat, quod
 postquam possessionem, uel quasi illius ecclesie, ad quam secundo præ-
 sentatus fuerit, pacifice fuerit adeptus, primam ecclesiam dimittat rea-
 liter, & resignet. Volumus etiam & statuimus, quod si aliquis duas uel
 plures habens ecclesias, & eas sine dispensatione canonica, contra præ-
 dictam constitutionem, execrabili-ter tenens, ad tertiam seu aliam fuerit
 præsentatus

sentatus, quod si sic presentatus, ad tertiam seu aliam, nullatenus in-
uestiatur, uel admittatur ad eam, nisi prius illas ecclesias, quas prius con-
tra constitutiones canonicas tenuit, & per quorum detentionem, ad
alias se inhabilem reddidit, effectualiter & realiter dimiserit, ac se ha-
bilitari ad alia beneficia consequenda per superiorem, ad quem hoc per-
tinet, procuraret: quod si secus per quemquam Archidiaconum no-
strarum ciuitatum, uel diocesis. seu aliquem alium, ad quem ius inue-
stiendi pertinuerit, factum fuerit, id ex nunc decernimus irritum &
inane: & nihilominus contra ipsos hoc presentis nostrum statutum
non seruantes, per poenas canonicas procedemus. Per praemissa autem
quae ad praetacti clerici correctionem & emendationem excessuum,
qui in ipso ut communius irreperans, specialiter statuenda prouidimus
ueniendi contra salutem sacrorum canonum, uel etiam nostri concilij
Treuent. instituta, habenas sibi non intelligat esse laxatas imo eadem
statuta prout salubriter instituta noscuntur, per uniuersum clerum no-
bis subiectum, uolumus cum omni obedientia & reuerentia firmiter ob-
seruari. Datū Treu. An. M. CCC. xxxviij. die viij. mensis Aprilis.

Sequitur statutum Mauricianum.

BALDVINVS Dei gratia, &c. Ad perpetuam rei memo-
riam. Dudum, quod dolentes referimus, abolende consuetudi-
nis de nouo in nostram deducti noticiam, in diuinorum
obsequiorum diminutionem, cleri opprobrium, & eccle-
siarum non modicum detrimentum, uergens morbus
incepsit: Quod uidelicet quarundam ecclesiarum nostrae diocesis. deca-
ni, & capitula, nec non clerus & ministri earundem, sub praetextu & oc-
casionem feriarum, ob necessitates hominum a iure & a sanctis patribus
indultorum, a festo beati Mauricij, continue usque ad festum omnium
sanctorum, singulis annis, nec choros ad psallendum altissimo frequen-
tare, nec diuinis curant officijs interesse: Propter quod etiam nouelli
scholares et alij doctrinis scholasticis imbuendi, lasciuiendi opportunitate
assumpta, quasi licet incipiunt, nec desinunt durati huiusmodi tempore
euagati. Cum igitur pueris habitibus hominum, qui nec sciunt a uetitis,
& prohibitis abstinere, nec debito modo gaudere concessis, non sit aliquate-
nus indulgendum, attendentes quod, quod error cui non resistitur approbari uidetur.

Nos

ACTA ET DECRETA SYNODI

Nos ex cōmisso nobis pastoralis officij regimie, huiusmodi pueris
 tismorbū nostris temporibus penitus exulari, & exterminari uotis ar
 dentibus cupientes, de liberatione matura præhabita statuendum du
 ximus & statuimus in ijs scriptis: Quod de cætero anno quolibet de
 canis ecclesiarum de consilio capitulorum suorum, aut capitulū repre
 sentantium, qualitate temporum, & maturitate uindemiarum confi
 derent attentius tempus huiusmodi feriarū, quo ad hoc duntaxat ut
 clerus ipsarum ecclesiarum ipsis ferijs gaudere ualeat, pro uinis colligē
 dis, aprius, & congruentius uno anno prius, altero autem tardius, iuxta
 exigentiam uindemiarum & temporum, in quo uina colligenda ipsis
 ecclesijs a prope situata uix possint recolligi, torqueri, & usari, citius
 & breuius, quo fieri poterit, moderentur, statuāt, limitent, & inducāt.
 Hoc statuto nihilominus in uirtute sanctæ obedientiæ, & sub excom
 municationis pœna, uniuersis & singulis, quos hoc præsens nostrum
 statutū concernere aut tangere poterit, districtius inhibentes, ne quis
 quam citra uel ultra tempus per decanos ecclesiarum pro uindemiarū
 ferijs ut præmittitur moderandum, & limitandum ab ecclesia sua abes
 se, & chorum, & diuina officia non frequentare, seu se a diuinis officijs,
 & horis canonicis absentare occasione feriarū, aut occupatione uino
 rum quouis modo præsumat: nisi super hoc à nobis, aut à nostrarum
 curiarum Treuerensis, & Confluen. offic. aut a decano proprio im
 petrata licentia poriat. Sed omnes unanimiter studeāt, sicut alijs tem
 poribus, diuinis officijs interesse, & pueri scholasticis insistere discipli
 nis. Quod si quis decanorum prædictorum indictionem & limitatio
 nem feriarum huiusmodi obmitteret, aut quiuis alter clericus præmis
 sorum, contrarium faceret contra præsens nostrum rationabile & salu
 bre statutum temere ueniendo, se per tres menses integros a percepti
 one fructuum sui beneficii, quod indebite suis defraudatur obsequijs,
 nouerit auctoritate huiusmodi statuti, ipso facto fore suspensum, fructi
 bus huiusmodi suspensionis tempore prouenientibus ad usus pios per
 nos & nostros in hac parte cōmissarios, prout expedire uisum fuerit,
 conuertendum: nec possit aliquis huiusmodi suspensionis sententiā tol
 lere, nisi nos & nostri speciales commissarii in hac parte. Idem quoq;
 per omnia, & quo ad moderationem et indictionem feriarum gratia,
 messia

PROVINCIALIS TREVEREN. LXIX.

messum colligendarum, & quoad monasteria quorumlibet ordinum nobis subiecta, ne in eis circa præmissa, aut eis similia, fiat excessus, volumus & præcipimus inuiolabiliter obseruari. Consuetudine contraria, quæ in hac parte potius dicenda est corruptela, aliquatenus nõ obstante. In quorum omnium euidentiã, sigillam nostrum præsentibus est appensum. Datum Berengastell, die xvi. mensis Septembris. Anno domini M. CCC. XLiij.

Quia non recipiant ultra dimidiam marcã pro inuesturis.

Baldvinius Dei gratia, sanctæ Treuer. ecclesię archiepiscopus, & cetera. Ad perpetuã rei memoriam. Quoniam frequentibus ad aures nostras clamoribus est delatum, nonnullos nostrarum ciuitatis & dicecesis Treueren. prælatos, utpote abbates, archidiaconos, præpositos, & alios, qui sibi in aliquibus ecclesiis ius inuestiendi uendicãt, in exigendo & recipiendo pro inuestituris ecclesiarum, in quibus, ut præmittitur, sibi huiusmodi ius uendicant a presentatis & admissis, seu admittendis, ad easdem adeo esse onerosos & graues, quod ex immoderata, exacti one & receptione eorundem, admissi seu admittendi ad ipsas ecclesias nimium prægrauantur, Deus offenditur, & graue scandalum in Dei ecclesia generatur, Hinc est, quod nos, prout nostro pastoralis incũbit officio circa præmissa, quę, salua conscientia, amplius tolerare non possumus, de oportuno prouidere remedio cupientes, deliberatione diligenti super his matura præhabita, præsentis statuto in uirtute sanctę obedientię districtius prohibemus, ne quis prælatorum præfactorum, aut quouis alius, ius inuestiendi sibi uendicans, pro inuestitura præsentati, admissi uel admittendi, ad quamuis ecclesiam, capellam, uel altare, siue in ipsa inuestitura, siue ante uel post, ultra dimidiam marcã argenti puri, seu ultra eius æstimationem in pecunia, uel alia re quacunque, etiã si sponte offerretur, de cætero per se, alium, uel alios, quouis modo recipere audeat uel præsumat. Si quis autem contra hoc fecerit, sententiã excommunicationis ipso facto se nouerit incursum, nec ex inuestitura huiusmodi ipsi inuestito seu inuestiando, de ecclesia, capella, uel altari, ius aliquod requiratur. Hanc etiã necessariã constitutionem, ad

S præfacto-

ACTA ET DECRETA SYNODI

prælatorum prælatorū officiales, seu eorum in hac parte uices gerentes, si ultra prædictum taxum pro ecclesiarum, capellarum, aut altarium inuestituris receperint, ac admissos seu admittendos ad ecclesias huiusmodi, si ultra eundem taxum pro inuestituris huiusmodi dare per se uel per alium, uel per alios præsumpserint, duximus extendendam. Porro cum per præsens nostrum statutum immoderatam dictorum prælatorum, eorumq; officialium & uices gerentium receptionem, & inuestitorum seu inuestiendorum dationem reprimere, prout expedire uidimus, extendamus. Per hoc tamen dicti prælati eorumq; officiales, seu uices gerentes, quod ratione inuestituarum huiusmodi recipere, & ipsi inuestiti seu inuestiendi, dare prætaxatā summam, aut etiam infra eam quomodolibet ualeant, facultatem sibi non estimant esse concessā, nec credant sibi alias hoc de iure licere, cum recipi uel dari aliquid in hoc casu, etiam obtentu cuiuscunq; consuetudinis, quæ in hac parte potius corruptela dicenda existit, sacræ districtius prohibeant sanctiones. Nulli igitur nobis subiectorum liceat hoc præsens nostrum statutum infringere, uel ei ausu temerario quolibet contraire Datum. Treueris, die x. mensis Octobris, Anno domini millesimo, tricentesimo, quadringesimo quarto.

Sequuntur capitula & puncta statutorum, reuocata per commissarios ad hoc deputatos.

De sacramentali signo. Caput CXVII.

Item cum ante sacramentale signū, quod per manus impositionem imprimitur & confertur, nullus secundum beatorum Isidororum dici debeat de sorte domini, Item sub pena excommunicationis latæ sententiæ firmiter præcipiendo mandamus, Vt nullus de ciuitate, diocesi, & prouincia Treuerensi, signum clericale seu clericalem tonsuram, per quam, secundum uerorem sententiam, ordo clericalis confertur, deferat, seu sibi radi faciat: Acolytatus etiam ordinem non recipiat, antequam per eum qui possit & debeat, sibi in collatione primæ clericalis tonsuræ manus impositio & benedictio sacramentaliter imponatur.

De eodem.

Tem sub pœna latæ sententiæ omnibus subditis nostris, civitatis, diocesis, & provinciæ Treueren. propter multorū abusum clandestinum qui hæcenus fieri cōsuevit, inhibemus, ne quisquam eorum primam tōsuram cum omnibus minoribus ordinibus, seu acolytatum cū sacro subdiaconatus ordine, maxime cum consuetudo Treueren. provinciæ non repugnet, una & eadem die recipere præsumat. Quod si contra præsumptum fuerit, huiusmodi ordines taliter iure reprobati recipiens, ab executione eorundem ordinum sit suspensus, cum receptio plurium ordinum una die, sit generaliter reprobata.

De conuiuijs monachorum & monialium,
Caput CVIII.

ITem cum spiritualia nullo dato uel promisso per quod præuata utilitas seu lasciuia induci ualeat, pure & simpliciter conferri debeant, prout in antiquis sanctorum patrum sanctionibus continetur: sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, omnibus personis ecclesiasticis ciuitatis, diocesis, & provinciæ Treuerensis firmiter inhibemus, ne quisquam ante uel post receptionem suam in canonicum, in monachum uel in fratrem seu ademptionem cuiuscunque beneficii ecclesiastici, ratione huiusmodi receptionis prandium seu conuiuium commune faciat, quod aut hæcenus in quibusdam ecclesijs fieri consuevit, seu eidem prandio, in quo non morum instructio, sed reprobanda uentris repletio fieri cōsuevit, intersit. Veruntamen ut ad honorem Dei ecclesiarum decus augeatur, præcipimus quod in ecclesijs, in quibus super huiusmodi conuiuijs tempore præsentis statuti consuetudo seruabatur, loco conuiuij huiusmodi post receptionem prædictam pure & simpliciter factam, una præsentetur cappa, ad ornamentum ecclesiæ, valoris centum grossorum Treueren. antiquorum, ubi alias cappa maioris precij minime soluebatur.

De præsentatis per uicarios perpetuos,

S ij Cap.

ACTA ET DECRETA SYNODI

Caput CXIX.

Item sub poena excommunicationis latae sententiae, omnibus perpetuis uicarijs ciuitatis, dicecesis, & prouinciae Treuerensis inhihemus, ne quis alium uicarium seu perpetuum mercenarium, ad titulos uicariarum, suarū prout hactenus factum fuisse comperimus, praesentare praesumat, nec admittatur etiam taliter praesentatus, decernentes irritum & inane quicquid contra hoc fuerit attentatum.

Ne non residentes grossos fructus percipiant, eodē Cap.

Item sub poena praedicta firmiter praecipimus, ne quacunque persona ecclesiastica nostrae ciuitatis, dicecesis, & prouinciae, grossos fructus ecclesiastici beneficij percipiat, nisi in eodem beneficio residentiam fecerit, ut teneatur, & faciat personalem, nisi cum eo super hoc canonice fuerit dispensatum. Item sub poena excommunicationis latae sententiae, omnibus presbyteris, canonicis, & clericis, in sacris ordinibus constitutis, & beneficia ecclesiastica obtinentibus, firmiter inhihemus, ne deinceps huiusmodi uestes rugatas, seu stacatas, mitras, seu tucufas in ecclesiis, in quibus ipsi beneficiati existunt, tempore quo celebrantur diuina, de caetero deferre praesumant, sed tonsuram clericalem conuenientem deferant, secundum qualitatem beneficij & conditionem personae, in gestu, habitu & incessu taliter se habentes, ut honeste uiuendo, in conuersatione laudabili, sint caeteris in exemplum.

De tonsura clericorum, & quod non admittantur, nisi sint in minoribus ordinibus constituti, & praecipue ut habeant primam tonsuram clericalem.

Caput

CXX.

Item abusum damabilem, qui in nostra ciuitate, dicecesi, & prouincia Treuerensi inoleuit, totaliter amouentes, omnibus personis nobis subditis: sub poena excommunicationis latae sententiae, firmiter inhihemus, ne quis antequam primam tonsuram per manus impositionem sacramen-

tramentalem receperit, sibi de quocunq; ecclesiastico beneficio provideri procuret. Si contrarium per quamvis personam factum extiterit, illud ex nunc decernimus irritum & inane.

De ultima voluntate.

Tem cum quamplures executores testamentorum defunctorū, maxime ad pias causas deputati, iamdiu exequi ultimas voluntates eorum, in suæ salutis dispēdium, & dictorum decedentiū detrimentum, neglexerunt, monemus ipsos omnes & singulos primo & secundo, præcipiētes eisdem, ut infra annum dicta testamenta exequantur: alioquin ad executionem eorum extunc per locorum episcopos procedatur, in quantum de iure fieri poterit.

De confratrijs.

Istrictius igitur præcipimus, sub pœna excommunicationis sententiæ latæ, ne quis coniurationes, colligationes, cōfratrias, seu alias quascunq; obligationes fide uel iuramento, seu qualibet alia firmitate uallatas, facere præsumat, contra ecclesias uel ecclesiasticas personas, seu contra ecclesiasticam libertatem.

Ne bona ecclesiarum alienis personis submittantur.

Tem præcipimus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ipsis occupatoribus & detentoribus, ut bona & iura nostra & ecclesiarū, absq; nostra et antecessorū nostrorū, seu earū dē ecclesiarum, prælatorū licentia & assensu minus iuste occupata & detentata, plene, integre, & effectualiter nobis & eis restituere et agnoscere, ipsis uero recognitoribus non omittant. Requiritimus insuper & monemus eos, qui recognitiones & submissiones huiusmodi per se uel per alios quomodolibet receperunt ac recipi fecerunt, ut omni fraude cessante, infra idem tempus illa libere resignare, remittere, repudiare, & dimittere nō omitant, de quibus, restitutione, reuocatione, resignatione, remissione seu repudiatione, infra xx. dies post prædictum mensem sufficienter nos & ecclesiarū prælatos certificare procurent per legitima documenta.

De delictis monachorum & monacharum. Cap. CXXI.

Tem sub poena excommunicationis firmiter inhi-
bemus, ne monachi seu moniales, pro delictis ab eis
cōmissis, præbendis suis priuētur, sed in suis mona-
sterijs recipiantur, in quibus puniantur & corrigan-
tur, considerata qualitate delicti, secundum regula-
res obseruātiās & alias, prout secundū deū & iustitiā
superioribus & prælatis eorundem monasteriorum
uidebitur expedire.

De notarijs & tabellionibus publicis. eodem Cap.

Tem sub poena excommunicationis latæ sententiæ,
omnibus auctoritate imperiali notarijs & tabellioni-
bus præcipimus, ut quodocunq; in causis spiritali-
bus & ecclesiasticis eos conficere instrumenta conti-
gerit, super eisdem instrumentis conficiēdis prius re-
cipiant protocolla, quæ penes se dimittant in char-
tis, ut ex hoc per eos de essentialibus, nil mutetur; & quia qui male agit,
odit lucem, statuimus, ut eisdem tabelliones non occulte in priuatis do-
mibus, sed publice in loco publico huiusmodi protocolla & creata super
conficiendis ab eis instrumentis, recipiant, adhibitis ad minus duobus
testibus fide dignis, nisi contractus super quo eadem debent cōfici in-
strumentalis sit, quod de consensu partium contrahentium usque ad
certum tempus, uel ad uoluntatem eorundem contrahentiū, teneri de-
beat in secreto.

Reuocatæ fuerunt sententiæ excommunicationis latæ sententiæ supe-
rius signatæ, Anno domini M. CCC. XXXIII. ultima die Augusti, in
conuocatione generali in hunc modum:

OS Boemundus archidiaconus Treueren. & official. Cu-
riæ Treueren. necnon magister Nicolaus scholasticus ec-
clesiæ sancti Paulini extra muros Treuer. commissarij in
hac parte a reuerēdo in Christo patre & domino nostro,
do,

PROVINCIALIS TREVEREN. DALXXII.

domino Balduino, sanctæ Treuerensis Ecclesiæ Archiepiscopo, sacri imperij per Galliam archicancellario, deputati uirtute commissio- nis nobis factæ, cuius tenor talis est, Balduinus Dei gratia sanctæ Tre- ueren ecclesiæ Archiepis. sacri imperij per Galliam archicancellarius. Vniuersis & singulis abbatibus, prioribus, præpositis, decanis, ac cæteris prælatis, necnon pastoribus, seu rectoribus ecclesiarum, plebanis, seu uiceplebanis, canonicis, uicarijs, psbyteris, curatis et nõ curatis, ceterisque psonis ecclesiasticis suarũ ciuitatis & diceces. Treuer. ad quos præfetes li- teræ peruenerint, salutem in domino sempiternam. Cũ in cõuocati- onis prælatorũ & aliarum ecclesiasticarum personarũ nostrarum ciui- tatis & diceces. prædictarum negotio, in instanti crastino decollationis beati Ioannis Baptistæ, cum quibusdam diebus sequentibus continen- ter ex parte nostra, & p nos, deputato & assignato, in Tre. interesse p- sonaliter cõmode nõ possumus, arduis nostris & ecclesiæ nostræ Treu. negocijs præpediti, Honorabili uiro Boemundo archidiacono nostro Treueren. & official. curiæ nostræ Treuer. necnon magistro Nicolao scholastico ecclesiæ sancti Paulini extra muros Treueren. in huiusmodi conuocationis negotio, & ipsum concernentibus, committimus uices nostras, Dantes ipsis aut duobus ex eis liberam & plenam potestatem statuta nostri provincial. concilij Treueren. & alia, necnon pœnas & sententias per eadem statuta inflictas, uice nostra tollendi, moderandi, interpretandi, declarandi & relaxandi terminũ seu terminos, dictis per- sonis ecclesiasticis ad conueniendum annuatim indicendi & assignan- di, & super his, quæ salubria uidebuntur, ordinandi, tractandi, & statu- endi, ac omnia alia & singula faciendi, quæ in huiusmodi negotio & circa præmissa fuerint quomodolibet oportuna, etiam si mandatũ exi- gant speciale. Vobis omnibus & singulis in uirtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, quatenus præfatis nostris commis- sarijs in hac parte, uel duobus ex eis circa omnia & singula præmissa, ac ipsa contingentiã, intendatis, & obediatis, in omnibus & per omnia, tanquam nobis si personaliter adessemus. Datum Treueris, Anno Domini Millesimo, tricentesimo, trigesimo octauo, in crastino Beati Bartholomæi Apostoli. Obulare cupientes animarum periculis

ACTA ET DECRETA SYNODI

periculis, sicut & obuiare cupit, & intēdit dominus noster supradictus. Illud statutum provincialis Concilij Treueren. quod incipit, Item cū ante sacramētale signum, quod per manus impositionem imprimitur & infertur, nullus secundum beatum Isidorum dici debeat de sorte domini, &c. Item capitulum quod incipit: Item præcipimus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, omnibus nostris subditis ciuitatis, diocesis, & prouinciæ Treueren. propter multorum abusum clandestinum, &c. Item illud capitulum quod incipit, Item cum spiritualia nulli dato uel promisso, per quod priuata utilitas, seu lasciuia induci ualeat, sed pure & simpliciter conferri debeant, prout in antiquis sanctorum patrum sanctionibus continetur, &c. Item illud capitulū quod incipit, Item sub excommunicationis pœna latæ sententiæ omnibus perpetuis uicarijs ciuitatis, diocesis, & prouinciæ Treueren. inhihemus, ne aliquis alium uicarium, &c. Item illud capitulum quod incipit, Item sub pœna prædicta firmiter præcipimus, ne quæcunq; persona ecclesiastica nostræ ciuitatis, & dioc. ac prouinciæ, grossos fructus ecclesiastici beneficij percipiat, nisi in eodem beneficio residentiam faceret, &c. Item illud capitulum quod incipit: Sub pœna excommunicationis latæ sententiæ omnibus canonicis, presbyteris, & clericis in sacris ordinibus constitutis, & beneficia ecclesiastica obtinentibus, firmiter inhihemus, ne deinceps huiusmodi uestes rugatas, &c. Item illud capitulum quod incipit: Item abusum dånabilem, qui in nostra ciuitate, diocesi, & prouincia Treueren. inoleuit, totaliter amouentes, omnibus personis nobis subditis, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, firmiter inhihemus, ne quis ultra primam tonsuram, &c. Item illud capitulum quod incipit, Item cum nihil magis debeat hominibus, quam ut supremæ uoluntatis liber sit filius, &c. Item illud capitulum quod incipit, Distriktius igitur præcipimus, ne quis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, coniurationes, colligationes, cōfraternias, &c. Item illud capitulum quod incipit: Inhihemus sub pœna excommunicationis, ut nullus clericus uel laicus, calices, uestes, uel libros sacros, & alia ecclesiastica ornamenta, &c. Item illud capitulum quod incipit: Illud quoq; sub excommunicationis pœna prohibemus, &c. quoad in uite tractos ac respōdentes, ac in iudices seculares inuite consentientes,
 de quibus

de quibus dictum statutū minuere uidetur duntaxat. Item illud capitulum quod incipit, Quia igitur nonnulli bona iura nostra & ecclesiarum prædictarum spiritualia, ecclesiastica, & temporalia, modis uarijs occupare, &c. Item illud capitulum quod incipit, Eidem quoq; excōmunicationis sententiæ decernimus subiacere eos, qui bona immobilia, feuda, iurisdictiones, & libertates quarumlibet ecclesiarum, &c. Item illud capitulum quod incipit, Item sub pœna excommunicationis latae sententiæ omnibus autoritate imperiali notarijs & tabellionibus publicis præcipimus, ut quodocunq; in causis spiritualibus & ecclesiasticis eos conficere instrumenta contingat, &c. Item illud capitulum quod incipit, Et quia dilatio temporis obliuionem inducit, sub pœna excommunicationis latae sententiæ omnibus archipresbyteris, & decanatuū decanis, & parochialibus presbyteris, præcipimus, &cæ. Quantum ad pœnas excommunicationis & interdicti latorum sententiarum ibidem contentas certis ex causis dictum dominum nostrum archiepiscopum Treuerē. & nos mouentibus tenore præsentium penitus reuocamus. Iphis tamen statutis, quantum ad cætera, sub pœna excommunicationis ferendæ sententiæ uel suspens. in suo robore duraturis. Datum sub sigillo curiæ Treuer. quo nos cōmissarij supradicti utimur in hac parte. Quod nos official. supradictus ad preces dictorū nostrorū collegarum, & tam pro ipsis, q̄ pro nobis, his literis duximus apponendum, in testimonium præmissorum. Anno domini, millesimo, tricentesimo trigesimo octauo, die ultima mensis Augusti.

Alia reuocatio.

OS Balduinus Dei gratia archiepiscopus Treueren. ac sacri imperij per regnum Arelaten archicancellarius, Animarum periculis obuiare uolentes, illud statutum provincialis concilij Treuer. quod incipit, Item cum spiritualia nullo dato uel promisso, &c. ad eos tātum, qui tale prandium uel conuiuium, de quo loquitur, dictū capitulum exigūt uel extorquent, & qui eis in hoc consentiunt, & culpabiles existunt, duximus restringendam. Item illud capitulum quod incipit, Itē sub dicta pœna firmiter præcipimus, ne que-
T
cunq;

ACTA ET DECRETA SYNODI

cunq; personæ, &c. Ad eos tantum qui superiorum (qui hoc possint) literas non habent, quibus a residentia excusentur, extendi uolumus, & ad alios non extendi. Item illud capitulū quod incipit, Illud quoq; sub excommunicationis pœna prohibemus, ne quisquam ciuitatis, diœcesis & prouincię, &c. in quantum dictum capitulum loquitur de clericis, conuentis uel tractis coram iudice seculari, pœnam dicti ad illos clericos tantum, qui uoluntarie ibidem respondent uel litigant, duximus restringendam. Item illud capitulum quod incipit, Item cum in prouinciali Treuer. concilio, &c. restringi uolumus ad illos tantum q̄ constitutione Ioannis papæ, quæ incipit, Suscepti regiminis seruare recusant, in quantum dicta constitutio, ad annū gratiæ potest extēdi, quantum uero ad alias pœnas dictorum capitulorum, superius specia liter nominatorum, reuocamus. Item illud capitulum circa finem statutorum, quod incipit, Et quia dilatio temporis, &c. quantum ad pœnam excommunicationis latę & interdictę sententię, ibidem contentam, certis ex causis penitus reuocamus. Præsertim quo ad personas in ciuitate & diœcesi Metēn. constitutas, ipsis tantum statutis, quantum sub pœna excommunicationis ferendę sententię uel suspensionis in suo robore duraturis. Datum Anno domini millesimo, tricentesimo, trigesimo octauo.

Tenor cuiusdam commissionis.

QS Boemundus archidiaconus Treuer. & Officialis curiæ Treuer. necnon magister Nicolaus Scholasticus et canonicus sancti Paulini extra muros Treueren. Cōmissarij in hac parte, a uenerabili in Christo patre, & dño nostro dño Balduino, sãctę Treuerē. ecclesię archiepif. sacri lmn perij per Galliã archicācellario, deputati, uirtute cōmissionis nobis factę, cuius tenor talis est: Balduinus. &c. Vniuersis & singulis abbatibus, prioribus, præpositis, decanis, & cæteris prælatis, necnon pastoribus seu rectoribus ecclesiarum, plebanis, seu uiceplebanis, canonicis, uicarijs, presbyteris, curatis et non curatis, cæterisque personis ecclesiasticis suarum ciuitatis & diœcesis

cesis Treuerensis, ad quos presentes literæ peruenierint, Salutem in domino sempiternam. Cum in conuocationis prælatorum & aliarum ecclesiasticarum personarum nostrarum, ciuitatis & diocesis, præactarum negotio, serijs secunda, tertia, & quarta, proximis post festum sacramenti, cum quibusdam diebus sequentibus, continue ex parte nostra & per nos assignatis, & deputatis in Treueri interesse personaliter commode non possumus, arduis nostris & ecclesiæ nostræ Treueren. negocijs præpediti: Honorabilibus uiris Boemundo archidiacono nostro Treueren. & Officiali Curie nostræ Treueren. necnon magistro Nicolao Scholastico ecclesiæ sancti Paulini, extra muros Treueren. in huiusmodi conuocationis negotio & ipsum contingentibus, committimus uices nostras, dantes ipsis, aut duobus ex eis plenam & liberam potestatem ordinandi, tractandi & statuendi, & alia omnia & singula faciendi, quæ in huiusmodi negotio & circa præmissa fiunt quomodo libet opportuna, etiam si mandatum exigant speciale Vobis omnibus & singulis in uirtute sanctæ obedienciæ, districte præcipiendo mandamus, quatenus præfatis nostris commissarijs in hac parte, uel duobus ex eis, circa omnia & singula præmissa, ac ipsa contingencia intendatis, & obediatis in omnibus & per omnia tanquam nobis, si personaliter adessemus. Datum anno domini millesimo, tricentesimo, quadragésimo primo, ultima die mensis Maij. Treueren. nostro sub sigillo. Attendentes, quod excommunicatus per denunciationem amplius non figuret, sed rubore confusus, citius redit ad sanctæ matris ecclesiæ unionem, & quod domini temporales & eorum officii ac alij quicumque qui impetratores literarum sedis Apostolice, uel alios ad forum ecclesiasticum recurrentes, super causis, quæ ad idem forum pertinent, de iure uel antiqua consuetudine, compellunt, modis quibuscumque, seu compelli faciunt, uel procurant ad desistendum, uel in foro seculari litigandis huiusmodi, necnon impediunt per se uel alios, quo minus coram iudicibus ecclesiasticis delegatis seu ordinarijs, querelantes de causis, que ut prædicatur, ad cognitionem pertinet eorundem, possint libere iusticiam obtinere, et quæ ad prædicta facienda dant consiliu, auxiliu uel fauorem, sunt excommunicati ipso iure, per constitutionem Bonifacianam, que incipit, Quoniam ut intelleximus, locatam sub titulo de emunitate, et li. vi. pluresque persone

ACTA ET DECRETA SYNODI

seculares, quod dolenter referimus, propter eorum impedimēta varia & diuersa, inciderunt, & timentur incurrere in futurum pœnam excommunicationis cōstitutionis supradictæ, quæ forsan latet huiusmodi personas seculares. Præcipimus igitur & autoritate dicti reuerendi patris & domini nostri, qua fungimur in hac parte, & de speciali mandato eiusdem, ac in uirtute sanctæ obedientiæ mandamus, præfatos impediētes in specie, quorum nomina sciri poterunt, & factum est notorium, alios in genere, per singulos ecclesiarum parochialium rectores, ciuitatis & diocesis Treueren, in singulis diebus dominicis uel festiuis, excommunicatos a canone prædicto publice nūciari, quousq; tā iudici, cuius cognitio est uel fuerit impedita, uel iurisdictio usurpata, quam parti quæ turbata est uel fuerit, in prosecutione sui iuris de iniuria, dānis, expēsis, & interesse pro eisdem integre fuerit satisfactum, & suarum beneficia absolutionum a præfato domino nostro Treuer. seu eius official, meruerint obtinere. Datum sub sigillo curiæ Treuerensis, quo nos commissarij supradicti utimur in hac parte. Quod nos officialis supradictus ad preces dictorum nostrorum collegarum, & tam pro ipsis, quam pro nobis his literis duximus apponendum, in testimoniū præmissorum. Anno domini millesimo, tricentesimo, quadragésimo primo, feria quarta post festum sancti Laurentij.

Hæc sunt statuta per Rei VERENDISSIMVM IN CHRISTO

patrem et dominum, dominum Ottonem Dei gratia sanctæ Treuerensis ecclesiæ Archiepiscopum, Germaniæ & Galliæ Belgicæ primatem, atq; sacri Imperij per Galliam & regnum Arelateñ. Archicancellarium, cum suis suffraganeis, uidelicet Reuerendo in Christo patre, domino Conrado Beyher, Episcopo Meten. persona liter presentē: & Reuerendo patre, dño Henrico Episcopo Tulles. per procuratorem, uidelicet magistrum Ymentum de Tapeio, in legibus licentiatum, comparentē: Et Reuerēdo in Christo patre, domino Ludouico, Episcopo seu administratore perpetuo Virduces. Cardinali, in remotis agente, & absente licet uocato, Ceterisq; prælatis, religiosis & secularibus prouinciæ Treuer. in Concilio prouintiali, Anno dñi Millefimo, quadringentesimo, uigesimo tertio, xxvi. die mensis Aprilis, in ecclesia Treueren. celebrato, ædita, atq; per ipsum sacrum Concilium approbata & ratificata,

De fide Catholica.

ANCTAM ORTHODOXAM atque apostolicam Ecclesiam sanguine uictimæ paschalis dedicatam, unicā æterni sponsam regis, ipso sponso in canticis proclamante: Vna est columba mea, &c. Extra quam nō est salus. Per unicā arcam Noe tempore generalis diluuij, extra quam cuncta animantia super terrā deleta sunt, designata: pro qua dominus per prophetam orauit, dicens, Erue a framea Deus animam meam, & de manu canis unicum meam. Vbi primum pro se tanquam pro capite, deinde pro unica eius sponsa orauit.

ACTA ET DECRETA SYNODI

Hanc credimus & simpliciter profiteamur. In qua secundum cultum Christianæ religionis, a spiritu sancto, per sanctos Apostolos ecclesiæ primates primitus introductum, martyrumq; constantia roboratum, confessorum & uirginum exemplis decoratum, per sanctos ecclesiæ doctores plantatum, atq; per Romanos pontifices Christi uicarios, Petri successores, suis monitis & præceptis traditum & expressum, uiuere tenemur. Hunc siquidem Catholicæ fidei ritum & uere fidelium cultum, quidam pseudoprophete suis falsis dogmatibus et reprobatis doctrinis nitentur peruertere, his modernis temporibus: inter quos primo Vuycleff, demum Hufz, & Hieronymus Hæresiarche, ecclesiam Dei turbarunt. Qui, licet cum suis erroribus & falsis doctrinis cum eis adherentibus per ecclesiam sunt damnati, ac in sacrosancta generali Constantien. Synodo, per sententiam reprobati, plures tamen ipsorum errores sequentes, reliquerunt, qui ut experientia didicimus, suis lupinis morsibus & caninis latratibus, per se & certos ipsorum nuncios, per mundum uagantes, suo lætifero potu uix numerabilium errorum uia quadam antichristiana, Dei ecclesiam nituntur ad exterminium ducere, & ueros Christifideles a uia ueritatis declinare, & diabolico instinctu in fauces rugientis producere. Volentes itaq; super grege dominico nobis commisso peruigili cura, ut tenemur, uigilare, autoritate huius sacri Concilij provincialis, statuimus, & in uirtute sanctæ obedientiæ, ac sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam pro nunc, prout extunc, firmiter in his scriptis, saluis alijs pœnis in iure expressis, mandamus, ne aliquis clericus uel laicus scienter peruersam dictorum Vuycleff, Hufz & Hieronymi, aut eorum sequentium, qui uulgo Hussitæ uocantur, uel quoruncunq; etiam aliorum ab ecclesia damnatorum, doctrinam acceptet, neq; tales aut eorum defensores seu receptatores, aut nuncios, scienter ad sua hospitia recipiant, auxilium, fauorem, uel defensionem administrent, quomodolibet uel assistant. Præcipimus insuper omnibus & singulis dominis temporalem iurisdictionem habentibus, ut quam statim tales in suis territorijs adesse noverint, ipsos captiuent, & prælatis suis superioribus, ad quos spectat talium examen, ad examinandum eosdem præsentent, & quilibet eorū
præsen

presentet, sub prædictis pœnis. Inferioribus uero, iurisdictionem non regentibus, sub prædictis pœnis iniungimus, ut præfatos sic errores seminantes, sine dilatione prælatis superioribus denuncient, si eorum accessum commode habere poterint. Sin autem, iudicibus temporali- bus manifestare procurant, qui sub pœnis prædictis tales denunciatores captiuent, & ut præfertur, prælato superiori ad examinandum eosdem absq; mora studeant perscrutari. Hortamur insuper, & omnibus ue re fidelibus & deuotis utriusque sexus, & præsertim religiosis iniungi- mus, ut puro corde, & humili spiritu, Deum omnipotentem exorent, ut sua inoblita bonitate, mentes fidelium uiatorum, a lætifera peste præ- dictorum errorum, armis suæ inexpugnabilis potentia: protegat, & defendat.

De horis Canonicis legen- dis & cantandis.

ATENDentes quod clerici beneficiati & in sa-
cris constituti ad immolandum Deo sacrificium
laudis, fructum laborum suorum, uidelicet ho-
ras Canonicas dicendum, in puritate conscien-
tiæ, & cum deuotione, tenentur: quas sa-
pius, quod dolentes referimus, tam religiosi, quam
seculares personæ sine aduertentia legentes, atq;
syncopando celeriter discurrentes, uia discipuli
na tempore psallendi, seruata, taciturnitate seu silentio prætermisso, &
plerunque extranea, prophana, & inhonesta intermiscendo collo-
quia, horis indebitis pensum suæ seruitutis persoluunt. Ne igitur
transgressiones huiusmodi inualescant, sacri approbatione Conci-
lij statuimus, ut in Cathedralibus & regularibus Monasterijs, &
collegiatis ecclesijs, Canonici & Religiosi, ceteræque Ecclesiasticæ
perso-

ACTA ET DECRETA SYNODI

personæ debitis horis perse, impedimento cessante, non tantum per pueros, deuote cum debitis paufis silentio feruato, sine syncopatione, attenta mente, ut chorus tacens, quid alij legant, aduertat: singulas horas canonicas, cæteraq; diuina officia studeant adimplere. qui postquã chorum intrauerunt, ab eodem non recedât, nec tempore diuinorum in ecclesia, præsertim in nauis ecclesiæ, non deambulēt, sine rationabili causa. Caueant tamen clerici, ne in cantando diuinum officium uoces eorum exaltando plus hominibus placere studeant, quam præstare Deo officium intendant. Nam in sacro ministerio dum blanda uox quæritur, congrua uita negligitur. Et Cantor Deum moribus stimulat, cum populū uocibus delectat. Cæteri uero pastores, vicarij, & alij simplices competenti tempore cum debita animaduertentia & totali uerborum expositione horas canonicas legant, & diuinum officium nocturnum siue & diurnum studiose celebrent, & deuote, saluis rationabilibus priuilegijs & statutis quaruncunq; ecclesiarum, præcipientes omnibus & singulis ecclesiarum prælatis, cæterisq; quorum interest, ut omnium negligentia uel incuria penitus relegatis circa prædicta uel præmissa reformanda, & eorum singula corrigenda, sollicitam curent diligentiam adhibere. non obediētes per censuram ecclesiasticam aut subtractionem fructuum corrigendo.

De fornicatoribus Clericis beneficiatis & ordinatis.

VAMVIS diuino præcepto omnes teneantur crimen fornicationis uitare, præcipue tamen uiri ecclesiastici, sacerdotes & ecclesiarum prælati, quibus per prophetam dominus ait: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum dominus Deus uester. Cum enim ipsi dicantur templum domini, & debeant esse sacrarium spiritus sancti, indignum est, eos quibuslibet immunditijs seruire, ne & istud terribile
uerbū

uerbum audiant, quod dominus per alium prophetam dicit: O uos sacerdotes qui fallitis nomen meum, & dixistis in quo fallimus? Quibus respondit, offerentes ad altare meum panes pollutos: nō est mihi uoluntas in uobis, & sacrificium non accipiam de manibus uestris, quia polluti estis, dicit dñs. Sūmo ergo opere cauere debēt clerici, & maxime sacerdotes a cohabitatione mulierum, præsertim suspectarum, ne antiqui hostis fraude decipiantur. Quanquam autem contra clericos in sacris constitutos concubinas notorie secum tenētes, aut alias suspectas mulieres multa sint ædita iura noua, sintq; plures pœnæ appositæ: multi tamen huius temporis Clerici dictas pœnas non uerentur, sed nefando huius criminis uitio se contaminant. vnde plura scandala oriuntur, & uerisimiliter, nisi prouiderint, euenient grauiora. Cupientes itaque huic morbo salubriter providere, autoritate huius sacri Concilij statuimus & ordinamus, ut nullus presbyter uel clericus in sacris ordinibus existens, uel beneficiatus, concubinam uel interdictam, uel suspectam mulierem secum in domo teneat. Et si quis huiusmodi talem personā in animæ suę periculū, honoris & sui status detrimentū tenuerit, teneat, uel actu detinet, eandē infra duodecim dies a tēpore publicationis huius statuti, quorum quatuor pro primo, quatuor pro secundo, & reliquos quatuor dies pro ultimo & peremptorio termino & canonica monitione assignamus, a se realiter & cū effectu amoueant & dimittant, & de cetero ad se eam non admittat, seu ad eam accedat, uel cum ea commercium suspectum quomodolibet habeat, sed neq; aliam talem assumat, sub pœna perditionis omnium fructuum suorum beneficiorum unius anni. Quod si nec a prædictis destiterit, per superiorem suum a diuinis suspendatur, & per alias pœnas & censuras ecclesiasticas, usq; ad beneficij seu beneficiorum suorum præuaricationem procedatur: in quo si prælati uel collegia correctionem subditorum habentes, post mensem negligentes reperti fuerint, extunc talium correctio ad nos uel episcopum loci, ipso facto deuoluatur.

Inhibemus insuper prædictis sacerdotibus & clericis in sacris existētibus, ne de stipendio crucifixi suos filios uel filias spurios uel concubinas dotent & ditent, neq; aliud quid de prædictis bonis legēt, & neq;

ACTA ET DECRETA SYNODI

filios aut filias infantes in suis domibus teneant, aut nutriant, ipsoꝝq; filios aut filias sic foueant in uictu, & uestitu, ut omnis occasio scandali uideatur.

De habitu Clericorum.

Clericalis ordo debet quasi stella matutina in medio nebulæ, & quasi Sol refulgens lucet, ad decorem domus Dei, in alios splendere. Sunt enim clerici in sortem domini electi, & quasi signum ad sagittam sunt positi. Sicut ergo cæteris dignitate præcedunt, ita decet habitum, morum honestate, uitæ sanctitate, in se debet et ostendere, qualiter alios in domo Dei oporteat conuersari. Et præcipue prælati ecclesiarum, qui ad exemplar & normam uiuendi, cæteris sunt interpositi: qui summo studio præcauere debent, ne aliqua inhonestas committant, unde scandalum in subditis mentium possit generari. Quod enim a prælatis agitur, facile a subditis in exemplum trahitur. Ut igitur clerici discant a ueritis abstinere, autoritate huius sacri Concilij prouincialis statuimus, ut ipsi suos actus & mores, secundum decreta sanctorum patrū, iuris dispositionem, salubriaq; monita, atq; statuta nostrorum antecessorum dirigant, & ipsa obseruare procurent. Specialiter tamen inhibemus, ne quis clericorum nefanda iuramenta per corporis membra, aut sanguinem nostri redemptoris, aut alias blasphemias in Deum aut Sanctos eius dicere, ullo modo præsumat, sub pœna amissionis omnium fructuum suorum beneficiorum per tres menses.

Item mandamus ut clerici in sacris & beneficiati existentes, a ludis illicitis abstineant, & maxime a ludo raxillorum uel alearum, qui causa auaritiæ uel turpis quæstus fiunt. Officia etiam a iure clericis prohibita non exercent: ut officium tabernariorum & similium a iure prohibitorum. Item cum sacerdotes & clericos oporteat per decentiam habitus

habitus extrinseci, intrinsecam moris honestatem ostendere, statui-
 mus ut nullus clericorum in sacris existentium, obiecta forma ecclesiasticæ
 honestati congruente, alienam formam sibi prohibitam, in suis vesti-
 bus deferre præsumet, & ne miles cœlestis militiæ suæ habitu, militem
 armorum se ostendat, sed in decenti veste incedat, suumq; habitum in
 colore, forma seu figura, deferat, prout sancti patres ordinarunt, iura-
 que sub certis pœnis sanxerunt, & nouissima sacri Constantiensi Con-
 cilio decreta mandauerunt, antecessorumq; nostrorū statuta salutaria,
 statuerunt: tonsuram etiam & coronam quilibet ipsorum decēter por-
 tet, iuxta sui ordinis qualitatem.

Ne quæstores sine licentia

Episcopi loci, admittantur.

Drefrenandum cōtinuos quæstorum excel-
 sus, quibus nouis excogitatis modis, paupe-
 res decipere, & elemosynas ab eis extorque-
 re diuersis fallacijs conantur, nunc indulgen-
 tias promittendo, tunc uero certas infirmi-
 tates & plagas a sanctis, sub quorum nomi-
 ne elemosynas petunt, infligendas commi-
 nando, uarijs que alijs deceptionibus, popu-
 lum simplicem ad manus eis adiutrices præ-
 standum inducendo: nonnullis etiam eorum se quæstores certorū ho-
 spitalium, uel locorum religiosorum falso mentiēdo, simplicibus falsas
 literas adulterinis sigillis ostendentes, neque in aliqua Ecclesia no-
 bis subiecta, sine literis nostris, aut Episcopi loci, seu Apo-
 stolicis admittatur. **S T A T V I M V S** & ordinamus, ut nul-
 lus laicus in quæstorem admittatur. Habentes autem literas Apосто-
 licas non admittantur, nisi prius nobis uel episcopo loci ad examinā-
 dum easdem literas se præsentent. Nullus etiā quæstorum qualescunq;
 literas obtineat, ad prædicādū uel aliqua intinādū admittatur, nisi se-
 cundū constitutionē Clementinæ cōstitutionis, de pœnitentia & remis.

V ij Nullus

ACTA ET DECRETA SYNODI

Nullus etiam talium quæstorum ad petendum eleemosynā in aliquo loco recipiat, nisi prius literas suas pastori uel uicario eiusdē loci præsentet, qui ipsum secundum formam infra scriptam admittat. Quod si aliquis sine literis, uel literis non præsentatis, sub forma quæstorum eleemosynam in ecclesia uel extra petierit, per pastorem uel uicarium ibidem regentem, nobis uel episcopo loci, aut officiali denuntietur. Ut autem forma dicta clericis cunctis pateat, eius tenorem de uerbo ad uerbum decernimus apponi, quæ talis est: Abusionibus quas nonnulli eleemosynariorum quæstores in suis apponunt prædicationibus, ut simplices decipiā, & aurū subtili uel fallaci potius ingenio extorqueāt ab eis, cū in animarum cedat periculum, & scandalum plurimorum, Nam prout est nobis possibile præcludere cupientes iuxta statutum Concilij generalis duximus prohibendum districte, ne quæstores aliqui nisi apostolicas uel dicecesani episcopi literas exhibuerint, quomodolibet admittantur, nec permittantur, cum solum * ipsis cōpetit indulgentias sibi concessas insinuare populo, & charitatiue postulare subsidia simpliciter ab eodem, & nullatenus ipsi populo prædicare, nec aliquid exponere, quā quod in literis continetur. Supradictas literas quoq; apostolicas dicecesani episcopi, ne quid fraudis committi ualeat, antequam quæstores admittantur, examinent diligenter. Ad hæc tamen aliqui ex huiusmodi quæstoribus, sicut ad nostram audientiam est perlatum, non sine multæ temeritatis audacia & deceptione multiplici animarū, indulgentias populo suo motu proprio de facto * cōcordant, super uotis dispensant, a periurijs, homicidijs, & peccatis alijs sibi confitentes, a peccatis absoluunt, & male oblata autoritate, data sibi aliqua pecuniaria quantitate remittunt, tertiam aut quartam partem de pœnitentijs iniunctis relaxant, animas tres uel plures parentum uel amicorum illorum qui eleemosynas eis conferūt, de purgatorio ut afferunt mēdaciter, extrahunt, & ad gaudia paradyfi perducunt, benefactoribus locorum quorum quæstores existūt, remissionem plenariam peccatorum indulgēt, & aliqui ex ipsis eos a pœna & a culpa (uti eorum uerbis utamur) absolunt. Nos abufibus huiusmodi, per quos censura uilescit ecclesiastica, & clauium ecclesie autoritas deducitur in contemptum, omni modo aboleri uolentes, ea per quoscunq; quæstores fieri, uel attentari de cætero

Alias p
ipfas cō
petat.

Ali. con
cedunt.

tero districtius prohibemus omnia & singula privilegia, si qua super præmissis, uel eorum aliquosint in aliquibus locis, ordinibus, uel personis quæstores huiusmodi, quomodocūq; concessa, ne ipsorum prætextu sit eis materia talia ulterius præsumendi, auctoritate Apostolica quantum ad præmissa penitus reuocantes. Quæstores autem qui deinceps in præmissis, uel aliquo præmissorum, deliquerint, uel alias etiam quibuscunq; suis privilegijs abusi fuerint, super locorum episcopos puniri uolumus, nullo modo prorsus eisdem quæstoribus in hac parte privilegio suffragante, quod a suis temerarijs ausibus qui ubique, ut communis habet assertio, nimium excreuerunt, pœnæ formidine perpenius compescantur.

De Confessoribus.

CVM ubi maius fertur periculum, cautius sit agendum, Volentes itaq; saluti animarum providere, & quibusdam periculis, fraudibus quorundam confessorum plus lanam quam ouem diligentium, quantum possumus obuiare: Hor tamur omnes & singulos religiosos ut seculares confessores audientes, ut more periti medici debitam medelam confessis adhibeant, & salutarem pœnitentiam imponant, secundum peccatorum & peccati circūstantias, eisdē in uirtute sanctę obedientię præcipimus, ne propter munera, aut spem lucri, pœnitentiam minorem, q̄ expediat, iniungant, nec ob aliquam causam duriozem infligant, neque aliquis eorum a confitēte ante uel post aliquid exigat, uel extorqueat. Sed nec alicui res oblatas aut ablatas, uel alienas detinentem, nisi restituat, absoluat, nisi desibi fuerit facultas restituendi de eisdem aut alijs rebus: neq; illas res restituendas confessor recipiat, etiam sub promissiones restitutionis faciendę, nisi forte per alium restitutio ita caute fieri non possit. Item confessor pœnitentiam uel onus confessio iniunctum pro aliqua pecunia uel munere ad perficiendum in se non recipiat, neq; assumat, sub pœna amissionis officij audiendi cōfessionem usq;

ACTA ET DECRETA SYNODI

gratiam nostram, uel ordinarij loci sub q̄ deliquit. Sub simili p̄ena præcipimus, ut nullus Confessor aliquem absoluat, in quē potestatem nō habeat, & præsertim, ut ne absoluat aliquē in casibus specialiter episcopo reseruatis, nisi ad hoc a suo superiore cōmissione habeat. Nullus etiā confessorū confessionē audiat in domo sua uel camera priuata, sed in ecclesia, refectorio, aut ambitu, uel alio loco decente, p̄cenis sub prædictis. Item simplicitati quorundam presbyterorū, q̄ interdū alijs presbyteris, curatis, uel non curatis, nullā in eos potestatis habentibus, cōfiteantur, succurrere cupientes, inhihemus, ne de cætero aliquis presbyter alii cui curato aut nō curato, nullā superioritate in eū habente, cōfiteatur, sine licētia suis superioris, cū a nō suo iudice nullus ligari ualeat uel absolui.

Per præmissa tñ huius sacri Concilij statuta uolumus, neq̄ interdum statutis prædecessorū nostrorū, & maxime statutis per Balduinū fecelicis memoriæ, in Concilio prouintiali æditis, & post per eum modificatis, in aliquo contradicere, derogare, seu ea reuocare: sed ipsa statuta auctoritate huius sacri concilij approbamus, innouamus, & ratificamus, singulis q̄ nobis subiectis in uirtute sanctæ obediētix præcipimus, ut eadē statuta obseruēt, eis utantur, et secundū ea uiuere nō obmittant.

AD LECTOREM.

Candide Lector, Exēplar vnde hæc excusa sunt, fuit vetustissimū, & temporum iniuria p̄ne delictum, quare caueri non potuit, quin multa te legentem offenderēt: quæ qua ratione corrigi possint, in his, quæ subiiciuntur, indicauimus.

Prior numerus folium, a faciem primam, b secundam, sequens numerus lineam in qua erratū est, designat. Folio 2. a, linea 27. credimur. b. in. 1. fuerat. lin. 21. ordinamus. fol. 3. b. lin. 4. tam destitutio q̄ institutio. ibidē li. 20. pollet. fo. 1. b. lin. 3. hortetur. ibidē, lin. 30. imitata. fo. 5. a. lin. 20. intermedius. ibidē, 30. ille. fo. 1. 3. 29. tamen. ibid. 10. dignas. ibidē, 18. per oia, super st. fol. 14. b. 14. Decanis. ibidē 11. hæreticarū fol. 15. a. 5. ecclesia. ibidē 7. tū, ibidē 12. literatissimorū q̄. b. 11. emēdet. ibidē 18. regionē. fol. 17. a. 22. ecclesig. b. 2. liberadæ. ibidē, 13. quare. ibidē 15. renouatiōe. ibidē 26. hostis. fo. 17. a. 20. monct. ibidē 22. immanē. b. 1. 24. beplæ. ibid. 24. dñō nostro clementiss. fo. 18. a. 10. literarū sua dia. ibid. 23. ex qua alii. ibidē 30. ipsis. ibid. simillimi. fo. 19. a. 14. posita. b. 26. putat. fo. 20. 17. quod modo. b. 8. transigere. fo. 22. b. 11. Decanis. ibid. coercēdos. fol.

fol. 23. b. 4. pepererit. fol. 24. b. 14. noxibus. fol. 27. b. 15. gnauiter. fol. 27. a. 21. cuiuscūq; b. 23. seuerioribus fol. 31. b. 15. a monitionibus. ibid. 22. Deinde adiutores. fol. 34. a. 7. tūc aliarū dicesium. fo. 45. 18. coniurationibus. ibid. lin. 19. quæ. ibid. 21. ligandis. ibid. lin. 29. qui non malum forās mittāt, quā maleficiū inuehāt, intro lucat. fo. 47. a. 32. a viro non suo. fo. 48. a. 23. q nō. b. nisi sup vna vel duabus dūraxat, & nos vel Epi loci ex causa. &c. 49. b. 20. Eos q; excōmunicam. ibid. li. 22. q aliq; superest. fo. 50. a. 1. qui. ibi. 6. destiterint. ibi. 16. ex tortum. ibid. 23. nolentes. b. 4. proprio. ibid. 19. tales. ibi. 22. cōtendere. fo. 51. a. 6. ob. lin. 7. a superest. ibidē lin. 13. transferre. ibidē lin. 18. detractiones. fo. 52. a. 21. talis. b. 3. requisitus dare. maliciose recusare. fol. 53. b. 3. 2. prōcedere. fol. 54. b. 28. pccnitiēs sani vel infirmi. fol. 56. a. 17. 18. vt omnino non sit. ibid. 31. ar. rogando. fol. 57. a. lin. 20. forte. 58. a. 17. vt si forte. ibid. 32. insuper. 59. b. 6. vel. ibid. 33. sic. ibid. 27. Tali quoq; fo. 60. a. 5. Quintimo. fol. 61. a. 20. per prafatos archipresbyteros seu decanos. fol. 62. b. 13. dinoscitur. fol. 63. b. 7. per. fol. 64. b. 5. per. ibid. 8. per. fol. 65. a. 1. requiratur. fol. 65. b. 25. residentiam. ibid. 23. vacantes. ibid. 31. raliū. ibid. 32. inidoneos. fol. 67. a. 4. scienter. fol. 68. a. 1. ceteri. ibid. 22. deducit. fo. 69. b. 8. reprimendā. ibid. 19. quadragesimo. folio 76. a. 7. presentare. ibid. a. 11. fol. 78. b. 32. abusus. fol. 79. a. 3. per quos. ibid. 18. secularium confessiones. ibi. 1. 25. sibi defuerit.

FINIS.

AD LECTOREM.

117948450

ocw.66841153